LATVIA
Latvian Newspaper
Nr. 35 (479), Mai 5, 1951
Publisher: Jānis Niedra, Augustdorf b. Detmold, Lager, Germany, Phone Augustdorf 02.
Editorial and Business Office: Grafenaschau, Obb., Regierungslager, Germany.
USA Office: 102-15, 85th Drive, Richmond Hill 18, N. Y., Phone VI 9-7778. Subscription rates USA: $ 2.— or 1.50 monthly.
Printer: Weilheimer Druckerei, G.m.b.H., Weilheim/Obb., Germany.
Publ. twice weekly. Circul. 11.000.
Sponsor — IRO.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 35 (479)
Sestdien, 1951. g. 5. maijā
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: Maksis Čullīts, galv. red. vietn V Lesiņš. Redaktori: G. Grīnbergs, P. Klāns, E. Miesnieks, L. Švarcs. Apgāda saimniecības vadītājs P. Balodis. Apgāda un redakcijas adrese: (13b) Grafenaschau, Obb., Lager. ASV redakc. vad.: A. Klāvsons, 319 N, 22nd Ave W, Duluth, Minn., USA. Austrālijas redakc vad.: A. Šmits, 21, Linden Avenue, Wendouree, Ballarat, Vic. Australia.

Pad. savienība neiejauksies Āzijas konfliktā – domā Mekarturs vēl tagad

SĀKUŠĀS „LIELĀS DEBATES" SENĀTA MILITĀRAJĀ UN ĀRPOLITISKAJĀ KOMISIJĀ

Vašingtona (le). — Debates Vašingtonā ap Mekarturu un valdības Tālo austrumu politiku jau līdz piektdienai bija jūtami sakāpinājušās. Galvenie iemesli tam bija ģenerālleitnanta Vedemeiera Tālo austrumu ziņojuma publicēšana no 1947. gada, kā arī dokumentu atklāšana par prezidenta Trumena sastapšanos ar ģen. Mekarturu Veiku salā Pacifikā 1950. gada oktobrī. Bez tam stāvokli saasināja republikāņu senātoru un tautas vietnieku nama locekļu pieprasījums publicēt visus ģen. Mekartura paskaidrojumus presē, protams, ja tie nesatur militārus noslēpumus.

Kā zināms, izmeklēšana senāta, ārlietu un militārā komisijā par ASV valdības Tālo austrumu politiku sākās ceturtdien. Jau pašā pirmajā sēdē ģenerālis Mekarturs nāca klajā ar sensācionālu paziņojumu, ka ASV apvienotā ģenerālštāba šefs 12. janvārī atzinis par vēlamu Mandžurijas atbalsta punktu bombardēšanu, Sarkanās Ķīnas blokādi un nacionālās Ķīnas karaspēka palīdzību. Tā kā Mekarturs neesot saņēmis pavēli šo štāba priekšnieka nodomu izpildīšanai, varot pieņemt, ka priekšlikumu noraidījis aizsardzības ministrs Maršals vai pats prezidents Trumens.

Par Pad. savienības lomu Āzijā Mekarturs paskaidroja, ka viņš padomju karaspēku Sibirijā uzskatot par pilnīgi defensīvu spēku novietojumu. Es neticu, teica Mekarturs, ka Maskava vispār spējīga no Ķīnas kontinenta sākt karu Tālajos austrumos. Pad. savienībai ir gan Sibirijā „gluži labi gaisa spēki ar spējīgiem pilotiem", bet tai nav piemērotu kājnieku vienību karam Korejā. Eventuāla padomju aviācijas un Ķīnas kājnieku sadarbība pēc Mekartura domām varot izvērsties tik trūcīga, ka padomju lidmašīnas ar savām bumbām trāpītu tikpat labi ķīniešus, kā amerikāņus.

Tālāk bij. Tālo austrumu virspavēlnieks izteicās, ka gūti pierādījumi par to, ka Pacifika ūdeņos Pad. savienība stacionējusi vācu modernākā tipa zemūdenes, kas apgādāti ar šnorcheļiem. Vai tām ir arī vācu apkalpes, tas neesot noskaidrots. Ja tas tā būtu, tad Pad. savienība savā rīcībā ieguvusi ļoti bīstamu ieroci, jo vācu zemūdeņu apkalpes esot „labākās pasaulē".

Mekarturs iepazīstināja arī senātorus ar vispārējo padomju flotes stiprumu Pacifikā, bet tā kā sēde bija slēgta un tajā bez senāta komisijas locekļiem drīkstēja piedalīties tikai pārējie senātori, tad šo datu preses pārstāvjiem izsniegtajā cenzētā informācijā nebija.

Ģen. Klejs atklāj otru „kara gājienu par brīvību"

VISMAZ 3 MILJ. DOLARU JAUNU UN STIPRĀKU BRĪVĀS EIROPAS RAIDĪTĀJU BŪVEI

Minchene (lb). — 3. maijā plašu ziedojumu vākšanas kampaņu ASV par labu Brīvās Eiropas radio raidījumiem ievadīja ģenerālis Klejs. Ar uzsaukumu griežoties pie amerikāņu sabiedrības, Klejs pieteica nesaudzīgu cīņu visām komūnistu tirannijām Eiropā un aicināja visus šo cīņu atbalstīt. Viņš norādīja, ka jaunais pasākums balstās tikai uz privātu iniciātīvu, un izteica cerību, ka raidījumiem apspiestajām Eiropas tautām šādā ceļā izdosies savākt pavisam 3 milj. dolaru.

Svinīgā aktā atklājot jaunu Brīvās Eiropas raidītāju Holzkirchenā pie Minchenes, Nacionālās komitejas brīvai Eiropai prezidents Džeksons paskaidroja žurnālistiem, ka šim jaunajam raidītājam, kuŗa signāls uz vidējo viļņu gaŗumu 417,2 m pirmo reizi atskanēja 1. maijā pl. 11, drīzā laikā sekos vēl citi jauni raidītāji. Viens no tiem atradīsies Manheimas tuvumā un būs veltīts raidījumiem Polijai, Rumānijai, Ungārijai un Bulgārijai. Staciju un raidītāju tīklu turpmāk paplašinās tā, ka tas aptvers visas zemes aiz dzelzs priekškara, izņemot Vācijas padomju joslu un Krieviju. Amerikāņu raidstacija Berlīnē RIAS pietiekami labi apkalpo Vācijas austrumu joslu, kādēļ tai jauni raidījumi nav nepieciešami.

Tālāk prezidents Džeksons preses konferencē paskaidroja, ka Holckirchenas raidītājs nodots pašu čechu pārziņā, kas strādā pazīstama čechu žurnālista un politiķa Ferdinanda Peroutkas vadībā. Raidītājā nodarbināti 135 čechi un slovaki, 50 amerikāņu un pāri par 100 vāciešu. Raidītāja kārtējā ikdienas programmā blakus speciāliem politiskiem raidījumiem ir arī informācija, mūzika, īpaši raidījumi sievietēm, jaunatnei u. t. t. Kaut arī programmu daļēji sagatavo pašu čechu un slovaku trimdinieki, tomēr raidījumi stāv pāri trimdinieku atsevišķo politisko grupu viedokļiem, jo domāti visai čechu un slovaku zemei un tautai.

Plašāku rakstu par Nacionālo komiteju brīvai Eiropai, tās sastāvu, mērķiem un darbību lasiet 4. lapp.

60 miljardu brīvās pasaules aizsardzībai

AMERIKĀŅU BRUŅOTOS SPĒKOS BŪS 3,7 MILJ. VĪRU — 14.5 MILJARDI MODERNU LIDMAŠĪNU BŪVEI, BET 28 MILJ. ATOMU ZEMŪDENĒM

Vašingtona (el). — Iesniedzot kongresam 1951./52. g. aizsardzības budžetu par 60,7 miljardiem dolaru, prezidents Trumens paskaidroja, ka brīvajai pasaulei jābūt spējīgai apturēt eventuālo Pad. savienības uzbrukumu un tas izšķirīgi jāatsit. Viņa pieprasītās aizsardzības budžeta summas nodrošinātu Sav. valstu bruņoto spēku pastiprināšanu īsā laikā.

Jaunais aizsardzības budžets, kas sastāda 20 proc. no visiem ASV izdevumiem, ļaus jaunajā budžeta gadā amerikāņu bruņoto spēku stiprumu pacelt līdz 3.742.000 vīru. Bez 18 kājnieku kaujas divīzijām paredzētas vēl daudzas speciālas kaujas vienības. Aktīvās flotes vienību skaits būs 1161, bet gaisa spēki aptvers 95 eskadras. Smagā kaŗa materiāla — tanku, lielgabalu, tālšāviņu u. t. t. produkcijai paredzēti 34,7 miljardi dolaru. Speciāls postenis, ap 29 milj. dolaru, paredzēts atomu zemūdenes būvei. Šīs zemūdenes plāni, kas jau izstrādāti, pieder pie vislielākajiem valsts noslēpumiem. Turpmākās šāda veida zemūdenes maksās tikai 9 milj. dolaru. To darbības radijs ir pilnīgi neierobežots, bet lielais ātrums un jaunas trokšņu slāpēšanas ierīces padara šo zemūdeņu atklāšanu tikpat kā neiespējamu. 218 milj. dolaru paredzēts atombumbvežu bazes kuģa būvei. Šī 57.000 t milzeņa būve prasīs 2—3 gadus. Atomzemūdene turpretim būšot noteikti gatava divi gados.

Kremlis nodod liecību

TAFTS PĀRMET EČESONAM SIMPATIJAS PRET KOMŪNISMU, BET MASKAVA APLIECINA PRETĒJO

Londona (az). — Domstarpības ASV vadošajās politiskajās aprindās par valdības Tālo austrumu politiku pēdējās dienās vēl paasinājušās, ASV kongresa īpašajai komisijai uzsākot uzklausīt dažādu militāro un politisko personību liecības. Ar vislielāko interesi sagaida bruņoto spēku vadības deklarācijas — ģenerālis Mekarturs, aizstāvoties pret prezidenta Trumena un ārlietu ministra Ečesona pārmetumiem par vadības norādījumu neievērošanu, bija izteicies, ka visi vadības locekļi bijuši vienis prātis ar viņu.

Republikāņu senātors Tafts, komisijai sākot darbu, senātā no jauna precīzēja republikāņu viedokli pašreizējā strīdū. Viņš atkārtoja uzbrukumus prezidentam un viņa tuvākajiem palīgiem un norādīja, ka pašreizējo iekšpolītisko saspīlējumu ātri varētu izbeigt vienīgi, ja amerikāņu tauta nekavējoties izšķirtos par vienu no divām dažādām pieejām Tālo austrumu jautājumam, — „Ečesona piekāpšanās politiku vai Mekartura politiku". Tafts no jauna mēģināja piedēvēt Ečesonam simpatizēšanu komūnistiem; Ečesons savu cerību ātri izbeigt cīņas Korejā balstot vienīgi uz nodomu dot lielas koncesijas komūnistikajai Ķīnai un plaši paveŗot durvis tālākai padomju ekspansijai visā pasaulē.

Visai iespaidīgu pavisam pretēja rakstura liecību tieši šajā momentā nodevis pats Kremlis nule 300.000 eksemplāros iznākušajā „Lielās padomju enciklopēdijas" 12. sējumā. Jaunais izdevums iznācis pēc padomju valdības rīkojuma un pēc rūpīgas caurskates, tādēļ līdzvērtīgs oficiālai valdības deklarācijai. Tur par Ečesonu teikts: „Reakcionārs ASV valstsvīrs. Pēc nodarbošanās jurists. ... 1941. g. kļuva par ārlietu ministra palīgu. Pirms ASV iestāšanās kaŗā Ečesons sadarbojās ar fašistisko Vāciju un militārisko Japānu. 1945.—47. g. Ečesons kā ārlietu vicemiristrs reālizēja agresīvu pretpadomju politiku. Ečesons piedalījās Trumena doktrīnas un Maršala plāna radīšanā un ir viens no t. s. atomu diplomātijas vadītājiem. 1947. g., neskatoties uz savu oficiālo amatu, Ečesons senātā nāca klajā ar zākājošām pretpadomju deklarācijām, tā izsaucot padomju valdības protestus. 1949. g. E. iecēla par ārlietu ministru. Viņš aktīvi piedalījās leļļu valdības radīšanā Rietumvācijā un Rietumvācijas pārvēršanā par amerikāņu imperiālisma koloniju un

(Turpinājums 8. lpp.)

Svarīgākais īsumā

★ Komūnistu pavasaŗa ofensīvas pirmais gājiens beidzies ar lieliskām sabiedroto kaŗaspēka sekmēm, paskaidroja amerikāņu 8. armijas komandieris Flīts. Komūnisti cietuši milzīgus zaudējumus un nav sasnieguši savus mērķus. Kaut arī otram gājienam ienaidnieka rīcībā ir vēl lielas cilvēku rezerves, tomēr ir jau tagad skaidrs, ka UN bruņotie spēki uzvarēs arī tajā.

★ Irānas šachs parakstījis abās parlamenta palātās pieņemto likumu par naftas rūpniecības nacionālizāciju, un līdz ar to šis likums stājies spēkā.

★ Milzīgi meža ugunsgrēki kopš trešdienas plosās ASV austrumu piekrastē. Ņujorkas štatā uguns apdraud vairākas farmas un apdzīvotas vietas.

Pēdējās ziņas vēstīja, ka uguns apdraud arī Ekseteras un Rodailendas pilsētas. Bez apdraudēto štatu ugunsdzēsējiem liesmu ierobežošanā iesaistītas arī kaŗaspēka vienības.

★ Amerikāņu policijas galvenā mītne Austrijā ziņoja, ka piektdien Vīnē divi nepazīstami sarkanarmieši pilsētas starptautiskā sektorā ar 20 mašīnpistoles šāvieniem nogalinājuši amerikāņu MP kaprāli Gresenu, kas ar kādu citu policistu atradās patruļas gājienā. Amerikāņu augstais komisārs Austrijā paziņoja, ka pieprasīs padomju iestādēm oficiālu slepkavības izmeklēšanu.

Vācija Eiropas padomes 15. locekle

Strasburga (ob). — Jaunu atzinību Rietumvācija izpelnījusies vecā kontinenta draudzības un sadarbības plāksnē, kļūdama par pilntiesīgu locekli Eiropas padomē. 14 Eiropas padomes ministru komisijas locekļi, kas patlaban pulcējas Strasburgā, trešdien vienbalsīgi nolēma uzņemt savā saimē Rietumvācijas pārstāvi. Sanāksmes priekšsēdis Holandes ārlietu ministrs Stikers visu klātesošo kollēgu vārdā apsveica Vācijas valstskancleru un ārlietu ministru Ādenaueru un ierādīja viņam vietu starp Francijas ārlietu ministru Šumanu un Grieķijas pārstāvi. Ādenauers pasvītroja, ka Bonnas valdība un vācu tauta saprot Eiropas sadarbības lielo nozīmi, tādēļ viņš jau tagad varot pateikt, ka Rietumvācijas parlaments ar lielu balsu vairākumu ratificēšot Šumana plānu kā Eiropas saimnieciskās vienības pamatakmeni. „Eiropa nevar iztikt bez Vācijas un Vācija nevar iztikt bez Eiropas," teica valstskanclers.

Ceturtdienas ministru komisijas sēdē Ādenauers ierosināja bēgļu problēmas pacelšanu kopīgajā Eiropas plāksnē un vienoties par šī grūtā jautājuma ātru atrisināšanu kopīgiem spēkiem. Šis jautājums ir ļoti svarīgs no sociālā miera viedokļa Eiropā, pasvītroja runātājs. No līdzšinējiem ministru komisijas atzinumiem varētu minēt ASV un Kanadas parlamenta locekļu, kā arī Austrālijas, Jaunzēlandes, Indijas un Indonēzijas pārstāvju pieaicināšanu Eiropas padomes sēdēs par novērotājiem. Tāpat ieteica Eiropas padomes dalībnieku valstīm dibināt Eiropas ministrijas un rūpēties par jo ciešu kultūrālu sadarbību.

Kad viņi beidzot nāks?

Getingena (ni). — Nule no Pad. savienības atgriezusies ap 30 vīru liela holandiešu SS un OT piederīgo grupa deklarējusi, ka tur plašas iedzīvotāju aprindas ne tikai joprojām cer uz atbrīvošanu no boļševiku jūga, bet arī pārliecinātas, ka tā nāks. Holandiešiem sava 8 gadus ilgā gūsta laikā, strādājot kopā ar vietējiem iedzīvotājiem dažādos būvdarbos Iekškrievijā, bijis gana izdevības iepazīties ar krievu un citu boļševiku režīma apspiestu tautu patieso noskaņojumu. Vislabāk to varbūt atspoguļo kāda vienkārša strādnieka nešaubīgas pārliecības pilnie vārdi: „Kādu dienu amerikāņi nāks, un tad „načaļnikiem" (priekšstrādniekiem) būs jāpazūd."

Parakstīta vienošanās par Grenlandes aizsardzību

Kopenhagena (fm). — ASV vēstniece Dānijā Andersone un Dānijas ārlietu ministrs Krafts pagājušā nedēļā Kopenhagenā parakstīja abu valstu vienošanos par Grēnlandes aizsardzību. Līgums pilnīgi saglabā Dānijas suverēnitāti Grēnlandē, atstājot Dānijai vienai izlemšanu par nepieciešamajiem aizsardzības soļiem

Kā paskaidroja Dānijas ārlietu ministrija, saskaņā ar jauno līgumu, paredzēts nodot atpakaļ Dānijai pašreizējo amerikāņu flotes bazi Grenedalā, bet ASV un citām Atlantika pakta valstīm šai ostā būs rezervētas zināmas tiesības. Aviācijas bazes un metereoloģiskās stacijas salā Dānija pārņēma jau pagājušā vasarā. Amerikāņu-dāņu sadarbības ceļā Grēnlandē varēs radīt īpašas aizsardzības territorijas zem abu nāciju karogiem. Nepieciešamības gadījumā ASV un citas Atlantika pakta valstis var saviem gaisa, flotes un sauszemes spēkiem izmantot minētās aizsardzības territorijas.

Arī DP likumu pagarinot, dokumentācija jāizdara līdz 30. jūnijam

Minchene (el). — Amerikāņu ziņu aģentūra USIS ziņo no Vašingtonas, ka pag. trešdien speciālā komisija iesniegusi tautas vietnieku namam DP likuma pagarināšanas projektu, kas formulēts tā, lai 6 mēnešos pēc DP likuma beigu termiņa vēl būtu iespējams nobeigt iesāktās emigrācijas lietas. DP likumā paredzēto ieceļotāju skaitu jaunais papildinājums neskaŗ, un tas paliek līdzšinējais — 341.000. No tiem līdz martam vīzas uz ASV saņēmuši 240.000. Patlaban dokumentācijas procesā ir 60.000 DP. Līdz 30. jūnijam paredz izsniegt vairs tikai 25.000 vīzu, un tā pāri par 70.000 DP vecā likuma ietvaros paliktu bez vīzām.

USIS aģentūra piebilst, ka, ievērojot pastiprināto militāro un rūpniecisko mobilizāciju, pašas ASV ir lielā mērā ieinteresētas ieceļotāju skaita palielināšanā. Tādēļ, domājams, amerikāņu kongress nevilcināsies ar papildklauzulas pieņemšanu. Bet tā kā likuma papildinājums tomēr paredz tikai iesākto emigrācijas lietu pabeigšanu, katram, kam vēl ir interese izceļot uz ASV, dokumentācija būtu jāizdara katrā ziņā līdz 30. jūnijam.

Bēgļu nākotne Vācijā

Līdztekus emigrācijas procesam, kas joprojām turpinās un solās ieilgt arī pēc pagaidām noteiktajiem robežterminiem, Vācijas ārzemju bēgļu dzīvē jau puslīdz beidzies otrs svarīgs process, — viņu iekļaušana vācu saimniecībā. Šis process sākās pag. gada jūlijā un angļu joslā jau uzskatāms par pilnīgi nobeigtu. Tāpat amerikāņu joslā radikāli sarucis IRO nometnēs aprūpēto DP un pašu nometņu skaits. Šai grupā palikuši vienīgi tie, šajā emigrācijas procesā jau iesaistītie. Turpretim noteiktie Vācijā palicēji un tie, kam izceļošanas izredzes vismaz pagaidām problēmatiskas, visi jau novietoti vācu pārvaldē esošās t. s. valdības nometnēs.

Tā arvien skaidrāk nošķiŗas „aizbraucēju" un „palicēju" grupa. Kamēr pirmajiem galvenās rūpes ir, lai izceļošana pēdējā brīdī vēl kaut kur neaizķertos un pirmajā vietā domas par jaunās dzīves sākšanas iespējām citā krastā, palicējiem šī problēma vairs nepastāv, un viņiem vispirms jādomā, kā vislabāk iekārtot savu turpmāko dzīvi Vācijā. Grūti vērtēt, cik galu galā Vācijā paliks latviešu, bet katrā ziņā tie būs tūkstoši, un viņiem jādomā par divām praktiskām problēmām. No vienas puses, jāpanāk iespējami laba iekļaušanās pašreizējos dzīves apstākļos un labākās iespējas eksistences nodrošināšanai, kādēļ jārada un jāuztur draudzīgas attieksmes ar vāciešiem. No otras puses, bet gluži tā paša iemesla dēļ arī jārūpējas par iespējami pilnīgu savu vispārējo un speciālo interešu aizsardzību pret diskriminācijas mēģinājumiem.

Lai gan visumā vāciešu un ārzemju bēgļu attieksmes pēc īstās „DP ēras" beigām arvien uzlabojušās, tomēr šāda piesardzība nav bez sava pamata. Par to liecina arī memorands, ko nesen IRO galvenajam štābam iesniedza piecu tautību — latviešu, igauņu, lietuviešu, poļu un ukraiņu centrālās komitejas, lūdzot IRO atbalstu, lai novērstu ārzemju bēgļu diskrimināciju, kāda vietām novērojama Rietumvācijas likumdošanā un ikdienas praksē.

Nesen Rietumvācijas bundestaga pieņemtais likums (Gesetz ueber die Rechtstellung heimatloser Auslaender im Bundesgebiet) gan diezgan tālejoši stabilizē Vācijā palicēju bijušo DP tiesisko stāvokli, dodot arī iespējas pašu aktīvitātei kultūrālā un saimnieciskā ziņā. Tāpat ar šo likumu noteiktas DP attieksmes pret civīlo un sodu likumdošanu. Tomēr pašos likumos, bet it sevišķi praksē paliek dažādi trūkumi un neskaidrības.

Minētā likuma 19. pants paredz pārvietotām personām gluži tādas pašas tiesības uz dažādiem sociālā atbalsta veidiem kā Vācijas pilsoņiem, bet atsevišķie likumi, kas praktiski rēgulē šī atbalsta dažādo institūtu darbību, bieži vien nosaka, ka tie attiecināmi vienīgi uz vācu bēgļiem, bet pārējie likumos paredzētās tiesības nebauda nemaz vai bauda tikai ierobežotā mērā, piem., t. s. Soforthilfegesetz, Lastenausgleichgesetz u. c. Nav vienlīdzības arī dzīvokļu sagādes jautājumā, dzelzceļa tarifu atlaidēs utt.

Gadījumos, kur likums arī nodefinē visu bēgļu vienlīdzību, praksē vācu iestādes to bieži vien neievēro. Darba pārvaldēm pēc likuma darba meklētājiem jāpiedāvā darbs, atbilstoši viņu fiziskām spējām, izglītībai, arodam un pieredzei, tomēr ārzemniekiem visbiežāk piedāvā smagākos, sliktāk atalgotos vai citādi neizdevīgākos darbus. Netrūkst piemēru arī no skolu un baznīcu dzīves. Par spīti deklarācijām, ka DP bērniem saglabās nacionālās skolas, praksē to bieži neievēro, piem., Lejassaksijā un Šlēzvigā-Holšteinā. Kaut arī no bēgļu algām atvelk baznīcas nodokļus, viņiem dažkārt par baznīcas telpu lietošanu prasa īpašas maksas, piem., Pinebergā. Diskriminācija konstatējama arī attieksmē uz izmaksām bijušiem koncentrācijas nometņu iemītniekiem, invalidu rentēm, ārstniecību u. c. DP ārstiem dažas veselības pārvaldes liedz slimo kasu praksi u. t. t.

Šie piemēri liecina, ka ārzemju bēgļu tiesību nodrošināšanai vēl daudz kas darāms, un tas būs viens no ļoti svarīgiem nacionālo pārstāvību uzdevumiem. No tā, kādā mērā izdosies panākt vienlīdzību un likumos noteikto tiesību praktisku piemērošanu, stiprā mērā atkarāsies arī tūkstošu latviešu bēgļu dzīves apstākļi Vācijā. Tieši šajā laukā arī patlaban organizējamo latviešu bēgļu pārstāvību Vācijā gaida ļoti svarīgs praktisks uzdevums.

M. Č.

Bābelei par spīti

LATVISKIE VAKARI VENTORFĀ

Šodien, droši, tas ir daudz citādāk. Egils Kalme, kas kādreiz ar daiļu līdzzinātāju palīdzību izbēga pa slimnīcas logu, lai viņa pēkšņās saslimšanas dēļ lielajam klausītāju pulkam nebūtu velti jāgaida uz viņa jaunāko darbu, nu jau, varbūt, nopietni taisās pāri „Lielajam dīķim", kopā ar savu nenogurstošo palīgu Akseli Manguli. Un pavisam nemanot pusticīgs smaids būs iezadzies arī nelabojamā pesimista, nometnes komandanta Gunāra Meierovica sejā. Pēc pirmajām pavasara vēsmām Jurģu laiks Ventorfā no visām malām sadzinis atkal šurpu daudzus gāju putnus, kuŗus bargā ziema bija uz laiku no šejienes padzinusi. Desmitiem vecus draugus satikuši, viņi tagad priecīgi sačivinājas un vicina spārnus lielajam lidojumam, — beidzot taču laikam pienācis arī viņu laiks.

OKEANTVAIKOŅI UZ SĒKĻA

Bet toreiz tumsa Ventorfā bija biežāks viesis par gaismu, un bloki neatgādināja vis spurdzošu strazdu būŗus, bet vakara biezā tumsā meta savas uguņis pa daudzstāvu logiem kā nezināmas rokas pēkšņi apstādināti okeana tvaikoņi. Braucēji — dažs jau kuŗo nedēļu — nepacietīgi gaidīja, kad beidzot atkal sāks kustēties — ja ne uz kāroto ceļa mērķi, tad vismaz atpakaļ uz izejas punktu. Visnospiestākie bija mūsu tautieši, kuŗu no 4000 „pasažieriem bez biļetes" bija visvairāk. Gandrīz katrā otrā ģimenē ar jauno apturēšanas rīkojumu bija ienākušas jaunas, nopietnas bažas par rītdienu, bet nebija pat, ar ko apmainīt domas — vairāk nekā desmit tautību Bābelē bija neiespējami satikt draugus un paziņas, kaut arī tajā droši bija vairāki pat gadiem ilgi neredzēti.

Šai telpā, Ventorfas YMCAs lasītavā ikdienas apgrozas desmit tautību piederīgo. Bet Ingrīda Kārkliņa un skolotājs Olte, laikrakstu vai grāmatu izsniedzot, zina katram interesentam pateikt, kas notiks sestdien latviešu vakarā tieši stāvu zemāk.

Pretēji citām nometnēm, Ventorfā nepastāvēja nekādas latviešu komitejas, un vienīgā atļautā latviešu sabiedriskā organizācija bija luterāņu draudzes padome. Notika dievkalpojumi, kas bija kupli apmeklēti, bet pie mums, vecajā kontinentā, vēl nav pieņemts baznīcām vienlaicīgi uzņemties arī kultūras nama un sadraudzīgās biedrības funkcijas, kā tas dažkārt viņā krastā. Daļa jaunākās paaudzes uz savu roku bija meklējusi un atradusi tikšanās iespējas vācu un poļu ballēs, kur orķestri gādāja par pārmoderniem toņiem, bet aiz letes reklāmējās visraibākās pudeles.

Šajā Ventorfas visdrūmākajā laikmetā, kad Jaunā gada pirmās dienas bija atnesušas jaunu smagu sitienu bijušajiem latviešu cīnītājiem, no jauna pārvelkot svītru viņu izceļošanas izredzēm, viņu vidū radās vīri, kas, mūsu mākslinieciem un sabiedriskajiem darbiniekiem plaši atsaucoties, nu jau var atskatīties uz veselu sarīkojumu seriju. Latviskie vakari mūsu tautiešiem Ventorfā jau sen kļuvuši par tradiciju un kodolu, ap ko vijas visa turienes kultūrālā dzīve, dodot tūkstošiem tautiešu garīgu veldzi un jaunu drosmi.

Mazākās grupās latvieši Ventorfā satikās gandrīz ikdienas 20. blokā angļu valodas kursos vai lekcijās par dzīvi ASV. Telpu saimnieks bija Vispasaules YMCA, kuŗā strādāja arī vairāki latvieši ar enerģisko valodu kursu vadītāju V. Upesleju, JKS sekretāru Jurēviču un skolotāju Olti priekšgalā; daudzi citi bija brīvprātīgi saistījušies darbā JKS bibliotēkā un lasītavā. Vērojot, kā vakara stundās še pulcējās arī daudzi latvieši, lai palasītos laikrakstus vai grāmatas, rakstnieks E. Kalme kopā ar DV kultūras referentu J. Gedrovicu kādu vakaru nolēma vismaz reizi nedēļā saaicināt kopā tikai mūsu tautiešus, un ar YMCAs darbinieku pretimnākšanu arī izdevās dabūt attiecīgo atļauju.

TĀS NAV VELTAS PŪLES

Tāds bija sākums latvisko vakaru serijai, kas, sākot ar 6. janvāri, ik sestdienas vakaru uz dažām stundām pulcinājuši nacionālā vidē simtiem tautiešu. Gan lielas pūles prasa mākslinieku un referentu sarunāšana, programmas sastāde, formālitāšu kārtošana un pat krēslu sanešana pirms sarīkojuma, kā arī zāles sakārtošana pēc tam. Taču rakstniekam Egilam Kalmem un tā galvenajam palīgam stud. arch. A. Mangulim labākā alga un pateicība bija klausītāju lielā interese un uzmanība.

Programmā parasti referāts, mūzikāli priekšnesumi, kā arī rotaļas un dejas, pārsvarā tautiskās. Izpildītājiem atsakoties no jebkādiem honorāriem, iespējams visu sarīkot bez ieejas maksas. Atsaucīgo referentu skaitā šī gada pirmajā ceturksnī atzīmējams prof. L. Šulcs (par valsti un tās ideju), prof. H. Lācis (referātu cikls par Latvijas valsts tapšanu), Dr. A. Freimanis (par latviešu studentiem trimdā), rakstnieks E. Kalme (par O. Kalpaku, mākslas virzieniem u. c.), J. Gedrovics (par cilvēka dvēseles iezīmēm) un A. Mangulis. E. Kalme bez tam vairākkārt lasījis savus darbus, bet ar deklamācijām piedalījušās aktrises A. Šteinberga-Nāruna (īpašs deklamāciju cikls), Einberga-Valtere un Z. Klieve.

Vairākas reizes kuplinājis vakaru norisi un ar īpašu koncertu no latviešiem Eiropā līdz koncertturnejai vasarā atvadījās izcilais jaunās paaudzes čellists Ingus Nāruns, tāpat atkārtoti tautiešiem bija izdevība dzirdēt Fanniju Vīksni. Jaunais dziedonis Visvaldis Ģedulis, kas februāra sākumā debitēja plašākas latviešu sabiedrības priekšā, tagad kļuvis par publikas mīluli. Pie klavierēm dzirdēta spējīgā igauņu pianiste Lea-Lesta Millere, kā arī mūsu klavierniececs — brīvmākslinieče F. Matisa, I. Elks-Elksnīte un komponists F. Hāzners. Visgrūtāk, mainoties gan diriģentiem, gan dziedātājiem, klājies nometnes korim. Nometnes jaukto, vīru un sieviešu kori pārmaiņus diriģējuši Emers, Aparjods, Gabruševs, Ģedulis un Matīss.

Skaitļi vai vārdi visai nespēj pietiekami raksturot latvisko vakaru nozīmi, tikai kas pats tajos kaut reizi būs bijis, vienmēr atcerēsies noskaņu, ko radīja izpildītāju un organizētāju pašaizliedzība un kas daudziem būs labākā ceļa maize tālākai trimdai.

Alnis Kalnmežs

Rūpes par rītdienu

VĀCIJĀ PALICĒJI MEKLĒ DARBU

Pakāpeniski izbeidzoties IRO aprūpei, bēgļu dzīvē iestājas jauns posms, kad pašiem par visu jārūpējas. Tāpēc tautieši, kas nevar vai negrib izceļot, cītīgi nododas darba meklēšanai pie vāciešiem. Tas ir grūts uzdevums, jo Vācijā valda bezdarbs un daudzie vācu bēgļi paši ir bezdarbnieki. Tomēr ar labu gribu dažkārt var panākt daudz. Visgrūtāk nodarbošanos sameklēt Vācijas ziemeļos ,bet, piemēram, Rūras apgabalā latvietis L. atrada darbu fabrikā divu nedēļu laikā. Pakāpeniski darbā saistījās arī pārējie ģimenes locekļi, tā ka šodien strādā jau visa ģimene; ar tās kopīgo izpeļņu šobrīd Vācijā var labi iztikt. Kāda cita ģimene, kas nokļuvusi Švarcvaldē, tur jau tā iedzīvojusies, ka par citur došanos i nedomā. „Ir taču vienalga," tautieši raksta, „kur cilvēks dzīvo, jo visās zemēs jāstrādā. Vai aizjūrā nopelnītu vairāk, ļoti jāšaubās." Daļa še palicēju centīsies izmantot DP bankas aizdevumu, lai sāktu kādu uzņēmumu. Citi cer tikt pie zemes gabaliņa ģimenes mājiņas celšanai.

Visvieglāk darbu atrast pie vācu zemniekiem, tikai, diemžēl, tas nav pienācīgi atalgots un tāpēc daudzus atbaida. Taču, ja Vācijā būs jāpavada ilgāks laiks, nevarēs atteikties arī no lauksaimniecības darbiem. Skolotāja R. ģimene jau kopš 1946. g. dzīvo mazā ciemā Šlēzvigas apgabalā un strādā vācu lauksaimniecībā. Saimnieks bez algas dod arī naturālijas. Kopējā izpeļņa sasniedz 300 marku mēnesī. Tik labi saimnieki tomēr nav visur ,un ļoti bieži vācu zemnieki ir diezgan lieli „izdzinēji". Tāpēc darbu pie zemniekiem meklē tikai retie.

Edv. Ēr.

Jārada spēcīga latviešu pārstāvība Vācijā

LCK PĀRSTĀVJI ŠLĒZVIGĀ-HOLŠTEINĀ

Pēc tam, kad ASV augstākās instances bija grozījušas ieceļošanas noteikumus un bij. kaŗavīrus izsauca uz transitcentriem, no Ventorfas informēja, ka kaŗavīriem atkal radušās izceļošanas grūtības, un ka daži pat svītroti no izceļotāju sarakstiem. Šinī sakarībā Ventorfā ieradās LCK priekšsēdis V. Janums un noskaidroja, ka daži bij. kaŗavīri tiešām noraidīti, bet tas radies kāda pārpratuma dēļ, jo nav vēl bijusi skaidrība par latviešu 15. un 19. divīzijas piederību latviešu leģionam. Tagad šis pārpratums noskaidrots.

LCK priekšsēdis V. Janums, LCP priekšsēdis J. Celms un LCK saimniecības nozares vadītājs J. Niedra ieradās arī Lībekā un pārrunāja aktuālākos latviešu dzīves jautājumus ar apgabala pārstāvi Aug. Vanagu uc. sabiedriskiem darbiniekiem. Mēzenes nometnē notika informācijas sapulce, kuŗā LCK pārstāvji klātesošos iepazīstināja ar LCK darbību, izceļošanas gaitu un iespējām un ar Vācijā palicēju tautiešu pārstāvības izveidošanu un aprūpi.

Referenti norādīja uz latviešu organizēšanas nepieciešamību ne tikai atsevišķu zemju, bet visas pasaules mērogā. Pēc pašreizējās LCK darbības pārtraukšanas, jārada spēcīga latviešu pārstāvība Vācijā, kas ne tikai pārstāvētu un aprūpētu šejienes tautiešus, bet veiktu arī aktīvu nacionālpolitisku darbu, jo Vācija arvien vairāk izvirzās pasaules interešu degpunktā. Latvietības saglabāšanai jāgādā par latviešu skolu, kaut vai svētdienas skolas veidā, un jāuztur savā starpā ciešs kontakts. Ir pienācis laiks apellēt pie aizbraucēju atmiņas un atsaucības, neaizmirst kādreizējos solījumus — pēc iekārtošanās aizjūras zemēs, iespēju robežās atcerēties Vācijā palicējus — vecos ļaudis, atraitnes, bāreņus un invalidus. Vācijas sociālie likumi gan neļauj nevienam badā nomirt, priekšzīmīgi iekārtotas arī veco cilvēku mītnes, tomēr paliek vēl daudz ikdienas prasību, ko nenodrošina arī sociālie likumi. Ja, piecus gadus dzīvojot Vācijas nometnēs, solījāmies nekad neaizmirst pagurušos un likteņa nelabvēlības piemeklētos trimdas biedrus, kas nevarēja izceļot, tad tagad pienācis laiks, kad Vācijā palicējiem ir jāsniedz ne tikai garīgs, bet arī materiāls atbalsts. To varēs viegli veikt, ja tautieši visās zemēs apzināsies, ka cīnīties par ideju nav tikai runāt, bet nest arī materiālus upuŗus, kaut vai tikpat mazos apmēros, kādi tie bija Trimdas kopībai, kas galā tomēr deva lielu panākumu. LCK aicina no Vācijas izceļojošos tautiešus un latviešu organizācijas nenoslēgties no citiem, lai internās tieksmes neaizēnotu kopējās intereses.

LCK labklājības un saimniecības nozares vadītājs J. Niedra un LCK pārstāvis 1. apgabalā A. Vanags ieradās arī Neištates nometnē, kur informācijas sapulcē iepazīstināja tautiešus ar jaunākiem notikumiem trimdas dzīvē, kā arī piedalījās vietējās latviešu komitejas sēdē.

Šlēzviga-Holšteina pašlaik ir lielākais latviešu apgabals Vācijā ar pāri par 3000 tautiešiem. Ja kaŗavīri izceļos, latviešu skaits gan drīzumā ievērojami saruks. Dzīves apstākļi apgabalā daudzo bēgļu dēļ slikti, kāpēc LCK pūlēsies panākt daļu latviešu izvietošanu uz citām Vācijas zemēm, kur lielākas darba un dzīvokļu sameklēšanas iespējas.

Bavārieši pret ārzemju bēgļu uzņemšanu

Vācu iestādes Bavārijā protestējušas pret IRO nodomu Regensburgas, Landshutes, Pasavas, Štraubingas un Degendorfas apkaimē būvēt dzīvokļus ārzemju bēgļiem, norādot, ka minētie novadi jau tā pārslogoti vācu bēgļiem, ka ārzemju bēgļu uzņemšana grūto saimniecisko stāvokli vēl pasliktinātu un palielinātu bezdarbnieku skaitu.

25.000 grāmatu latviešu trimdas bibliotēkām

LNP BIBLIOTĒKU FONDA DARBS

LNP bibliotēku fonds latviešu trimdinieku saimē guvis nedalītu atsaucību — nometņu latviešu-komitejas, bibliotēkas, skolas un atsevišķas personas dāvinājušas apm. 40.000 grāmatu, kuras sadalīs latviešu bibliotēkām dažādās zemēs. Visvairāk bibliotēku ir ASV, Austrālijā un Kanadā, mazāk Brazilijā, Argentīnā un Jaunzēlandē. Arī Anglijā, Zviedrijā, Holandē un Beļģijā nodibinātas latviešu bibliotēkas. 27 bibliotēkām, galvenokārt uz tālajām zemēm, jau nosūtītas kopā 25.000 grāmatu.

Pašreiz LNP bibliotēku fonda rīcībā ir 15.000 dažādu izdevumu, ieskaitot vācu un angļu grāmatas, žurnālus un brošūras svešās valodās. No latviešu autoriem visvairāk krājumā ir T. Zeltiņa Balādes, Ā. Ersa Stāsti, Ed. Salnas Pildāmspalva, J. Ezeriņa Kādas blusas stāsts, G. Bērziņa Četras noveles, A. Dziļuma Celminieku 1. daļa, I. Grebzdes Pūra zirgs, K. Skalbes Pīlītes un Stāsti, E. Zālītes Sūrais malks, Raiņa Kalnā kāpējs, J. Jaunsudrabiņa Vēja ziedi, R. Blaumaņa Nāves ēnā, J. Rudzīša Spīdola nāves salā, Nik. Kalniņa Bajāra dziesmas, H. Moora Portrejas, Z. Krasta Kalpaks uc. autoru grāmatas. Toties Bārdas, Strēlertes, Andr. Eglīša, Klīdzēja, Ķezberes, Kalmes, Veseļa uc. rakstnieku un dzejnieku darbu fonda krātuvē nav. Arī tulkojumu ļoti maz. Tikai Knuta Hamsuna Bads aizņem vairākus plauktus. No skolas grāmatām krājumā Tēvu valodas mācība, Sostes Ģeometrija vidusskolām un J. Rudzīša Kaŗa dainu izlase.

Pašreiz sagatavo sūtījumus vairākām bibliotēkām. Bibliotēkas, kam nepieciešamas tikai augšminētās grāmatas, var tās pieprasīt un saņemt tūlīt. Pārējām jāgaida, līdz LNP bibliotēku fonds saņems jaunus grāmatu sūtījumus, kad reizē nosūtīs visas iespējamās grāmatas latviskā vārda, gara un ticības saglabāšanai.

A. R.

Ģen. R. Bangerskis vēl Vācijā

Pārpratumu novēršanai ģen. R. Bangerskis mūs lūdz paskaidrot, ka viņš arvien vēl dzīvo Vācijā, Omštedes nometnē Oldenburgā, un patiesībai neatbilst kāda latviešu laikraksta sniegtā ziņa par viņa izceļošanu uz Angliju. Šo ziņu 28. aprīļa numurā bija pārņēmusi arī Latvija.

Kāpēc viņi bēga?

PĀRBĒGUŠIE SARKANARMIJAS VIRSNIEKI STĀSTA

Arvien vairāk Rietumvācijā patvērumu meklē no sarkanarmijas pārbēgušie krievu virsnieki. „Staļins nav pildījis mums doto solījumu, tāpēc mēs esam šeit," saka vīrs, kas vēl nesen valkāja padomju militārās misijas uniformu, bet tagad tērpies rūpīgi gludinātā civīluzvalkā. Kapteinis P. un viņa biedri nosūtījuši Staļinam šādu vēstuli: „Lielie kaŗa upuŗi ir bijuši veltīgi. Pēc kaŗa mēs gaidījām mieru un labklājību, bet savas ģimenes atradām nelaimē un izmisumā. Jūs, kungs Staļin, solījāt mums daudz, bet neesat pildījis nevienu vārdu. Jūs arī tagad gatavojaties jaunam kaŗam, bet mēs sažņaugtām dūrēm prasām savu tiesu. Tāpēc mēs aizejam no jums un atgriezīsimies tikai tad, kad krievu tauta būs brīva no komūnistu jūga un brīvās vēlēšanās izraudzījusies sev valsts iekārtu."

Vēstule Staļinam pasaka motīvus, kāpēc tūkstoši sarkanarmijas virsnieku, instruktoru un kareivju atstājuši „neuzvaramās" rindas un „lauzuši" dzelzs priekškaru, lai Rietumvācijā rastu glābiņu un eksistenci. Daudzi pārbēdzēji jau emigrējuši uz aizjūras zemēm. Apm. 1500—2000 vēl dzīvo Rietumvācijā un pūlas iekļauties vietējā vidē. Visi viņi apbrīno Rietumeiropas civīlizāciju, augsto dzīves standartu un rietumu cilvēku politisko un personīgo brīvību. Pēdējo ieguvuši arī viņi.

Bij. sarkanarmieši savā starpā sadzīvo draudzīgi. Aktīvākie noorganizējuši kopu, kas propagandē pret komūnistiem un Staļina diktātūru. Organizācijas izdotās brošūras un skrejlapiņas slepeni nogādā uz Austrumvāciju un Austriju, kur tās iet no rokas rokā.

„Man no padomju armijas nebija jābēg materiālu apstākļu dēļ," stāsta kapteinis S., „jo mans tēvs ir sarkanās diktātūras „špicē". Mēs dzīvojām samērā kapitālistisku dzīvi. Algojām pat kalponi. Bet arī ievērojamākie padomijas varasvīri nekad nav droši par savu eksistenci un dzīvību. Daudzi vecie komūnisti, mana tēva labi draugi un paziņas, ieslodzīti cietumos un koncentrācijas nometnēs. Par viņiem nekas vairs nav dzirdēts."

Kapteiņa S. draugs, kas tagad ar ģimeni dzīvo nelielā kādas nometnes barakas istabiņā, kādreiz bijis padomju armijas ziņu dienesta vienības komandieris Austrumvācijā un Austrijas krievu sektorā, kur kopā ar „speciālistiem" piedalījies radio un telefona aparātu nomontēšanā. Viņi montējuši visu: kābeļus, telefona vadus, aparātus uc. Savākto transportējuši uz Pad. savienību. Leipcigā konfiscēti visi telefona aparāti. Izpostīts arī Berlīnes-Minchenes tālrunu kābelis. „Velts bija vācu un austriešu speciālistu padoms, ka nomontētais Pad. savienībā nederēs. Tas bija vājprāta darbs," saka bij. padomju virsnieks, „bet pavēle bija jāizpilda."

Uzzinājis, ka māte Charkovā apcietināta, kapt. D. nolēmis bēgt. „Man cits neatlika, jo padomijā viena ģimenes locekļa apcietināšana nozīmē visas ģimenes iznīcināšanu. Vispirms aizbēga sieva, tad bēgļu gaitās devos pats."

Pulkvl. K. 1946. g. Austrumvācijā komandējis T 34 tanku vienības. Atvaļinājuma laikā dzimtā pilsētā Pad. savienībā redzējis, ka uniformēti invalidi, greznojušies ordeņiem un goda zīmēm, klīduši pilsētas ielās, ubagojuši un melnā tirgū pārdevuši cigaretes un degvīnu. Atgriežoties Magdeburgā, pulkvedis dzirdējis no Krievijas piespiedu darbiem deportēto sieviešu lamas vācu valodā par neciešamo trūkumu. Pēc nosūtīšanas atpakaļ uz Pad. savienību, sievietes atkal ievietotas koncentrācijas nometnēs kā „neuzticami elementi". Pēc kāda laika K. apcietināts „par sadarbību ar pārtikas vielu spekulantiem". No apcietinājuma izdevies bēgt uz Rietumvāciju.

Arī Karlshorsta štāba pulkv. R., Saksijas-Anhaltes armijas ziņu dienesta majors L. un seržants V., kas kaŗa laikā bijis Staļina dēla Vasilija speciālvirtuves pavārs, nevar samierināties ar Kremļa varmācību. Tāpēc viņi visi ir bēgļu gaitās un gaida dienu, kad neapdraudēti varēs atgriezties dzimtenē.

Bij. sarkanarmiešu domas un spriedumi par nākamā kaŗa iespējamību un tā iznākumu ir: „Ja Staļins sāks kaŗu, tad tā ir Krievijas katastrofa. Amerikāņu mašinerija un rietumu pārsvars ir milzīgs."

—ks

IZCEĻOTĀJI

Aizbraucot no Vācijas, neaizmetiet prom nevienu latviešu grāmatu. Nododiet tās savas nometnes latviešu komitejai vai bibliotēku fondam, kas dāvātās grāmatas izsūtīs tālāk latviešu bibliotēkām visās zemēs, kur vien ir latviešu trimdinieki.

Latvieši Stokportā

Pusstundas braucienā no pasaulē slavenā kokvilnas apstrādāšanas un metallu un mašīnu rūpniecības centra Mančesteras, atrodas mazā Stokportas pilsētiņa. Sestdienas pēcpusdienās vai visi tās iedzīvotāji iznākuši ielās, lai iepirktos divi lielajos, pircēju pārpildītajos preču veikalos, dzertu tēju un ēstu kafejnīcās kūkas, lai cits citu redzētu un tiktos.

Stāvot Pie gulbja ar divi kakliem un raugoties skaļajā ļaužu plūsmā, kur vecmodīgi ielu dzelzceļu vagoni kā Noāsa šķirsti tikko kustas uz priekšu, pēkšņi atskan arī latviešu valodas skaņas. Jā, kur gan tagad pasaulē nedzird latviešu valodu? Par izbrīnu vietējiem un prieku tautiešiem. Stokportā dzīvo un tekstilfabrikās un drēbju krāsotavās strādā apm. 60 latviešu. Caur paragrafu un noteikumu režģiem izlauzušies, savā speciālitātē strādā vairāki inženieri un techniskie zīmētāji. Ar pagaidu dzīvi un darbu latvieši samierinājušies. Daži jau iepirkuši mājas. Kanadas braukšanas „drudzis" šeit nav varējis mierīgo dzīvi satraukt, koferus saiņo tikai retais. Stokportieši lepni uz L. Kārkliņa vadīto tautisko deju kopu Jautrais pāris. Angļi par latviešu deju skaistumu sajūsmināti.

J. Valvars

VĒSTULES REDAKCIJAI

PATIESĪBAS LABĀ

Latvijas 17. martā numurā V. J. slav[illegible] Francijas braucējiem iekārtotos transitcentr[illegible] Vācijā. Pastāstīšu par kāda darba spēka se[illegible] daļas centra iekārtu Francijā.

Pirms apm. 2 gadiem trīs latviešu ģim[illegible] nes izbraucām no priekšzīmīgi iekārtotā[illegible] Karlsrūes nometnes uz Franciju. Ar pat[illegible] gādību biju to laimīgo vidū, kuŗus piepra[illegible] sīja un izsauca kā speciālistus.

Pārsteigumu piedzīvojām jau iebrauc[illegible] Montmeliānas stacijā, netālu no Grenoble[illegible] no kurienes ar rokas bagāžu un maziem b[illegible] niem klēpī bija jāsoļo uz pusotra km attā[illegible] nometni. Nometne bija iekārtota divstāv[illegible] mūŗa celtnē ar apdrupušām sienām un [illegible] sitiem logiem, domājams, tā savā laikā bij[illegible] kaŗaspēka novietne. Namā pārvietotām pe[illegible] sonām bija paredzētas divas telpas. Ap[illegible] šējā stāvā bija virtuve un ēdamistaba [illegible] pagrabam līdzīga telpa ar netīru klonu. Ga[illegible] di un soli nemazgāti gadiem, kāpēc ap[illegible] puši ēdiena paliekām. Galdā vēl stāvēja ne[illegible] mazgāti trauki. Neviens arī nerūpējās p[illegible] to novākšanu. Caur virtuves lodziņu nedrī[illegible] metalla bļodās saņēmām nemizotus kar[illegible] peļus un nenosakāmas krāsas un garš[illegible] mērci. Ēdiens sliktas kvalitātes un nege[illegible] šīgs. No mūsu grupas tikai poļi un ukrai[illegible] mēģināja to ēst, latvieši pateicās un lū[illegible] parādīt guļamtelpu, kas atradās otrā stāv[illegible] Tikai ielūkojāmies un mums pietika. Tel[illegible] ar apm. 20 dzelzs gultiņām valdīja neapra[illegible] stāma netīrība. Daļa logu stiklu bija sada[illegible] zīti. Visu pēcpusdienu sēdējām pagalmā [illegible] gaidījām no darba vietas lūgto atbildi. Die[illegible] žēl, tā nenāca. Par dārgu naudu pārgulējā[illegible] viesnīcā. Manas sievas māsa, kas Francij[illegible] iebrauca dažus mēnešus vēlāk, nakti pārla[illegible] dusi nometnē. Gulēt nav varējusi, jo moc[illegible] juši kukaiņi. Ambulances nometnē nav. Z[illegible] daiņi pārtīti un apkopti virtuvē.

Otrā dienā saņēmām darba devēja atbil[illegible] Šķīrāmies no „priekšzīmīgās" sadaļas nome[illegible] nes neēduši un nedzēruši. Atvadoties [illegible] katram iedeva nedaudz šokolādes un novēlē[illegible] laimīgu ceļu. Nometnes direktors bija fra[illegible] cūzis, bet pārējie administrācijas darbinie[illegible] itaļi. Pirmais iespaids par „Vakareiropas [illegible] ru" bija tāds, ka daži no mūsu grupas [illegible] bēja doties atpakaļ uz Vāciju. Nomet[illegible] bija dažādas tautības — itaļi, poļi, ukrai[illegible] Visi viņi jau bija strādājuši pie lauksai[illegible] niekiem un sūdzējās par slikto uzturu, garā[illegible] darba stundām un mazo algu.

Jānis Liepiņš, Francijā

Vai ir jāstrādā ogļraktuvēs?

Neārstējama ogļraču aroda slimība silikoze apdraud tos ar pirmo darba dienu

SPECIĀLRAKSTS LATVIJAI NO BEĻĢIJAS

Kad 1947. g. DP pārstāvji atgriezās no Beļģijas ogļraktuvju apskates sakarā ar Beļģijas piedāvājumu uzņemt DP strādniekus, laikrakstos lasījām plašus aprakstus par Beļģijas augsto dzīves standartu, labo atalgojumu un pieņemamiem darba apstākļiem. Mazliet kritiska nostāja bija pret strādnieku novietnēm, bet visumā lasītājam radās iespaids, ka pāris gadu darbs ogļraktuvēs būtu gan grūts, bet pieņemams. Lasījām arī par ogļraktuvju darba nepiemērotību latviešiem, taču trūka kompetentas informācijas par šī darba kaitīgumu strādnieku veselībai.

Anglijā, vienu gadu nostrādājot ogļraču sagatavošanas centrā, starp citu, saskāros ar ogļraču aroda slimību — silikozi, bet apmācītāju informācija par šo slimību bija ļoti nepilnīga, un neviens tai neveltīja vajadzīgo vērību. Tas, protams, arī nebija mūsu darba devēja — Anglijas ogļraktuvju pārvaldes — interesēs, jo tad DP pretestība ogļraktuvju darbam būtu bijusi lielāka.

Tagad pagājuši jau vairāk nekā trīs gadi, kopš latvieši strādā Beļģijas, Anglijas u. c. zemju ogļraktuvēs, bet vai viņi pilnībā apzinās šī darba kaitīgumu veselībai, ir diskutējams jautājums. Latviešu presē vēl joprojām nav populāras un objektīvas informācijas par to, kādas var būt sekas darbam ogļraktuvēs. Mēdz gan baidīties no iebrukumiem, gāzes ieplūdumiem u. c. nelaimes gadījumiem raktuvēs, bet nepievērš uzmanību ogļraču veselības bīstamākajam grāvējam — silikozei.

Pēc Luvenas universitātes iekšķīgo slimību klīnikas vadītāja prof. Lambēna lekcijām par silikozi, kāda kompetenta latviešu ārsta informācijas, ko viņš devis pēc trīs un pus gadu prakses silikozēto ogļraču ārstēšanā, un medicīniskās literatūras, mēģināšu šai rakstā iepazīstināt lasītājus ar silikozes rašanos, attīstību un sekām.

SILIKOZES CĒLONIS — KVARCA PUTEKĻI

Silikoze izceļas, ieelpojot plaušās silicija bioksīda (SO_2) putekļus, kas rodas, urbjoties zemes slāņos. Jo tie ir smalkāki un tikko radušies, jo kaitīgāki, tāpēc ka vieglāk ieelpojami. Rupjākie putekļi, turpretī, nav bīstami, jo sakrājas degunā, trachejā un bronchos un vēlāk ar krēpām tiek izvesti ārā. Arī akmeņlauztuvju, zelta raktuvju, keramikas rūpnīcu strādnieki un akmeņkaļi nav pasargāti no saslimšanas ar silikozi. Ir daži faktori, kas paātrina silikozes rašanos. Tā, piem., vairāk apdraudēti ir ogļrači, kas slimo ar bronchitu vai chroniskiem kakla un deguna iekaisumiem, tāpat ar silikozi ātrāk saslimst jauni cilvēki, jo viņi putekļus ieelpo lielākā daudzumā un dziļāk. Atzīmējams arī, ka moderno raktuvju pneumatiskie urbji rada smalkākus putekļus, kas vieglāk iekļūst plaušās.

SLIMĪBAS STADIJAS

Ieelpoto sīko kvarca putekļu sekas ir tās, ka plaušās ļoti savairojas saišķaudi un reizē ar to samazinās plaušu gaisa tilpums. Silikozētiem ogļračiem rodas elpas trūkums, sirds vājums, kā arī infekciozas komplikācijas, no kurām bīstamākā ir tuberkuloze.

Atkarībā no silikozes attīstības pakāpes, beļģu zinātnieki to mēdz iedalīt 3—4 pamatstadijās. Tāpat arī šveicieši un vācieši. Angļi un amerikāņi runā par 6—12 stadijām. Pirmais iedalījums ir reālāks, jo bazējas uz tieši konstatējamām un noteiktām pārmaiņām plaušās.

Silikozi konstatēt var tikai ar rentgena uzņēmuma palīdzību; pats silikozētais jūtas pilnīgi vesels, kad rentgenogramma jau rāda mazus punktiņus plaušās — pirmās silikozes pazīmes. Nekādu ārēju slimības simptomu nav. Elpas trūkums parādās tikai nākošā stadijā. Neraugoties uz to, ka pārtrauc darbu, slimības attīstība gan palēninātā tempā, tomēr turpinās. Šai stadijā mazie punktiņi plaušās pārvēršas par plankumiņiem. Pēdējā stadijā elpas trūkums ir jau pie mazākās fiziskās piepūles, un rentgenogramma plaušās rāda lielus baltus plankumus. 60 proc. silikozo saslimst ar tuberkulozi, un statistika par silikotuberkulozo mirstību rāda, ka 3 gados pēc pēdējās silikozes stadijas iestāšanās no tiem, kas slimo tikai ar silikozi, mirst 29 proc., bet no silikozētiem, kas saslimuši arī ar tuberkulozi — 75 proc.

KAD SĀKAS SILIKOZE?

Uz šo jautājumu precīzi atbildēt nevar, bet citēšu latviešu ārsta vārdus: „Nav tiešas gradācijas, kad īsti sākas silikoze — pēc 2, 5, 10 gadiem, vai pēc 10 dienām. Teorētiski pieņem, ka silikoze sākas ar pirmo darba dienu putekļainajā pazemē. Praktiski silikozi konstatē tad, kad atrod uz rentgenogrammas silikozei raksturīgās pārmaiņas. Kad un pēc cik ilga laika šīs pārmaiņas rodas, nevar tieši noteikt, jo tas atkarīgs no darba apstākļiem, no tā, kur atrodas raktuves, resp. zemes slāņa, un bez tam vēl no paša cilvēka organisma. Līdz šim nav konstatēts, kāpēc viens organisms vairāk reaģē uz silikozi, cits mazāk, neskatoties uz puslīdz vai pat gluži vienādiem darba apstākļiem."

Pēdējā silikozes stadija parasti iestājas pēc apm. 20—25 darba gadiem raktuvēs. Nāves gadījumus, kā jau iepriekš minēju, rada galvenokārt komplikācijas — tuberkuloze, pneumonija u. c. Šai pēdējā stadijā bez tam vērojams arī liels darba invalidu skaits. Statistiku par to, cik no raktuvēs nodarbinātiem ogļračiem parasti saslimst ar silikozi, neizdevās iegūt, jo tā, saprotamu iemeslu dēļ, ir noslēpums.

SILIKOZES APKAROŠANA

Valstis, kurās šīs nopietnās arodslimības jautājums ir akūts, ziedo ļoti daudz līdzekļu un pūļu silikozes pētīšanai un apkarošanai. Šveice ik gadus izdod vairāk nekā 2,5 milj. franku slimības pētīšanai un silikozēto ārstēšanai. Un tomēr — pagaidām silikoze nav ārstējama. Ir iespējams vienīgi daļēji ierobežot traucējumus, kādi radušies plaušās no silikozes mezgliem. Galveno vērību veltī profilaksei. Raktuvēs ir jābūt labai ventilācijai, un urbšanas darbi jāsavieno ar ūdens strūklu urbjamā vietā. Par vienu no racionālākiem profilaktiskiem līdzekļiem pret silikozi pēdējā laikā uzskata sālsūdens miglas ieelpošanu darba pārtraukumu laikā. Ja raktuvēs ievēro silikozes speciālistu ieteiktos piesardzības soļus, kā arī ja paši ogļrači ir piesardzīgi, ir iespējams jūtami mazināt draudus strādnieku veselībai.

OGĻRAČU VESELĪBAS PĀRBAUDES

Šeit, diemžēl, varu runāt tikai par Beļģiju, jo manā rīcībā nav materiālu par citām zemēm. Beļģijas ogļračiem rentgenoloģiskās pārbaudes un klīniskā izmeklēšana ir obligāta ik pēc 6 mēnešiem. Ja ārsts ogļracim ir konstatējis silikozi, kaut pirmā stadijā, viņam ir tiesības darbu atstāt un pieprasīt pensiju, kas tādā gadījumā gan ir niecīga. Normāli ogļracis darbu atstāj tikai ar trešo un ceturto stadiju, kas lielāko tiesu ir pēc 20 līdz 25 raktuvēs nostrādātiem gadiem. Tad pensija ir proporcionāla nostrādātajam laikam un ģimenes sastāvam, un ogļracis no darba vietas var pieprasīt arī ārstēšanās izdevumu segšanu. Cik izdevies noskaidrot, speciālas sociālās apdrošināšanas pret silikozi nav.

MATERIĀLOS LABUMUS VAI VESELĪBU?

No sacītā lasītājs varēs izlobīt galveno: darbu ogļraktuvēs, bīstami apdraud neārstējamā silikoze, kas labākā gadījumā sagrauj cilvēka darba spējas un saīsina viņa mūžu par vairāk desmit gadiem, bet ļaunākā gadījumā pārtrauc ogļrača dzīvi pašos spēka gados. Visiem ogļraktuvēs nodarbinātiem latviešiem tādēļ derētu labi pārdomāt dārgo cenu, par kādu jāpērk viņu mazliet biezākā algas aploksnīte. Anglijā tagad ir kritušas līguma važas, un katram ir iespēja brīvi izvēlēties citu darbu. Vai drusku lielāks mārciņu žūksnis, ko saņem ogļrači, spēs atpirkt silikozes saēsto veselību?

Šodien dūšīgie puiši, kam tūkstoš pārciestu grūtību aiz muguras, droši vien, jūtas tikpat veseli kā agrāk, bet sīkais kvarca puteklītis, varbūt, jau ir sācis savu ārdītāju darbu viņu plaušās. Sekas: pēc gadiem desmit, piecpadsmit, kad pašu mājās atkal virmos atjaunotā dzīve, šiem sparīgajiem Latvijas dēliem trūks paša galvenā — veselības, ko daudziem svešumā būs laupījusi melnā pazeme.

Ād. Mārzems

Beļģijā, aprīlī.

Baznīca krusta kara gājienā pret komūnismu

VĒROJUMI INDIANAS LUTERĀŅU DIEVNAMOS

Vērojot dievkalpojumus šejienes luterāņu dievnamos, var redzēt arī šo to mums neparastu. Vispirms jau pie ieejas mācītājs stāv un sagaida dievlūdzējus, sniedz roku un sasveicinās ar katru. Dievkalpojuma laikā mācītājs ir melnā talārā ar baltu virsvalku, kas sniedzas līdz ceļgaliem, un izšūtu, zeltītu lenti pāri pleciem. Altāra vienā pusē ASV karogs, bet otrā novietojies draudzes koris. Baznīcēnu sēdekļiem priekšā noliktas dziesmu grāmatas, kurās kopā ar tekstiem ir arī notis. Blakus dziesmu grāmatām bieži redzami arī papes vēdekļi: vienā pusē tiem Jēzus ar saviem mācekļiem pie svētā vakarēdiena galda, bet otrā — kāda firma reklāmē savas eļļas.

Draudzei dziedot pirmo dziesmu, dziedādams ienāk koris pa baznīcas viduseju un sastājas īpašā nodalījumā blakus altārim, kur ir arī ērģeles. Koŗa dalībnieki melnos talāros ar baltām apkaklītēm — gluži kā mūsu mācītāji. Dievgaldniekiem vīnu nepasniedz kopējā biķerī, bet higiēnas dēļ katrs saņem atsevišķu biķerīti. Izdarot kollekti, mācītājs pasniedz draudzes darbiniekiem vairākus metalla šķīvjus, kuŗus nes gar baznīcēnu soliem: katrs uzliek savu ziedojumu, pa lielākai daļai aploksnītēs, kas jau iepriekš piesūtītas mājā veselam gadam un ir numurētas, tā ka var zināt, cik kurš ziedojis. Aploksnītēs ir kartītes, kur ierakstīt savus mēneša ienākumus. Tikai nejauši dievkalpojuma apmeklētāji savu ziedojumu uzliek vaļēji.

Daudz baznīcēnu dievkalpojuma laikā valsta mutē košļājamo gumiju, un daži tā ievingrinājušies, ka var pat dziedāt. Dievkalpojumu beidzot, mācītājs nemet krusta zīmi, bet paceltām rokām teic svētīšanas vārdus. Tad koŗa dalībnieki pa divi rindā dziedādami virzās uz izeju; tiem seko mācītājs, kas atkal nostājas pie izejas un, katram roku sniedzot, atvadās. Kur vien iespējams, blakus baznīcai ir bērnu dārzs, kur pa dievkalpojuma laiku draudzes dāmu uzraudzībā paliek vismazākie bērni.

Lielais vairums luterāņu še vācieši, kas ieceļojuši no Polijas pirms vairāk gadu desmitiem. Savu tēvu valodu tie aizmirsuši jau pirmajā paaudzē, un tikai retais vēl prot kaut cik sarunāties. Savu valodu tie gan aizmirsuši, bet savu Dievu nē. Tie nepalaiž nevienu ēdienu reizi, neizlūgdamies Dieva svētību. Tie nav arī alkohola lietotāji, un uz viņu galda redz tikai glāzi ūdens ar ledus gabaliņu tajā. Visi ir cītīgi dievkalpojumu apmeklētāji. Ja gadās, ka kāds nav bijis dievkalpojumos trīs vai četras reizes, tad draudzes padomes locekļu pienākums ir to apmeklēt un pārliecināties, kāpēc nav bijis baznīcā. Šo ļaužu vidū nav sevišķu bagātnieku, bet visi tie turīgi, kā arī labsirdīgi un izpalīdzīgi ļaudis.

Dažu vakaru draudzes locekļi atnes uz baznīcu kinoaparātu, pret altāri noklāj baltu drēbi un rāda, ar kādu viltu komūnistu aģenti iziet cīņā pret kristīgo ticību, negūstot tomēr panākumus, jo krusts uzvar sirpi un āmuru. Sākoties Eiropas brīvības kustībai, ar ģen. Kleju priekšgalā, arī baznīcas sāka sludināt krusta kaŗa gājienu pret komūnistiem, lai visi saslēgtos cīņā pret tiem. Baznīcā izdalāmās dievvārdu lapiņās draudzes locekļi uzaicināti turpat baznīcā parakstīt brīvības deklarāciju, lai reiz paceltu dzelzs priekškaru.

J. Goldmanis

Sausbendā, aprīlī.

Sīkās Lielbritānijas ziņas

DIEVKALPOJUMI

LATVIEŠU MIERA DRAUDZE, prāv. E. Bergs; Holbornas Holy Trinity baznīcā, 2. Vasarsvētkos, 14. maijā, pl. 16 iesvēte ar dievgaldu.

LONDONAS LATVIEŠU DRAUDZE, māc. R. Slokenbergs; ģimenes dienas dievkalpojums Londonā, Kristus bazn.; 1. Vasarsv. 13. maijā, pl. 18 draudzes vakars Draudzes mājā.

VIDUSANGLIJAS DRAUDZE, māc. E. Sarkanbārdis; Vulverhemptonā, Marka bazn., 12. maijā, pl. 18 draudzes sapulce; Lesterā, Holy Trinity bazn., 1. Vasarsv., 13. maijā, pl. 14 dievk. ar iesvēti, pēc tam ģimenes dienas sarīkojums; Koventrijā, Holy Trinity bazn., 2. Vasarsv., 14. maijā, pl. 11.30. Vīru koris. Draudzes sapulce.

ZIEMEĻANGLIJAS — BRADFORDAS DRAUDZE, māc. R. Āboliņš; Jorkā, Trinity bazn. 12. maijā, pl. 17; Bradfordā 2. Vasarsv., 14. maijā, pl. 14 Vasarsv. dievk. ar jauniešu iesvēti; Darlingtonā, Holy Trinity Church, Woodland Rd., 19. maijā, pl. 16 dievk. ar jauniešu iesvēti un dievgaldu; Ņūkāslē, Dāņu misijas bazn., 4, Eslington Rd., Jesmond, 20. maijā, pl. 16 draudzes vakars.

MANČESTERAS DRAUDZE, māc. P. Namgauds; Ročdālē, Lūkasa bazn., 13. maijā, pl. 15,15; Kirkby lauks. hostelī pie Liverpūles, 20. maijā, pl. 15.

RIETUMANGLIJAS DRAUDZE, māc. R. Mužiks; Rietumvelsas ģimeņu nometnē 13. maijā, pl. 11 ģimenes dienas dievk.

SKOTIJAS DRAUDZE, māc. J. Sapiets; Edinburgā, Lochend Parish bazn., 1. Vasarsv., 13. maijā, pl. 15.

LĪDSAS DRAUDZE, māc. E. Bergmanis; Līdsā, Emanuēla bazn., 13. maijā, pl. 15.30 Vasarsv. dievk. ar jaunatnes iesvēti un dievgaldu; Halifaksā, Parish Church, 20. maijā, pl. 16; Līdsā, Parochial Hall, Raundhay, Fitzroy Drive, Leeds 8, 26. maijā, pl. 17 draudzes vakars ar priekšnesumiem un bazāru; tramvaja pietura — Oakwood Clock.

LATVIJAS EV. LUT. BAZNĪCAS Lielbritānijā sinode sanāks 2. un 3. jūnijā, Londonā.

DZIESMU SVĒTKU DIEVKALPOJUMS notiks 29. jūlijā no rīta St. Pauls baznīcā, Onslow Sq., London S. W. 7; T. Ķeniņa kantātes pirmatskaņojums.

CITI SARĪKOJUMI

LONDONAS LATVIEŠU KOŖA KONCERTS Vasarsv. sestdienā, 12. maijā, pl. 18, Alford House zālē, Avelyne Street (Keningtonas apakšz. stac.).

DV DRĀMAS IZRĀDE — A. Galiņa 3 cēl. drāma Drupas — 26. maijā, Alford House (Keningtonas apakšz. stacija).

ILONAS LEIMANES VAKARI: piektdien, 11. maijā Notinghemā, sestdien, 12. maijā Darbijā, svēdien, 13. maijā Lesterā un pirmdien, 14. maijā Birminghamā.

Latviešu kvartets Adisabebā

Bijušie DP Hailes Selasi valstībā jūtas vīlušies

SPECIĀLRAKSTS LATVIJAI NO ABESĪNIJAS

Etiopijas galvaspilsēta Adisabeba celta kalnu pakājē. Lēzenie kalni ieslēdz pilsētu no visām pusēm, tikai uz dienvidiem ir drusku līdzenāks. Kalni ir vulkānu lavas klints, segti ar māla kārtu un apauguši asu, nokaltušu zāli, dzeloņaugiem un eukaliptiem. Pēdējie savā laikā ievesti no Austrālijas un ļoti piemēroti šejienes sausajam klimatam. Ir brīnums, kā šis koks var augt uz klints un bez mitruma, jo sausuma periodā še lietus nelīst četri mēneši, kad viss izdeg un nokalst.

Lai gan Adisabeba ir lielas zemes galvaspilsēta, tā tomēr atgādina mazu Vācijas provinces pilsētiņu. Dažas desmit vairākstāvu celtnes, trīs kino teātŗi, galvenās ielas asfaltētas, bet tas arī ir viss. Gan itaļi savā okupācijas laikā centušies še izveidot modernu pilsētu, ieguldot milzu līdzekļus, bet nebija paguvuši īstenot savus plānus līdz galam.

Pilsētas centrs ir neliels tirdzniecības rajons. Tekstiliju, dzelzs un pārtikas preču veikali ir gandrīz tikai ārzemnieku īpašumā, pie kam armēņi, grieķi un arabi ir galvenie tirgotāji. Cenas vienai un tai pašai precei ir dažādas, jo tās nosaka pēc pircēja izskata: ja tas baltais un labi ģērbies, tad cena ir augsta. Turpretī iezemiešu tirgus rajonā tās pašas kvalitātes preci var dabūt par trešdaļu lētāk nekā centrā.

Iezemiešu tirgū — Mercato — saplūst abesīņi no tālas apkārtnes, un tur notiek dzīva tirdzniecība. Pārdevēji sēž rindā uz laukuma, katram priekšā pāris sauju viņa lauksaimniecības ražojumu — graudi, kafija, paprika vai kas cits. Preci pārdod pēc acumēra vai mazām konservu bundžām par dažiem centiem, kas iezemietim ir liela nauda, jo viņš kā smaga darba strādnieks nopelna dienā tikai vienu Etiopijas dolaru.

Adisabebā ir tikai daži latvieši: ārsts, architekts, ceļu inženieris un elektromontieris. Tie visi strādā valsts uzņēmumos. Algas ir 400—600 Etiopijas dolaru mēnesī. Salīdzinot ar šejienes apstākļiem, šis atalgojums ir pārāk zems, lai eiropietis varētu pieklājīgi dzīvot. Savā laikā Vācijā etiopiešu pilnvarotie gan stāstīja, ka ar šīm algām varēšot labi dzīvot, bet dzīves īstenība rāda, ka bijušie dīpīši atkal „apvesti ap stūri". Eiropieši še brauc par labi atalgotiem speciālistiem ar 1500—2000 dol. mēnesī. Nostrādā 3—5 gadi un tad pasaka šai zemei ardievas, kamēr mums šī iespēja nav dota. Šinīs dienās Adisabebu atstāja daži desmiti poļu un čechu, kas bija ieradušies kā lauksaimnieki. Bet tā kā šeit nav iespējams noorganizēt lauksaimniecību eiropiešu izpratnē, tad poļu un čechu valdības doto aizdevumu dzēsa, parādu sedza IRO, un paši „lauksaimnieki" aizbrauca atpakaļ uz Vāciju. (Bet ļoti iespējams arī, ka viņu ceļi gāja uz „atbrīvotajām" dzimtenēm.)

Šis vīrs sargā turīga adisabebieša vārtus

Savā laikā Vācijā laikrakstos lasīju, ka Abesīnijā esot daudz krievu — vesela misija. Pirmā dienā, iebraucot Adisabebā, mani uz ielas uzrunāja kāds iezemietis krievu valodā. Es, protams, neatbildēju. Bet šis arī ir vienīgais gadījums. Esmu še nodzīvojis jau 8 mēneši, bet vēl neesmu redzējis neviena, kas izskatītos pēc krieva, ne arī dzirdējis krievu valodu. Daudzkārt esmu arī braucis gaŗām Pad. savienības sūtniecībai, bet tur neesmu manījis ne mazākās dzīvības zīmes. Krievu misija še gan uztur labi iekārtotu slimnīcu, bet arī tur var redzēt tikai iezemiešu sejas, lai gan ārsti esot krievi. Viņiem še

Šinī būdā aizritējis vecā etiopieša mūžs

ir trīs lieli skatlogi propagandai, kur redzams „tētiņš" ar saviem ģenerāļiem un sarkanarmiju. Uzrakstī angļu un etiopiešu valodā vēstī, ka „sarkanarmija ir miera armija". Šeit viņu propagandai iezemiešu vidū ir zināmi panākumi, jo to, ko viņi sola, etiopietis nav pat redzējis. Taču, lai krievu ideju ietekme neizpaustos uz āŗieni, par to gādā viņa majestātes Hailes Selasi policija un kaŗaspēks. Dumpiniekiem še spriež ātru tiesu — karātavas vai elektriskais krēsls.

J. G.

Adisabebā, aprīlī.

Top Toronto teātris

Toronto latviešu drāmatiskā kopa, kas sākumā darbojās pie Toronto latviešu biedrības, tagad kļuvusi neatkarīga un tikai juridiski saistījusies ar Daugavas Vanagiem. Pēc nesen notikušās M. Zīverta lugas Divkauja izrādes uzlabojies teātra kases stāvoklis, kas dos ansamblim iespēju iegādāties nākošajām izrādēm nepieciešamos kostīmus un dekorācijas. Līdz šim kopas dalībnieki visu gādāja saviem līdzekļiem. Kopas mākslinieciskā vadība uzticēta bij. Nacionālā teātra aktrisei Mildai Bērziņai-Bārei. Viņas režijā pašreiz iestudē Blaumaņa Indrānus. Izrāde notiks maija beigās.

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

★ Londonā starptautiskā hormonu pētīšanas institūta konferencē Dr. P. Mežaks, kas strādā Stokholmas veterinārā pētīšanas institūtā, lasījis referātu par steroidiem hormoniem.

★ Dānijas DV nodaļa trūcīgo tautiešu atbalstam nodevusi 750 kronu. Inž. P. Oltes organizētie latvieši turpmāk regulāri atbalstīs trūkumcietējus.

★ Kopenhagenā miris pašvaldību darbinieks E. Hamanis. Nelaiķis aktīvi līdzdarbojās jaunatnes u. c. organizācijās.

Baltijas sieviešu padomes latviešu delegācija ASV noorganizējusi bezmaksas rakstveida padomu sniegšanu ārstniecībā tiem tautiešiem, kam tā vajadzīga. Ārstus, kas vēlas iesaistīties šinī pasākumā, lūdz paziņot savas adreses Teklai Aizkrauklei-Erdmanei, 5607, Lothian Rd., Baltimore 12, Md.

★ Kalifornijā ar sirds trieku miris pulkv. Aleks. Sināts. Pēdējos Latvijas patstāvības gados pulkvedis bija Valkas apr. priekšnieks. Par drošsirdību Latvijas atbrīvošanas cīņās apbalvots ar Lāčplēša kaŗa ordeni.

★ Ņujorkas DV valdē ievēlēti kapt. Kārkliņš (priekšsēdis), B. Skulte, A. Āboliņš, V. Kaminskis un L. Bērziņš, bet revīzijas komisijā Pelše, J. Āboliņš un Šāberts.

★ Indianapolisā dzīvojošā latviešu meitene Ilona Grūbauma kļuvusi pazīstama vairākiem amerikāņu laikrakstiem ar to, ka rakstījusi vēstuli trim amerikāņu meitenēm, kas aizbēgušas no mājas, lai „redzētu pasauli". „Es esmu redzējusi pasauli," raksta Ilona, „un varu pateikt Jums, ka nekas nevar būt mīļāks par tēva un mātes mājām un zemi, kur esi dzimusi." Ilona tālāk pastāsta par bēgšanu no Latvijas, jo komūnisti okupējuši dzimteni un apdraudējuši cilvēku dzīvības.

★ Rakstnieks Oļģerts Liepiņš aprīlī atskatījās uz 45 mūža gadiem. Gaviļnieku sveica latviešu un lietuviešu organizācijas.

★ Par Dienvidkalifornijas latviešu biedrības priekšnieku ievēlēts redaktors F. Krusa, bet par valdes locekļiem skol. O. Agrums, M. Drumolde, agr. H. Brankis, inž. Ed. Drumolds, skol. R. Hofmanis, žurnālists V. Baltkājis, arch. O. Ūdris, inž. J. Kornets, skol. A. Šmits un māc. A. Grietēns.

★ Miditaunā, ASV, dzīvo ap 20 latviešu. Pilsētiņas apkaimē dzīvojošie strādā lauksaimniecībā vai putnu farmās. Dzīves apstākļi labi, strādniekiem iekārtotas atsevišķas mājiņas ar labierīcībām. Reizi mēnesī tautieši pulcējas dievkalpojumos. Bērniem noorganizēta svētdienas skola.

★ Saginavas latviešu klubs Mičiganas štatā rīkoja priekšnesumu vakaru amerikāņu draugiem un tautiešiem. Sarīkojuma atlikums nodots vietējai Caritas organizācijai un slimnīcai.

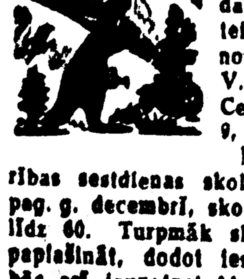

Norsamā, Rietumaustrālijā, nodibināts Airītes mazpulks. Bij. mazpulku organizācijas vadītāji un dalībnieki aicināti pieteikties pie Austrālijas novada mazpulku vadītāja V. Zemberga, R. and T. Centre, Army Canteen W. 9, Northam, W. A.

Melburnas latviešu biedrības sestdienas skolā, kas darbību uzsāka pag. g. decembrī, skolēnu skaits jau pieaudzis līdz 60. Turpmāk skola darbību paredz vēl paplašināt, dodot iespēju papildināties zinībās arī jaunatnei 14—18 g. vecumā.

★ Pertes latviešu organizācijas vienojušās dibināt kopēju palīdzības fondu.

★ Melburnas ev. lut. draudzes valdē ievēlēti J. Dzenis (priekšnieks), T. Silkalns, E. Hartmane, A. Prīdenbergs, bet revīzijas komisijā A. Novackis, H. Lācis un A. Ķiploks.

★ Sekvillā, Kanadā, iznākošais Tribune-Post izcilā vietā atzīmējis Igora Silgaiļa rotāriešiem nolasīto referātu par Baltijas tautām agrāk un tagad, sākot ar to gadsimtiem ilgo cīņu pret krievu un vācu iekaŗotājiem un beidzot ar pašreizējo stāvokli atkārtotā padomju okupācijā. Laikraksts apbrīno Silgaiļa valodu prasmi un runātāja dāvanas.

Vēlīns vai pāragrs aicinājums

KĀDA BIJ. LATVIEŠU KAŖAVĪRA PĀRDOMAS PAR „DP LEĢIONU"

Pirms dažām nedēļām pirmo reizi lasot ziņu, ka amerikāņu armija dibinās īpašu ārzemnieku brīvprātīgo leģionu, — nupat sākta jau lūgumu veidlapu izsniegšana — varēja likties, ka Sav. valstis nopietni nodomājušas organizēt no dzimtenes padzīto leģionu cīņai pret komūnismu. Mērķis visiem šiem cīnītājiem būtu viens un ienaidnieks kopīgs. Bet, uzzinot vienu otru šī lēmuma detaļu, rodas šaubas, vai ceļi un līdzekļi šī mērķa sasniegšanai visiem aicinātiem būs pieņemami bez iebildumiem.

Jau kopš pēdējā kaŗa beigām vai visu apspiesto Austrumeiropas tautu piederīgie Vācijā bija izteikuši gatavību cīnīties par savu zemju atbrīvošanu no jūga, ko Krievijas tautas nes jau 30, baltieši un daļa poļu 10, bet pārējās tautas 5 gadus. Šie apliecinājumi tomēr allaž izskanēja nesaklausīti, jo Kremļa valdnieks tai laikā rietumnieku acīs joprojām bija „vecais džentlmens Džo" un Višinskis un citi viņa palīgi — solīdi sarunu biedri pie apspriežu galda. Tagad, kā raksta prese, amerikāņi cerot uz lielu atsaucību „DP leģiona" akcijai, kuŗā paredzēts uzņemt tikai 2500 vīru! Kādēļ tik niecīgs skaitlis, ja, piemēram, vēl nesen jugoslavu un krievu emigranti vien piesolīja 29.000 vīru „Brīvības leģionam", ja tāds tiktu formēts. Ja pieminēto tautu balsis būtu uzklausītas savlaicīgi, kad cilvēki vēl nebija vīlušies un izklīduši pa visiem kontinentiem, tad varbūt varētu būt bijusi runa par skaitli, lielāku par vienu ar piecām nullēm.

Bet varbūt šiem 2500 jākļūst tikai par kadru nākotnē paplašināmam leģionam? Tā kā pieņem tikai 18—35 g. vecos, tad šādā izlasē lielākā daļa būs bez militāras izglītības un kaujas pieredzes. No poļiem, kas pirms apmēram 12 gadiem pirmie saņēma otrā pasaules kaŗa uguņskristības, militāri apmācīti varētu būt tikai pāris gada gājumu, toreiz 19—23 g. vecie. Izņēmumi varētu būt vienīgi vēlāk ģen. Andersa armijā kalpojušie. Vecuma augšējā robeža savukārt izslēdz visus, kas pirms 12 gadiem bija vecāki par 23, tātad praktiski gandrīz visus agrākos instruktorus un virsniekus. Kā šādā gadījumā domāts atrisināt kadru jautājumu? Norādīts, ka brīvprātīgiem prasīs pietiekamas angļu valodas zināšanas, lai tie varētu pilnīgi sekot apmācībām un dienestam amerikāņu virsnieku vadībā, bet jāšaubās, vai paredzētais skaits sanāks pat ar trūcīgām angļu valodas zināšanām.

Vēl atmiņā gadījums ar bij. ģen. Andersa armijas kaŗavīriem Anglijā, kas ilgi gaidīja piepildāmies solījumu — ielaist viņus Amerikā. Kad pēc vairākiem gadiem viņus beidzot tomēr aicināja pieteikties emigrācijai uz ASV, atsaucās tikai neliela daļa, jo pievilātās cerības pašlepnajos poļos bija radījušas vienaldzību un atturību. Liekas, ka līdzīgā kārtā pašlepnums ir aizkarts arī latviešiem, igauņiem un citām tautām, kuŗas aicina tagad. Lai atceramies tikai bijušo leģionāru pārciestos pazemojumus, vārgstot aiz dzeloņstieplēm gūstā un arī visu laiku pēc tam. Latviešu kaŗavīrs, kas jau pirms seši vai astoņi gadiem godīgi aizstāvēja savas zemes robežas pret to pašu asiņaino varu, pret ko tagad Korejā kaŗo visa brīvā pasaule, visu laiku bijis ierindots atstumto katēgorijā, uzskatīts par kādu Hitlera sabiedroto, kas viņš nekad nav bijis. Vai tad komūniems būtu kļuvis par agresoru tikai pirms 9 mēnešiem, kad tā dienderi pārgāja 38. parallēli Korejā, un ne jau 1939. g. un sekojošos gados, kad viena pēc otras brīvību zaudēja visas valstis Austrumeiropā?

Kad 1943. g. Hitlers pavēlēja sastādīt latviešu leģionu, latviešu vīri un jaunekļi bija spiesti tajā iestāties pēc okupācijas varas pavēles, par kuŗas nepildīšanu draudēja koncentrācijas nometne, vai arī vēl kas ļaunāks, un, otrkārt, dega taču mūsu pašu māja! Ugunsgrēka dzēšana paša mājā liktos pati par sevi saprotama lieta, nevis kāda kollaborācija ar okupācijas varu. Pašu mājai degot, mums bija vienalga, kas pasniedz ūdens spaini vai piebrauc motoršļirci. Liekas, nekur pasaulē neviens neprasa ugunsdzēsēju komandai, kādas ir tās personīgās attieksmes ar mājas saimnieku un vai brandmajors ir viņu draugs, vai nē. Varbūt vēsturnieki tikai pēc gadiem varēs pareizi novērtēt latviešu un citu leģionu cīnītāju nozīmi cīņā pret bolševismu un viņu līdzdalības ietekmi uz kopējās cīņas rezultātu. Tad gandarījumu par vectēviem nodarītām pārestībām piedzīvos tikai viņu bērnu bērni. Tāpat uz rietumu sirdsapziņas gulēs to 25.000 kazaku liktenis, kuŗus pēc kaŗa beigām izdeva padomijas bendēm. Šobrīd tos pašus kazakus varbūt aicinātu jaundibināmā leģiona rindās, bet viņu vairs nav... Un ja viņi būtu, tad ir jautājums, kāda būtu viņu atbilde. Cilvēks, kas vīlies, velti gaidot citu atbalstu, vai ticis atstumts, citam savu palīdzību piesolot, kļūst neticīgs un apatisks.

Protams, minētie 2500 vīru nav domāti un nevar būt nekāds stiprs balsts, lai palīdzētu saturēt grīļojošos pasaules pamatus. To saturēšanai šķembu vietā vajadzīgi masīvi granīta bluķi un cements. Gluži cita nozīme šeit varētu būt visu apspiesto tautu cīņai spējīgo spēku iekļaušana kopējā aizsardzības sistēmā, piemēram, nacionāliem leģioniem savas tautības instruktoru un virsnieku vadībā un visu brīvās pasaules vienoto armiju brīvā saimē. Šāda leģiona soļu dimdēšanai jau būtu gluži cits svars un nozīme.

Pašreizējos apstākļos vēl nav izbeidzies naidīgais noskaņojums pret veciem pretboļševisma cīnītājiem, un pie līdz šim zināmiem noteikumiem latviešu kaŗavīrs nevar justies aicināts ar sajūsmu atsaukties. Goda prāts un tēvzemes mīlestība liedz viņam aizmirst cieņu pret kritušajiem brāļiem, invalidiem, kaŗavīru atraitnēm un bāriņiem un viņa nākotnes cerības. Vēl latviešu kaŗavīra gods nav pilnībā atjaunots, nav nomazgāti visi viņam sejā mestie dubļi. Kā līdzīgs starp līdzīgiem, par skaidri redzamu un atzīstamu mērķi viņš neatteiksies no savas daļas kopējo upuŗu nešanā. Kā arvien, viņš gatavs nest lielākos upuŗus un iet cīņā par brīvību, gan ne izklaidus dažādās pasaules malās, bet plecu pie pleca ar saviem tautas brāļiem, savās nacionālās vienībās, savu virsnieku vadībā, virzienā uz savu tēvzemi, ar kaimiņu tautām pie sāniem. Talkā aicinātājiem tāpēc jāsaprot kā šis mūsu vēlēšanās, tā arī mūsu skaitliskais sastāvs. Citāds stāvoklis rastos dodot iespēju pulcēties dažādo tautību cīnītājiem pašiem zem saviem karogiem un visiem kopā aiz Apvienoto nāciju karoga. Palicis nesaprasts, latviešu kaŗavīrs varbūt iedomātos spriest tā: „Kad mana māja dega, man neviens nepalīdzēja, tāpēc es bez sirdsapziņas pārmetumiem varu noskatīties, kā šīs pašas liesmas draud iznīcināt citu mājas, kaut arī pašam būtu līdzi jāiet bojā. Mana sirdsapziņa tomēr paliek tīra." **Kareivis**

Viesošanās Maskavā (2)

Simts četrdesmit viena pratināšana

KĀ KREMLIS PIEKRĀPA POĻU PRETESTĪBAS VADOŅUS

III

„Priecājos iepazīties ar poļu ministru. Kā jums patika ceļojums uz Maskavu?" — laipni prasīja NKVD inkvizītors majors Tichonovs, kuŗa priekšā Stipulkovski pirmo reizi atveda. Pratinātājs bija vēl jauns cilvēks, gadu trīsdesmit. Tichonova oficiālais tituls — vecākais tiesnesis sevišķi nozīmīgās lietās. Atšķirībā no savu kollēgu lielā vairuma, viņš bija ļoti inteliģents, bet, tāpat kā pārējie, fanātisks savu boļševistisko pienākumu izpildīšanā. Un šis pienākums nebija nekas cits, kā salauzt pratināmo garīgi un fiziski, izspiest no viņa ar visiem iespējamiem līdzekļiem atzīšanos.

Kā vēlāk noskaidrojās — vienīgi fiziski spīdzināt šos 16 apcietinātos poļus bija aizliegts. Pārējais viss, protams, tika laists „darbā". Stipulkovska pratināšanas Ļubjankas cietumā ilga no 1945. g. marta beigām līdz jūnija vidum. Atcerēsimies — tas bija kaŗa pēdējo mēnešu, Kurzemes kapitulācijas un pirmo pēckaŗa nedēļu laiks. Nav tāpēc brīnums, ka Ļubjankā bija savesti arī daudzi latvieši, par kuŗiem sargs stāstīja Stipulkovskim. Vai arī pret viņiem spīdzināšanu nelietoja, par to jāšaubās. Sešpadsmit poļu bija izņēmums — šeit bija paredzēta īpaša izrāde, publiska tiesas prāva ar ārzemju pārstāvju un korespondentu piedalīšanos u. t. t. Bet pret mūsu nelaimīgajiem tautiešiem, nekādu piesardzību ievērot nevajadzēja.

Kas tad nu tika pret Stipulkovski laists darbā? Vispirms — bads. Pāris šķēles maizes, karsts ūdens ar kāpostu lapām un nedaudzas karotes ar putru — tas praktiski bija viss, ko cietumnieks saņēma 24 stundu laikā Ļubjankā. Augošā izsalkuma sajūta ietekmē tiklab pratināmā fiziskos, kā garīgos spēkus. Ar katru dienu kļūst grūtāk ķermeni pakļaut gribai. Cietumnieks pagurst vairāk un vairāk, līdz beidzot iesllīgst bīstamā fatālismā: vienalga, kas arī nāktu!

Otrs faktors ir aukstums. Tā kā cietumniekam ir tikai viena sega, tad no kameras vēsuma (kur elpa rada garaiņus) viņš nevar tikt vaļā pa nakti. Bez tam rokām aizvien jābūt ārpus segas. Ja tas tā nav — sargs tūliņ modina.

Trešā mocība: gaisma. Dienas gaismas kamerā nav, bet tai vietā dienu un nakti deg ārkārtīgi stipra elektriskā spuldze. No tās nevar izbēgt nekad. Pat guļot sejai jābūt vērstai pret spuldzi. Ja nē — „sargeņģelis" atkal klāt.

Ceturtais triks — miega trūkums. Lai gan gulēšanai paredzēts laiks no 10 vakarā līdz 6 rītā un no 3 līdz 4 pēcpusdienā, tomēr pratināšanas parasti notiek taisni gulēšanai paredzētajā laikā. Bezmiegs vēl vairāk vājina pretestības spējas, kas jau tā cietušas bada un aukstuma dēļ.

Beidzot — nemitīgā baiļu atmosfaira. Viss iekārtots tā, lai pēc iespējas to pavairotu: piemēram, iešana pa tumšiem, tukšiem gaiteņiem, drūma, mēma sarga pavadībā, pavēle — rokas sakrustot uz muguras, biežā apstāšanās ar seju pret sienu, lai palaistu kādu citu „pāri" garām. Cietumnieks nekad nevar zināt, kas notiks ar viņu nākamajās piecās minūtēs...

„Kā tas gadījās, ka jūs esat šeit?" nevainīgi vaicāja Tichonovs pirmajā pratināšanā. Stipulkovskis atbildēja: „Jums tas labāk jāzina. Man nebija nodoms ierasties Ļubjankā. Es gribēju gan būt brokastīs pie maršala Žukova." Pirmā sastapšanās noritēja, varētu teikt, pat draudzīgā garā. Runa bija par piederīgiem. Stipulkovskis neuzdeva sava 15 gadu vecā dēla pašreizējo uzturēšanās vietu, aizbildinādamies ar nezināšanu. Pārējie liktena biedri turpretim pratinātājiem bija paziņojuši savu piederīgo adreses. Tikai vēlāk tie saprata, kādām briesmām viņi pakļāvuši savus mīļos. Šī apziņa kļuva par īstu apsēstību un lāstu, pildot cietumniekus ar dedzinošiem pārmetumiem. Fotografijas, pazīstami ikdienas priekšmeti, kas vēlāk it kā nejauši parādījās uz pratinātāju galda, liecināja, ka tiešām NKVD vīri piederīgos atraduši un bijuši pie viņiem. Tas ciešanas vairākkārtīgi pavairoja.

Stipulkovskis, noklusēdams dēla atrašanās vietu, bija izcīnījis savu pirmo priekšrocību. „Varbūt nemaz nebūs tik slikti," viņš teica sev, gulēt iedams, pēc pirmās sastapšanās ar savu mocītāju. Bet jau nākamā brīdī sargs to cēla augšā: „Sagatavoties pratināšanai." Pulkstenis bija 3 no rīta.

Šoreiz Stipulkovska priekšā bija pavisam cits Tichonovs:

„Nemēģiniet piekrāpt Pad. savienību. Jūsu nepiekāpība tikai pierādīs, ka jums ir kaut kas slēpjams. Noskaidrosim visu to. Ja jūsu nodoms bija vienīgi iznīcināt vāciešus, jums nebūs grūti noskaidrot visus pārpratumus. Tātad stāstiet."

Cietumnieks stāstīja un stāstīja, bet nekad Tichonovam nebija gana. Jo tālāk laiks gāja, jo vairāk pratinātājs uzstāja, ka pateikts nav vēl it nekas. Otrai pratināšanai sekoja trešā, ceturtā, septītā dažādos ilgumos — no 3 līdz 15 stundām, dažādos dienas un nakts laikos. „Vairāk par 20 pratināšanām es neizturēšu," domāja Stipulkovskis. Taču cilvēks nekad īsti nezina savus spēkus. Viņam bija jāiztura simts četrdesmit viena...

V. Sk.

(Beigas sekos)

No Rīgas radiofona

Arī „tautas demokratijas" ir proletāriāta diktātūra

KLAJA ATZĪŠANĀS

Kaut gan Maskava un tās runas vīri neskaitāmas reizes mēģinājuši pierādīt, ka Kremļa konstruētās „tautas demokratijas" esot „visīstākās" demokratijas, taču Rīgas radiofonam pasprukusi klaja atzīšanās, kas liecina gluži pretējo: „Neskatoties uz proletāriāta revolūcionārās radīšanas formu bagātību, būtība tām ir viena — proletāriāta diktātūra. Šo Ļeņina norādījumu pierāda dzīve: mūsu dienās proletāriāta diktātūru veido ne tikai padomes, bet arī tautas demokratijas režīmi, kuŗus vada strādnieku un komūnistu partijas. Tādi režīmi reālizēti vairākos Austrumeiropas un Dienvidaustrumeiropas valstīs, kur ar sekmēm darbojas proletāriāta diktātūra..." (Te nu bija „visīstākā demokratija"!)

Rīgas pilsētas partijas konferencē sekr. Nikonovs sūdzējās, ka vāji attīstīta kritika un paškritika. (Kas gan tīšu prātu gribēs bāzt galvu cilpā!) Nepietiekams masu politiskais darbs ar bezpartejisko aktīvu; arī ideoloģiskā darbā esot trūkumi: lekciju propaganda joprojām neatbilstot uzdevumiem, un semināri nepietiekami noorganizēti. Arī revīzijas komisijas priekšsēdis Jurēvičs gaudās, ka vāja esot lēmumu izpildīšanas kontrole u. c. Par Rīgas komitejas 1. sekretāru ievēlēja Bisenieku, 2. sekr. Tichvinski un sekretāriem — Avotiņu un Čakliņu.

ATGRIEŠANĀS PIE PAUNU ŽĪDIEM

Rīgas radio ziņo, ka atvēršot 17 rajonu universālveikalus, bez tam 84 piena, 12 kultūras preču (?) un 31 saimniecisku preču veikalus, 30 bufetes u. c. Būšot arī 140 preču iznēsātāju, kas pārdošot papirosus, ziepes, diegus, adatas un taml. Tāpat būšot 130 ceļojošas tirgotavas. Alūksnes rajonā vien paredzēti 5 iznēsātāji un 6 ceļojošas tirgotavas. Tūkstošiem arodbiedrības aktīvistu Rīgā pārbaudīšot ēdnīcas, veikalus un noliktavas, lai uzlabotu to technisko stāvokli.

Liepupes sovhozam pievienots Svētciema sovhozs un bez tam vēl lielas zemes platības no valsts fonda. Markina brigādei daudz darba, jo jāapstrādā arī neauglīgas zemes, kas pilnas nezāļu. (Droši vien, „valsts fonda" nezāles!) Sovhozā vairāk nekā 3000 ha, no kuŗiem pāri pusei aramzemes. Svētciema farmas ved lopbarību no Liepupes. Lauksaimniecības ministrija ierīkos Barkas rajonā Pad. savienības lielāko kokaudzētavu. Šai „lieldārzā" būšot 125.000 ābeļu, 25.000 ogulāju u. c. Stādus gan sūtīšot uz citām republikām. Zinātniski institūti skaidro 5 metodes, pēc kuŗām var pārvietot augļu kokus no viensētām uz kolhozu ciematiem. Jau noskaidrots, ka var pārvietot līdz 25 gadus vecus, velkot ar traktoru. (Ar kokiem nav tik vienkārši kā ar cilvēkiem — jo vecāki, jo grūtāk deportējami!)

MAZĀ LATVIJA „LIELAJĀM KOMŪNISMA CELTNĒM"

Zinātņu akadēmija izstrādājusi palīdzības plānu „lielajām komūnisma celtnēm". Mežsaimniecības institūts izstrādājis jaunu smiltāju apmežošanas un nostiprināšanas plānu, meliorācijas institūts — upju gultņu padziļināšanu u. c. Padomju zinātņu akadēmija plānus jau apstiprinājusi un ieteikusi. Gar Turkmēnijas kanāli, Krimā, gar Volgu un Ukrainā celšot daudz dzīvokļu (vai, varbūt, spaidu darbu nometņu barakas!). Rīgas ģipsis nosūtījis pirmos 3000 kub. m sausā apmetuma Kuibiševas celtnēm. Ventspils rūpniecības kombināts apņēmies pirms termiņa pagatavot 2200 logu un 2000 durvju. Liepājas sarkanais metallists 1. ceturksnī nosūtījis Volgas-Donas kanālim daudz vagonu palīginstrumentu. (Aiz šī lepnā nosaukuma slēpjas lāpstas un kapļi!) Tādu pat partiju gatavo arī Turkmēnijas kanālim. Uz Karelosomu republiku nosūtīta partija stiepļu meža materiālu sasiešanai. Liepājas linoleja fabrika nosūtījusi lielu daudzumu linoleja Kuibiševas un Volgas-Donas kanāļa būvei. Stroidetaļ nosūtījis pēdējos divi vagonus ar mēbelēm lielajām celtnēm, ar ko izpildīts lielāks pasūtinājums. Arī Saldus mēbeļu fabrika Amatnieks nesen izpildījusi savu pasūtinājumu. Tagad fabrikā esot redzami ērti krēsli, ko sūtīšot kādam Harkovas klubam. Strādā arī pie liela pasūtinājuma Kazachijas kolhoziem. Bez tam gatavo luksa mēbeles, ko pārdos pad. Latvijas veikalā Maskavā.

„ZINĀTŅU PREZIDENTS" PEIVE

Zinātņu akadēmijas „īsteno" locekļu kopsapulcē pārvēlēja akadēmijas prezidiju. Par prezidentu ievēlēts Jānis Peive, par vicepriekšsēžiem — Kirchenšteins un Deglavs, par sekretāru — Vāleskalns; technisko zinātņu nodaļas sekretārs Plaudis, sabiedrisko — Strazdiņš, bioloģijas un lauksaimniecības — Al. Šmits, prezidija locekļi — Arv. Kalniņš un Jānis Bērziņš. Latvijas valsts universitātes studenti dosies praksē: filoloģijas fakultāte uz Ludzas rajonu, ģeoloģijas — uz Kazachstanu un Dagestanu, astronomijas studentu — uz Maskavas astronomisko institūtu, technisko fakultāšu — uz Maskavas un Rīgas rūpnīcām, bet inženierzinātņu — uz Maskavas daudzstāvu namu būvēm. 100 studentu dosies arī uz Volgas-Donas kanāli.

Rīgā viesojoties Lietuvas, Igaunijas, Moldāvijas u. c. koriem, padomju komponists Šostakovičs skaņu le[...] tē uzņemtā sarunā saka: „Latvie[...] komponistu darbus pazīstu un mī[...] nupat personīgi satikos ar latvie[...] komponistiem, kuŗu daži jaunie da[...] bi man ļoti patika. Ir ļoti labi, [...] izmanto bagāto un interesanto latvi[...] šu folkloru..." Otrs krievu komp[...] nists Žirinskijs savukārt saka: „[...] nepacietību gaidām latviešu komp[...] nistu darbus. Rīgā ir augsti kvali[...] cēta publika (pat vēl tagad!), kas pi[...] tiekami stingri lūkojas uz izpildīt[...] jiem. Rīga ir tik pievilcīga pēc ār[...] izskata un ar saviem vēsturiskajie[m] pieminekļiem, ka mūsu uzturēšan[ās] še saistīta ar mākslinieciskas savilņ[o]jumu..." (Jādomā, ka ne jau Leņ[i]na piemineklis un Staļina bildes [...] dījušos savilņojumu!)

Sācis darbību jauns Brīvās Eiropas raidītājs

NACIONĀLĀ KOMITEJA BRĪVAI EIROPAI UN TĀS MĒRĶI

Nacionālā komiteja brīvai Eiropai ir Ņujorkas štatā reģistrēta organizācija, kuŗas dibināšanu 1949. g. pavasarī ierosināja grupa patriotisku ASV pilsoņu. Pamudinājums komitejas dibināšanai bija arī daudzu izcilu Austrumeiropas politisku un gara darbinieku atrašanās Sav. valstīs. Komitejas mērķi un darbība arī balstās uz ciešu sadarbību ar emigrantiem. Lai tiem atļautu palikt sakaros ar savām zemēm un palīdzētu viņu cīņā pret Kremļa virskundzību šais valstīs, kā nodaļu pie komitejas nodibināja Brīvās Eiropas raidītāju, paredzot izbūvēt vajadzīgās raidstacijas un sniegt raidījumus, sadarbojoties spējīgiem emigrantu darbiniekiem ar piedzīvojušiem amerikāņu radio speciālistiem.

Kopš pag. gada jūlija, kad Brīvās Eiropas raidītājs sāka darbību, 7,5 kilovatu īsviļņu raidītājs Manheimas tuvumā ik dienas noraida 7,5 stundu gaŗu programmu Polijai, Čechoslovakijai (divās valodās), Ungārijai, Rumānijai un Bulgārijai. Miljoniem apspiesto iedzīvotāju aiz dzelzs priekškara ilgojas ne vien pēc informācijas no brīvās pasaules, bet arī pēc ziņām no kaimiņzemēm un pat kaimiņu apgabaliem, jo Maskavas kontrolētā prese un radio šādas ziņas noklusē vai sagroza. Raidījumi arī grib sniegt morālisku atbalstu apspiestajām tautām un palīdzēt tām cīnīties pret apspiedējiem. Šim nolūkam raidītājs izmanto arī satiru, atsedzot komūnistu režīma nelietības un melus. Liecība raidījumu nozīmei ir arī komūnistiskās preses radio niknā reakcija.

Tikko ar 1. maiju darbību sāka Brīvās Eiropas raidītāja (Radio Free Europe — RFE) jauns 135 kilovatu vidējo viļņu raidītājs Minchenē. Tiešā sacensībā ar Prāgas un Bratislavas raidītājiem tas ik dienas dos 11,5 stundas gaŗu programmu Čechoslovakijai. Līdz vasarai darbu sāks arī papildus īsviļņu raidītāji Frankfurtes-Manheimas apgabalā.

Brīvās Eiropas raidītājs ir papildinājums Amerikas balsij, bet atšķiŗas ar to, ka ir privāta un neoficiāla rakstura. Kamēr ar Amerikas balsi runā ASV valdība, ar RFE starpniecību grib sarunāties tauta ar tautu. Diplomātisku šķēršļu nekavēts, tas savā darbībā arī var būt brīvāks.

Nacionālā komiteja Brīvai Eiropai domā arī par dienu, kad pacelsies dzelzs priekškars, un izveidojis labu sadarbību ar demokratiskas pārliecības emigrantiem no Austrumeiropas, ne tikai politiķiem, bet arī intelektuāļiem un māksliniekiem. Pēc atbrīvošanas dienas, kuŗai neatvairāmi reiz jānāk, Austrumeiropas zemēs būs liela vajadzība pēc vadītāju kadriem. National Committee for a Free Europe (NCFE) sadarbībā ar emigrantiem cenšas sekmēt un izvērtēt viņu vadītāju darbinieku spējas un talantus. Organizēta īpaša grupa, kas sadarbībā ar ASV kongresa bibliotēku izstrādā atbildes uz kongresa locekļu, valdības iestāžu un sabiedrisku darbinieku speciāliem jautājumiem Austrumeiropas problēmās. Kopā ar Karnegija starptautisko miera fondu un Ņujorkas universitāti īpaša Donavas grupa studē problēmas, kam sakars ar to valstu saimniecisko un politisko organizāciju, kas atrodas starp Vāciju un Krieviju. Liels skaits emigrantu veic arī individuālas studijas šajos jautājumos, un pētījumu rezultātus nodod amerikāņu bibliotēku un universitāšu rīcībā. Dažiem gados jaunākiem emigrantiem dota izdevība turpināt izglītību augstskolās, bet citi studiju nolūkos apceļo ASV, iepazīstoties ar to demokratisko uzbūvi, un informējot amerikāņu tautu par patiesajiem apstākļiem totālitārā režīma valstīs.

Pag. gada rudenī NCFE protektorātā notika akcija amerikāņu tautas informēšanai par komitejas darbību, dodot iespēju atbalstīt komitejas darbu ar financiālu atbalstu Brīvās Eiropas raidītājam. Ģenerāļa Kleja vadībā pasākta Brīvības krusta kaŗa gājiens, kuŗa laikā vairāk par 15 milj. amerikāņu parakstīja Brīvības deklarāciju un ziedoja vairāk nekā 1,3 milj. dolaru. Akcijas vainagojums 1950. g. bija Brīvības zvana uzstādīšana un iesvētīšana Šēnebergas rātsnamā Berlīnē 24. oktobrī. Brīvības kaŗa gājiens palika pastāvīgs iestādījums, kam jāapvieno amerikāņu tautas sniegtais atbalsts un palīdzība, kā arī jārod jaunas metodes cīņas attīstīšanai.

Komitejas prezidijā ietilpst priekšsēdis Džozefs Grjū (Grew), viņa vietnieks Pūls (Poole), prezidents Džeksons (Jackson), viceprezidenti Dolbīrs (Dolbeare) un Fenikss (Phenix), kasieris Altšuls (Altschul). Bez tam komitejā darbojas vēl 43 locekļi — politiķi, diplomāti, ģenerāļi, izdevēji, filmu producenti u. c., to vidū ģenerālis Kleijs, ģen. Eizenhauers, Viljams Kleitons, Frensiss Bidls, arodbiedrību savienības AFL prezidents Viljems Grīns, Arturs Bliss Lēns, Sesils Demills un daudz citu ASV politiskās, saimniecības un kultūras dzīves prominentu personības.

PA JAUNĪBAS TEKĀM

Kuršu jomas zvejnieki

Ir grūti precīzi noteikt, kad pirmie zvejnieki no Kurzemes apmetās Kuršu jomā. Ap 1700. g. parādās pirmās baznīcu grāmatas — reģistri un ar tiem šo zvejnieku vārdi. Pēc veciem nostāstiem, kas vēl dzīvi zvejnieku vidū, senos laikos daži zvejnieki, no Kurzemes nākdami, vētras izmesti jomas krastā. Tā kā zvejošanas iespējas šeit bijušas izdevīgas, tad viņi tur palikuši, ar laiku pārvezdami arī savus piederīgos.

Cīņa ar dabas spēkiem bija smaga. Ne tikai vētras, bet arī mēris apdraudēja iedzīvotājus, un ceļojošā smilts apraka uzceltās mājas, vēlāk pat veselus ciemus, kā: Predin (1671. g.), Karveiten (1765.—1797. g.), Vec-Neegeln (1763. g.), Vec-Kunzen (1786.—1825. g.), Vec-Pillkopen (1797.—1839. g.), Lattenvaldi un Purvin. Kādus 100 gadu vēlāk, kad vējš daļēji atsedza šos ciemus (Vec-Neegeln un Karveiten), tur varēja atrast vecus naudas gabalus, stikla pērles, kazu un govju ragus u. c. lietas.

Kuršu jomas zvejnieku māja bez skursteņa.

Lai zvejniekus pasargātu no bojā ejas, Prūsijas valsts viņus 1869. g. ņēma savā aizsardzībā — apstādīja kāpas un ierīkoja vācu skolas. Skolās mācīja vācu valodā un baznīcās atļāva sprediķot lietuviešu valodā — jo nebija mācītāja, kas prastu kuršu (latviešu) valodu. Tā radās absurds stāvoklis: mājās runāja kursiski, skolā mācīja vāciski, bet Dievu pielūdza lietuviski. Tomēr līdz pat jaunākiem laikiem zvejnieki paturēja savas vecās tradicijas un ieražas, piemēram, lietoja vecus burvības vārdus, ielaižot jaunus tīklus jūrā; nerakstīts likums arī bija ņemt sievu tikai no Kuršu jomas — tas zvejniekus pasargāja no sajaukšanās ar citiem.

Jaunākos laikos vācieši un lietuvieši centās kuršu zvejniekus pārtautot. Negātīvi ietekmēja arī apstāklis, ka zvejnieki nesaņēma garīgu papildinājumu no savas vecās dzimtenes — vecie kurši pat neatceras redzējuši kaut vienu latviešu dziesmu vai lūgšanu grāmatu, toties lietuviešu grāmatas bija pieejamas.

Īsi pirms pirmā pasaules kaŗa arī baznīcās sāka lietot vācu valodu. Kad pēc pirmā pasaules kaŗa Kuršu jomu pievienoja Lietuvai, jaunie saimnieki centās pierādīt, ka kuršu izloksne tuvāka lietuviešu nekā latviešu valodai. Pārtautošanas centieni no lietuviešu puses noveda pie tā, ka kuršu zvejnieki pievērsās arvien vairāk vācu gara pasaulei. Arī reliģiskai atšķirībai bija sava nozīme, jo zvejnieki bija luterāņi.

Ar laiku nodibinājās labas attieksmes ar Latvijas brīvvalsti. Kuršu jomu apmeklēja vairāki latviešu zinātnieki un koŗi. Uz Latvijas valsts rēķina tika organizēta kuršu futbola vienība, kas viesojās Rīgā un Liepājā. Sūtīja arī grāmatas un laikrakstus, kas tomēr nespēja pildīt savus uzdevumus, jo jaunā latviešu rakstība zvejniekiem palika sveša.

1939. g. Kuršu jomu pievienoja Vācijai, un reizē ar to pārtrūka arī draudzīgās attieksmes ar Latvijas valsti. Otrā pasaules kaŗa laikā zvejnieki bija pakļauti stiprai pārvācošanai. Vāciešiem atkāpjoties 1944. g. oktobrī notika iedzīvotāju evakuācija no Kuršu jomas, un zvejniekus izkaisīja visos vējos. Tie, kas vēlāk atgriezās dzimtenē, vai nu izsūtīti uz Sibiriju, vai dzīvo pastāvīgās bailēs par savu dzīvību.

Rietumvācijā tagad atrodas ap 400 kuršu zvejnieku, lielāko tiesu Šlēzvigā-Holšteinā un Oldenburgā; pārējie padomju joslā. Kuršu zvejnieku bēgļu liktenis Rietumvācijā līdzīgs mūsējam — tikai vēl daudz grūtāks. Lielākā tiesa ir bezdarbnieki un vāciešu ne visai ieredzēti svešinieki. Sazināšanās pastāv tikai tuvāku radu un draugu starpā. Visus tomēr vieno cerība kādreiz atgriezties „šaurākā dzimtenē", kā viņi dēvē Kuršu jomu. Atgriešanās domu gan aptumšo tas, ka Kuršu jomā pašlaik nometināti lietuviešu un krievu zvejnieki, un arī nacionālo lietuviešu nostāja ir kuršiem nelabvēlīga. Domājot par nākotni, kuršu zvejnieki šaubās, vai kādreiz Latvijai būs interese iestāties par šiem saviem „maziem brāļiem".

T. Rempeters

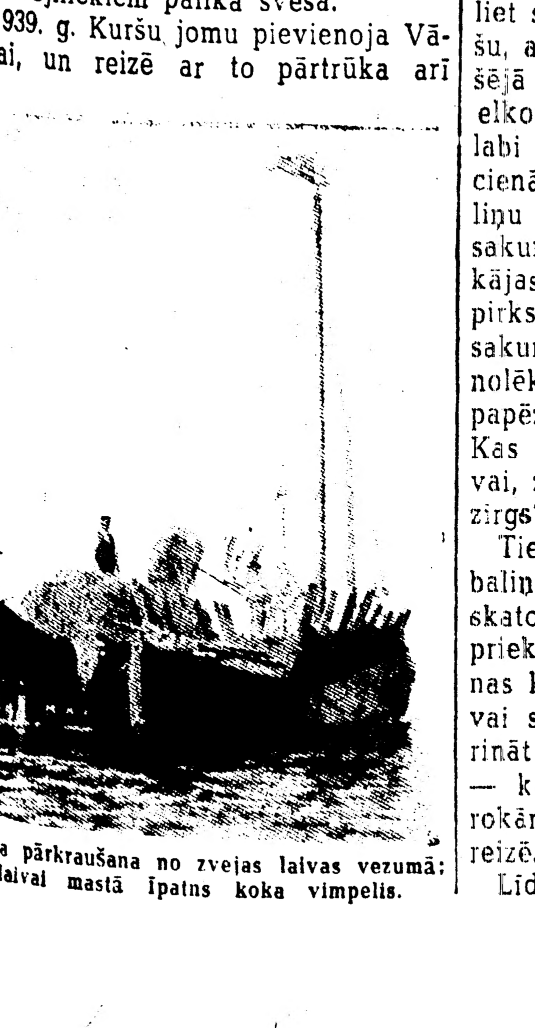

Siena pārkraušana no zvejas laivas vezumā: laivai mastā īpatns koka vimpelis.

PA STABURAGA BĒRNU TEKĀM

20. NODARBĪBAS

Mīļie draugi pasaules tālēs, 29. aprīlī pagāja viens gads kopš mūsu pirmām nodarbībām; dažādi jau mums pa šo gadu ir gājis, viens otrs nācis un aizgājis, bet pavisam prāvs ir arī to dalībnieku skaits, kas kārtīgi piedalās katrās nodarbībās. Ir arī gadījumi, ka uz laiku kāds pazūd, bet pēc tam no viņa saņem ziņu no kāda cita kontinenta. Satiksimies arī turpmākās nodarbībās visi zēni un meitenes pasaules tālēs.

Arī šajās nodarbībās nepaliksim telpās, jo ir taču tik jauki būt ārā no telpām, bet pirms iešanas neaizmirsīsim paņemt līdz bumbiņu (vai bumbu), jo pastāstīšu dažas rotaļas ar to.

Dažas rotaļas būs ejamas arī tiem, kam tuvumā nedzīvo neviens zēns vai meitene, bet tādu jau būs pavisam maz. Tiem, kam ir kāds draugs vai pat draugi, aiciniet arī tos līdzi.

Pa ceļam, ja apvidus uz laukumu vai pļaviņu, uz kuŗu nu mēs katrs dosimies, ir smilšains vai vēl labāk zāļains celiņš, ceļa saīsināšanai iesim kādu gabaliņu zaķa lēcienā.

Dažs labs jau būs redzējis garausi lēkājam, sevišķi tie, kas dzīvo Austrālijā. Kā viņš to dara? Lēkādams, zaķis zemei viegli pieskaŗas ar priekškājām un pamatīgi atsperas ar pakaļkājām, kuŗas kā atsperes viņu aizsviež tālā lēcienā.

Šāds lēciens ir labs vingrinājums. Izmēģināsim to. Viens nostāsies priekšā un uzmetīs kūkumu — labo kāju izliks pussoli uz priekšu un mazliet salieks, augumu nolieks uz priekšu, abām rokām atbalstīsies uz priekšējā ceļgala (rokas mazliet saliecot elkoņos pie sāniem), galvu ieraus labi zemu. Tā, tagad lēksim zaķa lēcienā viņam pāri. To dara tā: gabaliņu lēni ieskrienas, pieskrienot pie sakumpušā, abām kājām atsperas un, kājas izplešot, lec pāri, abu roku pirkstgaliem viegli pieskaroties pie sakumpušā muguras. Cenšieties zemē nolēkt uz kāju pirkstgaliem, nevis uz papēžiem, un mazliet saliecot kājas. Kas uzsēžas sakumpušajam mugurā, vai, zemē nolēcis, klūp, tam ir „vājš zirgs".

Tie, kas iet vieni paši, var kādu gabaliņu veikt veiklības skrējienā, noskatot priekšā kādu koku vai citu priekšmetu un lēkt līdz tam uz vienas kājas, var arī skriet atmuguriski vai sāniski. Skrējienā labi var atdarināt dzīvnieku kustības. Piemēram, — kā lec zvirbulis? — Notupsimies rokām sānos un lēksim abām kājām reizē.

Līdz laukumam pastāstīšu par bumbošanos. Katrs no mums labprāt sviež un ķeŗ bumbiņu; arī šeit jāparāda sava veiklība. Daudzi zēni sviež un ķeŗ nepareizi. Pareizi sviežot, bumbiņa uzlido gaisā mazliet augstāk par sviedēja roku un, apmetusi gaisā slaidu līkumu, nonāk tieši ķērēja rokās. Ja bumbiņu ar lielu sparu sviež taisni (bez līkuma gaisā) ķērējam virsū vai pat ieslīpi uz leju, to ļoti grūti saķert. Ķērējam abas saujas jāsaliek delnu apakšgaliem kopā, bet pirkstgali brīvi jāizpleš uz priekšu. Rokas pastiepis uz priekšu, ķērējs virza saliktās delnas tā, lai bumbiņa ielidotu tieši atvērtajā riekšavā. Tai pašā mirklī ķērējs sakampj bumbiņu cieši riekšavā un parauj rokas mazliet uz savu pusi. Roku paraušana mazina atsitiena sparu un sevišķi vajadzīga tad, ja bumbiņa vai cits ķeramais priekšmets ciets un pasmags.

Un tagad ar bumbu. Sviest un ķert bumbiņu. Sviedējs no ķērēja 10 m attālumā (apmēram 20 soļu). No 6 reizēm saķert vismaz 4 reizes. Ja tas izdodas, tad var iet kādu citu rotaļu. Vingrināsimies arī bumbiņu sviest „lizdā" — gabaliņu priekšā noliktā spainī vai cepurē. Var mēģināt ar bumbiņu nosist uzstādītu vai viegli iespraustu koka gabaliņu.

Kāda rotaļa, kuŗu var iet divi vai vairāki, ir sviešana un ķeršana. Divi rotaļnieki nostājas viens pret otru. Vietas iezīmē. Viens sviež bumbu uz vidu gaisā, otram tā jāsaķeŗ. Pirmajam, līdz ko bumba izmesta, jāieskrien otra vietā. Ja otrs paspējis bumbu saķert, kamēr pirmais vēl nav paguvis ieskriet tā vietā, tad jāmēģina pirmo skrējienā ar bumbu trāpīt. Ja nesaķeŗ tik ātri, un pirmais otra vietā jau ieskrējis, tad otrs met bumbu gaisā un ķeŗ pats, bet pirmajam pa to laiku atkal jāieņem sava agrākā vieta. Ja skrējienā pirmo bumba ķeŗ, tad otrs var sviest no viņa vietas.

Ejot uz mājām, padomāsim par nākamo brīvlaika darbiņu.

11. BRĪVLAIKA DARBIŅŠ

Tuvojas atkal Ģimenes diena (13. maijā), tādēļ padomāsim, pameklēsim grāmatās vai pavaicāsim citiem tautas dziesmas par māmiņu un tētiņu un ierakstīsim visas kādā burtnīcā, bet: vismaz piecas no tām ierakstiet vēstulē un, paziņojot arī, cik tautas dziesmu burtnīcā pavisam ierakstīts, atsūtiet: Ādolfam Artmanim, Am Zehnthof 77, (22a) Essen-Kray, Germany. Trīs iesūtītāji (izlozējot) saņems vienu mēnesi laikrakstu Latvija. Pasaules tālēs augsim vienoti Latvijai!

Vientuļo mazskautu vadītājs

Golfstraume un tās iespaids uz Ziemeļrietumeiropas klimatu un labklājību

Braucējam no Eiropas uz Ameriku jāšķērso Golfstraume, kādēļ der iepazīties ar šo ievērojamo straumi un tās iespaidu uz Eiropas dzīvi.

Zemes rotācijas dēļ ūdens masas paliek iepakaļ attieksmē pret cietzemi, kādēļ ekvātoriālos apgabalos ūdeņi platā plūsmā tiecas aizvien uz rietumiem. Atlantijas okeanā tāda straume plūst no Afrikas uz Amerikas krastiem. Uz ziemeļiem no ekvātora šī varenā plūsma ieņem 20° platumu, uz dienvidiem 10°. Ekvātoriālā straume sadalās ziemeļu daļā, kas visa atrodas ziemeļu puslodē, un dienvidu daļā, kas atrodas nedaudz ziemeļu, bet visvairāk dienvidu puslodē. Straumju aiznesto ūdeni papildina jauni ūdens pieplūdumi, kas nāk no okeana citām vietām. Tā rodas t. s. kompensācijas jeb izlīdzinātājas straumes. Tāda kompensācijas pretstraume ir starp ziemeļu un dienvidu ekvātoriālām straumēm, un šī pretstraume visa atrodas ziemeļu puslodē.

Sākumā tā ir šaura, bet pakāpeniski, tuvodamās Afrikai, paplašinās un sadalās divos atzarojumos, no kuŗiem viens saplūst ar ziemeļu, bet otrs ar dienvidu ekvātoriālo straumi. Dienv. ekvātoriālā straume, nonākot Brazilijas austrumu krastā, pie Roka raga sadalās divos atzarojumos, no kuŗiem mazākais pagriežas uz dienvidiem gar Brazilijas krastu, bet lielākais — Gvajanas straume — uz ziemeļrietumiem un caur Karaību jūru ieplūst Meksikas līcī. Ziem. ekvātoriālā straume pie Antiļu salām arī sadalās — viens zars ieiet Meksikas līcī, bet otrs (Antiļu straume) tek uz ziemeļiem.

Kalnu ietvertajā Meksikas līcī (ap tropu loku) no abām ekvātoriālām straumēm ieplūdušās jau siltās ekvātoriālo ūdeņu masas sasilst vēl vairāk. Tālāk, apliekušās gar Floridu, ūdens masas ieplūst Atlantijas okeanā un, saplūstot ar Antiļu straumi, izveido spēcīgāko jūras straumi — Golfstraumi, kas tālāk plūst no sākuma gar Ziemeļamerikas austrumu krastu.

Izejot no Floridas šauruma, Golfstraume ir līdz 700 m dziļa un vairāk nekā 70 km plata, ar 9 km stundas ātrumu. Siltie, tumši zilie ūdeņi krasi atšķiŗas no okeana zaļajiem viļņiem, arī nesajaucoties ar tiem. Pasaulē nav otras tik varenas plūsmas. Pat visspēcīgāko lietus gāžu periodos Golfstraume neizplūst no saviem „krastiem".

Golfstraume straujāka par Amazoni un Misisipi, un visu zemju upju ūdens kopsummā nav pat desmitā daļa no Golfstraumes ūdens. Tās temperātūra ir 15° augstāka nekā apkārtējam ūdenim. Ātra un varena Golfstraume virzās gar Amerikas krastu uz ziemeļiem, pie Ņujorkas nogriezdamās ziemeļaustrumu virzienā. Pie Ņufaundlendas, starp 43° un 47° ģeografisko platumu, tā saskaŗas ar Polāro straumi, kas nes ledus kalnus biljonos tonnu. Golfstraumes siltajos ūdeņos nokļuvušie ledi kūst, atstājot jūras gultnē smiltis un klinšu šķautnes, kas atnestas no ziemeļiem.

GOLFSTRAUMES SAZAROJUMI

Ap 40. meridiānu (skaitot no Griničas uz rietumiem) Golfstraume sadalās 3 atzarojumos: viens iet uz austrumiem, pie Azoru salām pagriežas uz dienvidaustrumiem, tālāk uz dienvidiem un dienvidrietumiem, izveidodams Ziemeļafrikas straumi, kas, saplūstot ar ziem. ekvātoriālo straumi, noslēdz vienu ūdeņu apkārtstrāvojumu Atlantijas okeana ziemeļu daļā. Šī apļa vidū (4,44 milj. kv. km lielā Sargaso jūrā) ūdens ir mierīgs un satur daudz peldošu ūdens zāļu.

Minētās apļveida ūdens masu plūsmas esamība ir pārbaudīta ar aizbāztu pudeļu palīdzību, ko iemet ūdenī ar vietas un laika apzīmējumu. Tādā veidā noskaidrots, ka ap 20.000 līdz 30.000 km gaŗo apkārtceļu ūdens veic apm. 3,5 gados.

Otrs — visievērojamākais Golfstraumes atzarojums iet ziemeļaustrumu virzienā gar Īriju, Skotiju un Norvēģiju, tad pagriežas uz austrumiem un sasniedz Jauno Zemi, pēc tam noliecas uz ziemeļiem, tālāk uz ziemeļaustrumiem un rietumiem gar Grēnlandes un Islandes austrumiem, saplūzdams ar auksto Grēnlandes straumi. Te noslēdzas otrs Atlantijas okeana ziemeļu daļas ūdeņu apkārtriņķojums ar centru uz ziemeļaustrumiem no Islandes. Šī atzarojuma ietekme uz Ziemeļrietumeiropas klimatu ir ārkārtīgi liela. Pietiek norādīt, ka Golfstraume uztur brīvus no ledus Norvēģijas fjordus pat ziemas mēnešos. Pie Nordkapa, uz 71° platuma, janvārī ūdens temperātūra ir 3,2°, kamēr Botnijas un Somu jūras līča ostas pārklātas ledus segām. Pateicoties Golfstraumei, Islandē uz 52° platuma ir tikpat silts kā ASV uz 38° platuma, kas ir 1650 km tuvāk ekvātoram. Trešais Golfstraumes atzarojums aiziet uz ziemeļiem un nogriežas uz ziemeļrietumiem Devisa šaurumā starp Grēnlandi un Labradoru.

Kā Golfstraumes, tā vispār jūras straumju cēloņi, bez jau minētās zemes rotācijas ietekmes un nevienādas ūdens masu sasilšanas okeanu dažādās vietās, ir vēl nevienāds ūdens sāļuma sadalījums un vēji. Golfstraume iet gandrīz to pašu ceļu, kā kontrpasāta vēji, no dienvidrietumiem uz ziemeļaustrumiem, no Amerikas uz Eiropu. Tādēļ braucienu no ASV uz Franciju vai Angliju var veikt drīzākā laikā nekā pretēji — traucē vēji un straume.

Ekvātoriālā straume, virzīdamās no Afrikas uz Amerikas krastiem, plūst visu laiku zem vertikāliem saules stariem. Nonākot Meksikas līcī, straumes ūdeņi vēl vairāk sakarst un tad, plūzdami sākumā gar Ziemeļamerikas krastu, aizgriežas no Ņufaundlendas uz Eiropu. Tādā kārtā pati daba pūlas zemes lodes klimatu padarīt mērenāku. Piekrastēs, kuŗas apskalo siltās straumes, vasaras ir vēsas. Golfstraume nes sev līdz mitru gaisu, kas dod nokrišņus. Bet arī bez tiem mitrs gaiss stipri absorbē saules siltumu. Golfstraume nes sev līdz arī negaisu. Ar Golfstraumi ekvātoriālā siltuma krājumi nokļūst līdz pat Ledus jūrai. Savā ceļā Golfstraume atdziest, atdodama siltumu apkārtējiem ūdeņiem un gaisam, bet pēc tam pagriežas atpakaļ uz ekvātoru, lai no jauna iekrātu siltumu. Pie Skotijas Golfstraumes temperātūra ir 12°, Špicbergenas austrumos 3°—5°. Golfstraumei Norvēģijas piekrastē atdziestot, tur atdalās daudz siltuma. Vispār siltuma daudzums, ko Golfstraume aiznes ziemeļu virzienā, ļoti ievērojams.

VĒJŠ UN ŪDENS APSILDA EIROPU

Jūras straumju siltumu kontinentos pārnes vēji. Eiropā valdošie ir rietumu un dienvidrietumu vēji, kas, virzoties virs Golfstraumes sasildītā ūdens, nes sev līdz daudz vairāk siltuma, nekā ja okeana ūdenim būtu palikusi tā temperātūra, kāda raksturīga attiecīgiem ģeografiskiem platumiem. Lai par to pārliecinātos, pietiek salīdzināt klimatu uz viena platuma grada Amerikā un Francijā.

Golfstraumei ir svarīga nozīme tirdzniecībā. Anglijai, Francijai u. c. Eiropas piekrastes valstīm par mēreno klimatu, izkopto zemkopību un tautas garīgo un fizisko attīstību jāpateicas galvenā kārtā Golfstraumei. Attālinoties okeanā, Golfstraume izplešas, un tās ātrums pakāpeniski mazinās. No ASV krasta Golfstraumi atdala šaura aukstās straumes josla, kas nāk no ziemeļiem. Aukstās straumes pazemina gaisa temperātūru. Uz dienvidiem no Ņufaundlendas Golfstraumes ātrums ir tikai 43 km diennaktī.

Golfstraume ir iemesls tam, ka Atlantijas okeana rietumu daļā līdz 40° platuma izotermas daudz vairāk noliektas uz ziemeļiem nekā austrumu daļā. Pretējo novērojam uz ziemeļiem no 40° platuma, jo tur Golfstraume pāriet okeana austrumu daļā un apskalo Eiropas krastus. Tā kā Golfstraumes ūdeņi augstās temperātūras dēļ ir mazāk blīvi nekā apkārtējie okeana ūdeņi, Golfstraume paceļas nedaudz jumtveidīgi virs okeana virsmas. Sekas ir tecējumi no Golfstraumes uz malām, ko pierāda no kuģiem noskalotu priekšmetu novirzīšanās uz rietumiem vai austrumiem, atkarībā no tā, vai tie atrodas Golfstraumes rietumu vai austrumu daļā.

Polārstraume, kas plūst no Devisa šauruma gar Labradoru uz Ņufaundlendu, nes līdzi daudz peldoša ledus. Šī aukstā straume aiziet līdz Haterasa ragam uz 35° platuma Ziemeļkarolainas štatā un pat tālāk. Starpība ar apkārtējā ūdens temperātūru ir līdz 10°. Vietās, kur saskaŗas Polārstraume ar Golfstraumi, bieži piemājo migla. Robeža starp divām lielām okeana upēm — straumēm nepaliek pastāvīga, bet, atkarībā no gada laikiem, pārvietojas. No septembŗa līdz martam Polārstraume atspiež Golfstraumi uz dienvidiem tādēļ, ka šinī laikā Atlantijas okeana cirkulējošie vēji un lieti pārvietojas uz dienvidiem. No marta līdz septembrim Golfstraume pārspēj Polārstraumi. Saskaŗoties ar Golfstraumi, Polārstraumes ūdeņi savas zemās temperātūras dēļ nogrimst lejup. Atnestie ledus kalni, pakāpeniski kusdami, vēl kādu laiku turpina virzīties iepriekšējā virzienā, bet tālāk uz dienvidiem Polārstraumes esamība manāma arvien niecīgāk.

J. A.

Mīklas un uzdevumi (5)

Kas šiem rakstniekiem kopējs?

1) Gruzna, Klāns, Rozītis.
2) Bračko, Deglavs, Saulietis, Smagars.

Cik Jāņus Tu vari saskaitīt latviešu literatūrā?

Kur atradās Cēsu Skolnieku rotas karogs Latvijas brīvvalsts laikā?

a) Kaŗa mūzejā Rīgā,
b) Cēsu ģimnazijā,
c) ceļoja katru gadu pie citas Ziemeļlatvijas vidusskolas.

Kurā no Latvijas apgabaliem vispirms notika zemnieku brīvlaišana?

a) Kurzemē,
b) Vidzemē,
c) Latgalē.

Kurā gadā iznāca 1. grāmata latviešu valodā — Pēteŗa Kanīzija katķisms?

a) 1689. g.
b) 1585. g.
c) 1524. g.

ATRISINĀJUMI MĪKLĀM UN UZDEVUMIEM (4)

Kas šī ir par tautas dziesmu?

Arājs aŗ kalniņā, Avots tek lejiņā; Netrūkst maizes arājam, Ne ūdeņa avotam.

Kādām valstīm ir šādas auto firmas?

De Soto — ASV, Peugeot — Francijai, Vauxhall — Anglijai, Nash — ASV, Tatra — Čechoslovakijai, Borgward — Vācijai un La Stella — Italijai.

Mīkla

1 2 3 4 5 6
kongolasomijakacisermukšļi
o d a v i v
r e k e g a
f s a n a r
amatalusardzevelesindikāts

Kas ar ko der kopā?

Edgars — Kristīne; Liene — Kaspars; Auce — Pičuks; Jānis — Alma; Smailis — Rūtiņa.

Braks un Pikaso

Divi slaveni vārdi pasaules glezniecībā, divi laika un domu biedri, bet reizē arī tik atšķirīgas figūras. Drīz parādīsies filma, veltīta Žoržam Brakam (Georges Braque), ko mūsu Niklāvs Strunke apzīmē par vienu no ievērojamākiem visu laiku gleznotājiem. Šajā sakarā ir interesanti atzīmēt Braka un Pikaso kopējās gaitas, jo brīžiem liekas, ka Braka diskrēto ģeniju aizēnojusi Pikaso skaļā slava.

Braks dzimis 1882. g. un sācis dzīvi Parīzē kā vienkāršs krāsotājs, un vēl šodien Monmartrā rāda krodziņus, kuŗu apgleznotās sienas tradicionālā marmora imitācijā pieder tagad slavenā Braka daiļkrāsotāja otai. Bet jau toreiz jaunībā, krāsotāja gaitas staigājot, Braka karstākā vēlēšanās bija kļūt par mākslinieku. Tā viņš toreiz kautrīgi bija atzinies savai mātei. Vienkāršā sieviete bija atteikusi: „Mēģini, un ja tev nesekmēsies, tu atgriezīsies pie krāsotāja amata." Bet, par laimi visai kultūrai, Brakam tomēr sekmējās, un viņš Monmartrā drīz iepazinās ar saviem laika biedriem Pikaso, Vlamenku, Derēnu un citiem.

Sākumā Braka materiālie apstākļi bija visai neapskaužami, viņš mitinājās nabadzīgā mansardā, trūkums spieda pelnīties ar akordeona spēlēšanu, un dažkārt tam laimējās pārdot kādu gleznu — boksa sacīkšu starpbrīžos. Braka darbības sākuma laiku, kad vienādi stingri tika apkaŗoti „kubisti" (t. i. Braks un Pikaso) un toreiz vēl tik neievērojamie impresionisti, var uzskatīt par lielās franču renesanses sākumu, kas ilgst jau 70 gadu un savā nozīmē pielīdzināma kvatročentistu laikmetam.

Lai gan šodien neviens vēl nav noskaidrojis, kuŗš īsti ir radījis „kubismu", tomēr var pieņemt, ka kubisma tēvi ir Braks un Pikaso. Stāsta, ka tas radies, Brakam un Pikaso atgriežoties no kāda Spānijas ceļojuma, kur, kā zināms, daudzi ciemi līdzinās krāsainu bērnu rotaļu klucīšu sakopojumiem. Kādu šajos apstākļos radušos gleznu aplūkodams, Matiss esot izsaucies: „Cik daudz kubu!" Tā arī radies „kubisma" vārds, kas apzīmē veselu aistētiku glezniecībā.

Sākumā Pikaso un Braks strādā vienā ateljē, un viņu tā laika darbi esot bijuši tik līdzīgi, ka abi nolēmuši . . . tos neparakstīt, vienīgi atzīmējot iniciāļus gleznas otrā pusē. Pikaso un Braka draudzība turpinājās līdz pat pēdējiem gadiem, kad Pikaso, aktīvi iesaistīdamies komūnistiskajā partijā, aicināja Braku tam sekot. Uz to Braks atbildējis: „Tev patīk plātīties uz estrādes blakus citiem dižvīriem. Es palieku lejā pie tautas, un par tavu klaunādi tikai smejos."

Brakam derdzas viss, kas ietveŗams kādā ideoloģijā vai izsakāms definīcijās. Tā viņš arī nozīmīgi teicis: „Īstās mākslas iezīme ir tā, ka to, lūk, nevar izskaidrot," tādējādi pasvītrodams patiesā mākslinieka oriģinālitāti un vienreizību.

Bet dzīvē Braks nemaz nav tik revolūcionārs, kāds izrādās savos darbos. Šis vīrs, kas satricinājis visas paražas, pārveidojis toreiz vēl tik svaigo impresionistu redzes viedokli, darbā ir pacietīgs un prātīgs kā labs strādnieks. Viņa pavelktie darbi liecina par iekšēju pilnību un izlīdzinājumu, turpretim Pikaso darbi allaž šķiet radīti meklējumu drudzī.

Braka un Pikaso iemīļotākais diskusiju temats bijis — neatdarināmais mākslā, un tā abi diskutējuši, vai, gleznojot kādu avīzi, būtu nepieciešami pareizi atgleznot tās virsrakstu. Braka darba telpa ir laboratorijai līdzīga, pedantiski tīra un kārtīga, turpretim Pikaso ateljē ir bohemisks un simts grabažu piemētāts. Šie garīgie radniecīgie cilvēki patiesībā stāv visai tālu viens no otra. Daudzi Braka apbrīnotāji atrod to ģeniālāku par Pikaso. Par to lai spriež nākamība, bet ir tiesa — ja dažkārt nevar saprast, vai Pikaso patiesībā ir ģenijs, vai tikai veikls acu apmānītājs, tad par Braku šāds jautājums nekad nav atskanējis. Tas varbūt izskaidrojams ar Pikaso iekšķīgo metafizisko satraukumu un Braka garīgo mieru. Pikaso, protams, uztriepj vēl pārsteidzošākas formas, bet Braks atrisinājis krāsu un toņu visnoslēpumaināko attieksmju problēmas. Braka glezna dažkārt sākas ar kādu vienkāršu ielogojumu. Uz loga tiek uzmesta acs, kas pārveidojas mākonī un beidzot kļūst par pelēkām debesīm. Logam visapkārt rodas tumša mala, un tas pārvēršas par istabu. Iznirst vēl kāda trapece, kāds putns, bet tie pamazām pieņem sievietes muguras formu. Viss kopojums tagad ir viena no Braka ievērojamākām gleznām un maksā 3 miljonus. Jo kopš Sezana neviens vēl tik labi nav izjutis pārsteidzoši laimīgo samēru jēgu starp vienu toni un otru, vienu formu un citu.

Lai gan Braks nīst principus un definīcijas un sakās noliedzam abstrakciju kā tādu, nobeigumā būtu interesanti atzīmēt vienu no viņa visinteresantākām un lapidārākām domām: „Ecrire n'est pas décrire, peindre n'est pas dépeindre" — Rakstīt nav aprakstīt, gleznot nav atgleznot. Šajos vārdos varbūt slēpjas visas mākslas un it sevišķi glezniecības patiesā būtība, un tie ir mākslinieka autentiskuma apliecinājums.

Tālivaldis Ķeniņš

Parīzē, aprilī.

KAROLA DĀLE

Mēnesslīmā

Atveŗu durvis — viss klusu.
Atveŗu logu — tik gaiss
Vējojas pretī ar krusu
Nenovēršamais.

Lēni pret apvārsni eju —
Putns kāds aizlaižas.
Biji vai nebiji tejui —
Neviens neatsaucas.

Kopš tu ar varvīksni zudi,
Mēnesslīma es.
Birzī alkšņi vēl rudi —
Meklējos kreimenes.

Dzeja bez skaļuma

HŪGO KRŪMIŅŠ. ZEMES VĒJOS. DZEJOĻI. APGĀDS RĪTS.

Tas ir 1923. gadā, kad grāmatu tirgū parādās neliels dzejoļu krājumiņš Pieci. Viens no šiem pieciem ir Hugo Krūmiņš, kam nu jau aiz muguras 25 g. darba jubileja (nosvinēta 1948. g.), un 5. janvārī piepildījās arī 50 mūža gadi. Tātad mūsu priekšā rakstnieks, kas iegājis sava brieduma posmā, kādēļ ar īpašu interesi veŗam vaļā viņa pirmo dzejoļu krājumu Zemes vējos, vēl vairāk tāpēc, ka Krūmiņš līdz šim vairāk rakstījis skatuvei un viņa lugu skaits ir ap 25.

Hugo Krūmiņa dzejai stingra forma, saturā tā pasmaga, nopietniem salīdzinājumiem un atziņām piebārstīta. Autors nemēģina lasītāju apžilbināt ar oriģinālitāti, fantazijas lidojumiem, abstrakcijām un viņa smalkā un atjautīgā lietu un norišu uztvere to pasargā arī no visa nodrāztā un klišejām izteiksmē.

No krājumā ievietotiem 53 dzejoļiem vislabāk padevušies soneti, kuŗos dzejnieks apdzied gan nakti pilsētā, gan tēlo kaŗa postu, bet sevišķi veiksmīgi uzrakstīts sonets Vecās vējdzirnavas (80. lpp.), kas atgādina jau Ed. Virzas pantu skanīgumu.

Hugo Krūmiņš iemīļojis arī sentences, taču šajā novadā dzejnieka spējas nav izcilas. Domas asums vietām paliek vēl diezgan aizpīvurots, it kā dzejisku figūru vatē ievīstīts. Labākie šķiet Kauss (45. lpp.) un Laime (55. lpp.). Krājumā vairāki dzejoļi arī no Krūmiņa darbības pirmajiem gadiem, kas restaurēti pēc atmiņas. Starp tiem Rudens vakars uz laukiem sava feļetoniskā satura dēļ varēja arī izpalikt. Dažuviet Krūmiņa dzejā pavīd pa nepareizai atskaņai, pa ritma samezglojumam, kuŗu novēršana no autora nākotnē neprasa tik daudz pūļu, cik uzmanības.

Hugo Krūmiņa dzeja neatklāj nekādas jaunas pasaules, tā ir bez skaļuma un vērtējama pozitīvi, jo radusies no īsta dzejas koka.

Krājums izdots 250 eksemplāros, kas visi numurēti un autora parakstīti ar tīkamu Jura Soikana vāka griezumu linolejā.

Jānis Sudrabiņš

Amerikas kokteilis

PRINCESE RITA UN ŽURNĀLISTI — BOKSERIS KĻŪST AMERIKAS POPULĀRĀKAIS RAKSTNIEKS — LABĀK ARMIJA NEKĀ SIEVA — STARPĪBA STARP TRUMENU UN PERONU

Ņujorkas jaunākā sensācija nule bija filmu zvaigzne Rita Heivorse vai, kā amerikāņi viņu tagad dēvē, princese Rita. Viņa ieradusies šeit ar abām meitām un apmetusies īsti karaliskās 12 telpās Plazas viesnīcā, algojot īpašu detektīvu, kuŗa uzdevums rūpēties, lai Ritai „būtu miers". Viņa izkāpa Amerikas krastā smaidīdama, taču kāda žurnāliste rakstīja, ka neesot bijis piedodami valkāt sarkanu rokassomu pie krokodīļādas kurpēm un baltus cimdus ar nerca kažoku. „Bet," žurnāliste piebilda, „katram zināms, ka viņai naudas diezgan arī krokodīļādas somas iegādei, un varbūt pareizi vien bija..." Žurnālistu kungi turpretim izteicās, ka sarkanmatainā princese reiz neapšaubāmi pierādījusi lielas aktrises dāvanas, ne ar žestu neizpaužot, kas īstenībā noticis. Viņa tik vien pateikusi, ka viņas lielākā vēlēšanās esot iekost tipiski amerikāniskajā desiņā, ko sauc par „karstu suni".

Ja Terahotā, Indianā, piemin Džēmsa Džonsa vārdu, ļaudis teic, ka tas viņu bokseris „Zelta cimds", kamēr visur citur Amerikā viņa vārda nosaukšana izraisa niknas cīņas par nule iznākušo romānu „No šejienes līdz mūžībai". Daļa lasītāju un kritiķu to peļ par rupjas valodas lietošanu, pārējie apsveic par ģeniālu rakstnieku. Un tiešām, viņa grāmatas panākumiem nav līdzīgu kopš Vulfa, Hemingveja un Foknera pirmajiem darbiem. Biezais un brutālais romāns attēlo regulārās armijas dzīvi, tā pirmais izdevums izpārdots dažu nedēļu laikā, filmēšanas tiesības pārdotas Kolumbijai par 85.000 dolariem. Tikmēr 29 gadus vecais autors jau pasācis jaunu romānu, ko raksta, dzīvodams Floridā, automobilī ar piekaŗamo dzīvojamo vagonu, makšķerēdams un reizēm strādādams fizisku darbu. Būdams vecpuisī, Džonss, jautāts par precēšanos, atbildējis: „Līdz šim nevarēju precēties tāpēc, ka nebija naudas. Tagad baidos, ka kāda meitene mani varētu noprecēt vienīgi naudas dēļ."

Kamēr jaunā rakstnieka panākumi aug augumā, kāds Bruklinas vidusskolnieks iesūtījis žurnālam The Saturday Review of Literature vēstuli, protestēdams pret jēlību un vulgāritāti literatūrā, kuŗas glorificēšanu pamatojot ar frazi, ka „tāda, lūk, ir dzīve." Viņš raksta: „Mūsu klasē vairums jauniešu pārliecināti, ka lielā tiesa cilvēku nav jēli un rupji, vienalga — kareivji vai civīlisti. Mēs gan mēģināsim lasīt Džonsa grāmatu, kas esot rakstīta ar nežēlīgu atklātību, taču, ja nekītri vārdi ir tie, kas grāmatu pielīdzina reālai dzīvei, tad es labāk lasīšu nereālas un nedzīvas grāmatas. Šīsdienas atklātība ir atklātāka, nekā mēs to vēlētos redzēt, un es ticu, ka vairums cilvēku tiecas pēc literātūras, ne pēc pornografijas."

Žurnālists Freds Otmans, nule atgriezies no Argentīnas, izteicies: „Ja tu plēsīsi jokus par diktātoru Peronu, tad viņš tevi it drīz iebāzīs cietumā. Ja teiksi kaut ko nelāgu par prezidentu Trumenu, viņš tev atrakstīs vēstuli, ko pēc tam varēsi pārdot par 10.000 dolariem."

Kāda amerikāniete lūgusi sava apgabala deputātu aizkavēt viņas vīra iesaukšanu kaŗa dienestā, jo viņš tai nepieciešams mājās. Pēc ilgām pūlēm tas deputātam arī izdevās. Alga: rūgta vēstule no izglābtā vīra, kas ziņo, ka gribējis iekļūt armijā, lai izbēgtu no kopdzīves ar sievu.

Holivudas filmrūpnieks Džordžs Dželsels šinīs dienās nopūties: „Vienalga, kāds jums īstais vārds, Holivudā tas allaž jāmaina, lai publika jūs varētu labāk iegaumēt. Bet, lūk, te parādās kāds senātors vārdā Istis Kifovers, un viņu pazīst visa Amerika!"

—rl—

GRĀMATNIECĪBA

Apgāds Trīs Zvaigznes Stokholmā izdevis Latvju Enciklopēdijas 8. grāmatu, kuŗā apcerēti jēdzieni no Gausa līdz iedzīvotāji. Starp citu, šai burtnīcā ietelp plašāki apcerējumi par latviešu glezniecību un grāmatniecību.

Toronto, Kanadā, iznācis jaunā žurnāla Mūsu domas 2. (marta) numurs, tagad jau iespieduma technikā un lielākā formātā, bagātīgi ilustrēts, uz 50 lappusēm. Žurnāla atbildīgais redaktors un izdevējs — Alberts Kalniņš.

KULTŪRAS CHRONIKA

Par Ludmilas Sepes un Valda Zaķa koncertiem Zviedrijā turienes latviešu prese sniedz atzinīgas atsauksmes. Klausītāju tomēr koncertos bijis pamaz.

Reitera koris Vasarsvētku laikā paredz doties koncertu turnejā pa Dienvidzviedriju. Šis būs pirmais koŗa ceļojums pa latviešu centriem Zviedrijā.

Zviedrijas karalis pasniedzis godalgu Technologu biedrības gada sanāksmē par labāko reklāmu seriju 1950. g. Serijas autors ir mūsu mākslinieks Eduards Dzenis, un viņa darbs izstādīts apskatei kāda reklāmu biroja skatlogā.

Latviešu Penkluba valde Zviedrijā pārkārtota, un tajā ietilpst kluba prezidents prof. A. Švābe, viņa biedrs J. Grīns, sekretārs J. Rudzītis un kasiere I. Vīksna.

Komponists Voldemārs Linde no Zviedrijas ar ģimeni devies uz Kanadu.

Dziesmu dienām Anglijā gatavojas vairāk nekā 350 jaukto koŗu un 150 vīru koŗu dziedātāju. Sarīkojums ietilpināts Britānijas festivāla programmā, kas uzskatāms par izcilu sasniegumu, ievērojot gaidāmo ārzemju viesu lielo pieplūdumu un reklāmu.

Ilonas Leimanes darbu vakars aprīļa beigās notika Līdsā, piedaloties pašai rakstniecei, kas ieradusies no Francijas. Rakstniece nolasījusi arī lekcijas dažādās vietās.

Gleznotājs A. Mazītis atvēris studiju Londonā.

Melburnas latviešu biedrības drāmatiskā nozare Lucijas Kalniņas vadībā sagatavo Elīnas Zālītes Svešās asinis, kas būs nozares pirmais iestudējums. Noorganizēta arī drāmas studija jaunatnei un pieaugušiem.

Kārļa Veica vadībā Bostonā pie Daugavas Vanagu nodaļas sācis darboties jaunatnes teātris. Teātŗa paspārnē noorganizēts arī literārais pulciņš.

Bostonas latviešu teātris maija beigās paredzējis viesoties Ņujorkā ar Blaumaņa lugu No saldenās pudeles.

Pianists Voldemars Meļķis, The Latvian Trio loceklis, Šelbijā, ASV, noorganizējis savu studiju, kurā jau 25 audzēkņi. Daži no tiem uzstājās pirmajā šīs studijas atklātajā vakarā.

Jaunā dziedoņa V. Salnas un vijolnieka L. Jēkabsona koncerts notika Čikagā. Abi mākslinieki mūzikālajā sniegumā progresējuši.

ERIKS JAKOBSONS

Miķelis krustceļos, jeb — politika paliek politika

Raksta autors ir vācu feļetonists Kajaks, kas pazīstams arī latviešu lasītājiem un savā laikā publicējis vācu presē Rīgā. Sniedzam viņa feļetona tulkojumu, kuŗā autors atspoguļo laikmeta ačgārnības vācu skatījumā.

Ap mani drūzmējas vīri ar sarkanām lentēm pogcaurumos un uzlūko mani asiņu pielijušām acīm.

„Lai dzīvo Maskava!" es izmisis saucu, „lai dzīvo biedrs Staļins, visu ticīgo vadonis!"

„Kā, lūdzu?" jautā vīri, „vai tu gribi viņu izsmiet?"

„Nē!" es saucu vēl skaļāk, „gluži otrādi — raudāt man patiktu daudz labāk. Urrā! Lai dzīvo Staļins, miera ķēniņš!"

„Nav nekāda ķēniņa, tu — fašistiskais suns!" vīri nikni saka un ķeŗas pie saviem naganiem. „Viņš ir proletārietis un visu miera mīlētāju tautu draugs."

„Bet kādēļ jūs mani apdraudat?" es bailīgi jautāju. „Vai tā apietas ar labu demokratu, kas no 1940. līdz 1943. gadam par brīvdomāšanu nosēdējis koncentrācijas nometnē? Lūdzu — trīs gadus! Vai ar to nepietiek?"

„Daudz par maz," viņi saka, „pie mums tu sēdēsi vēl, kamēr kļūsi gluži melns, ja neparakstīsi šo labprātīgo apliecinājumu, ka esi pret atombumbu un par mieru!"

Pēkšņi zvana telefons. Es paceļu stobriņu.

„Neļaujiet sevi iedzīt strupceļā, džentlmen," saka kāda tāla balss.

„Kas tur runā un no kurienes?" es gluži nobijies vēlos zināt.

„Labs draugs," saka balss, „es runāju no 3000 kilometru attāluma. Mēs jums labprāt gribētu palīdzēt. Sakiet, lūdzu, vai jums nav vajadzīgs cukurs?"

„Ļoti laipni," es saku, „un liels paldies. 3000 kilometru, man šķiet, tā kā par tālu. Un cukurs man arī pašreiz nav vajadzīgs, bet var gan atkal reiz pietrūkt. Būtu tātad itin patīkami, ja jūs šo sūtījumu varētu garantēt. Man pat šķiet, ka lieta ir steidzama!"

„Nu, kas ir?" sacīja vīri ar lentītēm pogcaurumos. „Vai esi jau izšķīries, tu — kapitālistu suns?"

„Dodiet taču man drusku laika," es ievaidējos, „man ir sieva un bērni!"

„Taisni tādēļ tev jau arī būs drīz jāizšķiŗas biedri!" viņi sacīja.

Man šķiet — viņiem ir taisnība.

Ingrida Vīksna

Mums jābrien jūrā

ROMĀNS

(70. turpinājums)

„Nerunāt!" sargs norūca drusku laipnāk, un Kundze iedrošināta paspēra pus solīti uz priekšu.

„Man ļoti salst," viņa uzrunāja gaŗo puisi, „vai jūs nevarētu iznest manu kažoku, ko uzmest uz pleciem?"

Bandīts ierējās skaļus smieklus, kratīdamies visā augumā par Kundzes dīvaino iedomu, bet Kundze izmantoja šo apjukuma brīdi, lai veikli aizlaistu aiz kakla izgriezuma pērļu virkni, ko viesi kā par brīnumu nebija pamanījuši.

Pelēkie vīri visu laiku staigāja iekšā un ārā, vilkdami sev līdz maisus, saiņus, paklusu lamādamies un strīdēdamies, un sargam laikam sāka apnikt neizdevīgais pienākums, jo, kad parādījās mazais ar apmetni, viņš uzsauca:

„Feģa, nāc, nomaini!"

Feģa kaut ko norūca un atlaida sargu, nostādamies tā vietā. Viņa seja vēl vienmēr bija pusaizsegta, un skaidri bija redzama vienīgi rētai līdzīgā mute.

„Kur gan es šo muti esmu jau redzējusi?" domāja Kundze, un pēkšņi tai uzausa baiga skaidrība.

Bet Feģa pa to laiku uzmanīgi nopētīja savus gūstekņus un tad uzsauca Žanim:

„Velc nost bikses!"

Žanis pamīņājās no vienas kājas uz otru un klusēja.

„Velc nost, kad es saku!" mazais uzkliedza vēlreiz un uzlika roku pistoles spalam.

„Es nevaru izģērbties, te ir dāmas," viņš drebēdams lauzījās svešajā valodā.

Sargs apmetnī iesmējās un pameta Žanim kādu nodriskātu lupatu, un tas aptina skrandu sev ap gurniem. Bāls aiz pazemojuma un niknuma, viņš tikko valdīja savas bezspēcīgās dusmas, bet Feģa jau bija pievācis bikses un iebāza tās kādā maisā.

„Un tu novelc zābakus," sekoja nākošā pavēle, un Feģa pamāja ar roku uz Taivēna pusi. Tedis juta, ka uz mirkli apstājas sirds, iešļācot asinis ar pēkšņu reibumu deniņos, un viņš zibenīgi sāka domāt, ko lai iesāk ar savu lielāko dārgumu aiz stulmeņa malas.

„Ja es būtu viens pret šiem tēviņiem, — vismaz pāris no viņiem kristu, un tad lai notiek, kas notikdams, bet tagad... Nolādēts!" un Tedis lēnām noliecās, sākdams knibināties gar savām kājām.

„Atamana kungs, jūs taču pavēlēsit iznest saviem vīriem manu kažoku, vai nē?" pēkšņi ierunājās Kundze. Viņa pazina vīriešus un zināja, ka tie visi — veci un jauni, gudri un muļķi, savos dziļumos vēlējās būt noteicēji un valdītāji, un ar saldu smaidu uzlūkoja bandītu vadoni. „Es tik šausmīgi salstu!"

„Kas?" bandīts sarauca pieri.

„Visuvarenais atamans, no kuŗa bīstas visa piekraste, taču neļaus nosalt vārgai sievietei," Kundze atkārtoja.

Feģa izslējās un uzsauca kaut ko saviem puišiem, un nākošā mirklī istabas durvīs patiesi parādījās vīrs ar kažoku.

Baigi smaidīdams, Feģa tuvojās ar to Kundzei, kad pēkšņi tam blakus iznira viens no pelēkajiem un pacēla sev augstu virs galvas vējlukturi, apgaismodams bēgļu pulciņu.

„Te nebūs nekāda lakstošanās, ej, dari darbu!" iekērcās nikna balss, un lākturu gaismā gūstekņi ieraudzīja rupju sievietes seju — platu, strupu degunu, kas gandrīz saplūda ar vaigiem, un melnu tukšumu vienas auss vietā.

Sieviete nosvieda savu ieroci un pagrūda Feģu sānis:

„Ej, kur tev jāiet, es pati palikšu šeit."

Feģa bez gaŗas runāšanas paklausīja un aizgāja uz saimnieces kaktu:

„Saki, kur ir saimnieks? Drīz būs mājās?"

„Es jau reiz teicu, ka nezinu," saimniece atčukstēja un piespieda mazuli ciešāk sev klāt. Tas sāka raudāt, un mazākās meitenes šņukstēdamas paslēpa sejas mātes svārkos.

„Mums noteikti jāsatiek saimnieks," vēsi teica mazais, „bet ja mēs to nesagaidīsim, — mums pārāk ilgi nav laika — jūs visi," un viņš aplaida ātru skatienu virtuvei, „nāksit man līdz. Mēs varam šeit kavēties vēl piecpadsmit minūtes — ne vairāk."

Briesmīgā klusumā, kas uz mirkli sastindzināja gaisu, dzirdēja tikai ātras elpas un bērnu klusās raudas. Nu arī Pulciņu meitēns bija sācis šņukstēt, un Robim gar aso degunu pilēja lielas sviedru lāses.

Pelēkie visi bija izklīduši, meklēdami sev labāku laupījumu, tikai Feģa staigāja šurp un turp pa virtuvi, acīm mērīdams gūstekņu pulciņu. No blakus telpas atskanēja spēcīga lamāšanās, steidzīga kravāšanās un ātri soļi.

„Šitas nagu vecis būs nācis no augšas," klusībā sprieda Taivēns, vērodams Feģu. „Tas nav nekāds nejaušs meža klaidonis — arī pārējie nē. Šito apbruņojumu! Un karšu somas un kompass uz rokas. Pašam sava brūte arī līdz... Un labi gan — tā vismaz izglāba manus zābakus un, kas zina, varbūt vēl daudz vairāk."

Taivēna pārdomas pārtrauca kāds no nakts viesiem, kas pēkšņi no pagalma ieklupa virtuvē. Aizelsies kaut ko nobērdams Feģam, viņš atkal izskrēja ārā, bet mazais nikni nosvieda pusizsmēķēto papirosu uz klona un nolamājās. Tad viņš pagriezās pret bēgļiem un uzbrēca:

„Atpakaļ istabā! Sakravājiet savas pančkas un sataisieties ceļam. Mums nav vairs laika gaidīt."

Bēgļi nekustējās.

„Ātrāk!"

Feģam blakus nostājās vienausainā sieviete un pacēla mašīnpistoles stobru pret gūstekņiem. Negribīgi tie sāka virzīties uz savas istabas pusi un apmulsuši apstājās uz sliekšņa.

Salmi bija izārdīti pa visu šauro telpu, un tanīs samīcītas rēgojās kāpostu atliekas, sabradāti veļas gabali, izsvaidīti papīri, salauzīti koferi un Kundzes melnās mežģīnes. Pa starpām rēgojās brūnas, sakepējušās brūkleņu ievārījuma pikas, kas izskatījās kā sarecējušu asiņu kluči.

„Ātri visu sakārtot, un jūs nāksit mums līdz!"

Bēgļi saskatījās. Vai tās bija beigas?

„Kurp?" tikko dzirdami izdvesa Kundze. „Mēs jums neko neesam nodarījuši."

„Jūs jāapklusina," pasmaidīja Feģa.

„Bet mēs taču neesam nekādi vāciešu draugi vai kaŗotāji," Kundze saņēma pēdējos spēkus. „Mēs atbēguši šeit, lai sagaidītu kaŗa beigas, varonīgās Sarkanarmijas uzvaru, un pēc tam atgrieztos Rīgā."

Bandīts sāka skaļi smieties un pienāca tuvāk Kundzei.

„Hē! Zinām jau... Zinām jau, ko jūs te gaidāt. Laivas!"

„Vācieši mūs vajā — mēs tos ienīstam," tikko novaldīdams zobus, lai tie nesistos viens gar otru, ierunājās Pulciņš.

„Zinām jau!" atkal novilka vadonis. „Varbūt, ka jūs vāciešus ienīstat, bet mūs jūs nododat. Nāciet vien līdzi."

Kundze vēl vienmēr varonīgi smaidīja, bet Dagnijai šķita, ka šis smaids lēnām sastingst par aukstu miroņmasku. Viņa pati nejuta nekā — ne dzīves alkas, ne bailes, ne uztraukumu — tikai riebīgu, sastingušu mieru, kas liedza kustināt locekļus un domāt. Visapkārt šķita paveŗamies tumšs tukšums, lai aprītu visus. Bet pēkšņi Dagnija ieraudzīja sev pār plecu Elgas Pļavas uz priekšu saliekto augumu un divas bērnu galvas, iegūlušās tās klēpī, un tai pašā mirklī no jauna pamodās visi viņas jutekļi — ārkārtīgs naids, neizturams žēlums un karstas ilgas dzīvot. Nevarīgi viņa paraudzījās uz savām rokām, kas bija tik tukšas un vājas, nespēdamas palīdzēt ne sev, ne Elgai, ne kādam citam, un bezspēcīgi nolaida tās gar sāniem.

„Jums taču nebūs nekāda labuma, mūs nošaujot," tielējās Kundze.

„Kas tad teica, ka jūs kāds šaus?" bandīts gardi ierēcās un uzsita ar plaukstu sev pa sāniem. „Varbūt, ka jūs tikai drusku pakutinās un tad palaidīs mežā. Vai varbūt pakārs."

Kundze vairs nerunāja. Viņa notupās uz grīdas un sāka rušināties salmos. Tur atradās viens viņas slēpju zābaks, un to viņa uzstūma kājās. Otrs bija nozudis. Ieviņa bija ierāvusies kaktā un raudzījās tukšumā, kamēr māte ģērba Andri. Dagnija piegāja meitenei un klusu noglāstīja tās galvu. Vairāk nekā nevarēja līdzēt.

(Turpinājums sekos)

Labi spēlē – tad jau latvietis! . . .

MŪSU SPORTISTI JAUNAJĀ FRANCIJAS MEISTARVIENĪBĀ BASKETBOLĀ UN FUTBOLA KAUSA IZCĪŅAS FINĀLĀ

Franču lielā sporta laikrakstā L'Epique latviešu sporta draugi ar gandarījumu nesen varēja lasīt par divem jauniem mūsu sportistu panākumiem Francijā: kamēr Zebeliņš un Lūsars varēja sev pierakstīt lielu daļu lauru par CEP Lorient vienības izcīnīto meistarsacīkumu basketbolā, Vanags ne mazāk sekmīgi palīdzēja kaldināt Strasburgas uzvaru futbolā pār Nansī, kas viņa vienībai dod tiesības 6. maijā Parīzes Kolomba stadionā sacensties ar otru finālistu — Valensjenu par Francijas futbola kausu. Piezīmējams, ka tā nebūs pirmā reize, kad Vanags skaistajā stadionā cīnīsies par Coup de France — kopā ar Strasburgas vienību viņš finālā spēlēja jau 1947. g.

Basketbola meistarības nobeigumam bija izvēlēta lieliskā Monbrizonas sporta halle, kurā notiek tikai izcila mēroga sacensības. Spēlei sākoties, CEP Lorient pret savu pretinieku OL Marseille jau drīz vien panāca 10–2 vadību, taču tad marseļieši saņēmās un rezultātu izlīdzināja. Situāciju glāba Zebeliņš un Defēns, iegūstot vairākus grozus un beidzot puslaiku ar 33—27 savā labā. Spēles tālākajā gaitā marseļiešiem tomēr atkal izdevās rezultātu izlīdzināt. Tā cīņa turpinājās par katru punktu. Drāmatiskā sacensība kulmināciju sasniedza pēdējā ceturksnī, kurai sākoties, Loriānai pie 42—40 rezultāta nācās nomainīt pamatsastāva spēlētāju Tibo. Pārejot „totālajā aizsardzībā", viena groza pārsvaru tomēr izdevās noturēt, un cīņa par meistarnosaukumu beidzās ar CEP Lorient 44—42 uzvaru.

Pēc spēles Monbrizonas pilsētas galva basketbola federācijas pārstāvja Lešā pavadībā apsveica jauno meistarvienību un pasniedza tās kapteinim Zebeliņam L'Equipe ziedoto kausu Zebeliņš no 44 punktiem bija ieguvis 16. Interesanti atzīmēt, ka arī otru galveno uzvaras kaldinātāju Defēnu, kas arī ieguva 16 punktus, prese apzīmē par latvieti, sajaucot viņu ar aizsardzībā nodarbināto un tādēļ punktus gūt kavēto Lūsaru. Lai kā — šis sīkums atgādina franču joprojām lielo respektu pret latviešu basketbolistu izcilajām spējām, gandrīz vai „monopoltiesībām" uz labāko spēlētāju nosaukumu, ko savā laikā 2. Eiropas meistarsacīkšu laikā Rīgā franču vienības vārdā bez liekiem komentāriem pirmais apliecināja simpatiskais Lesmažū: Lettonie — le terre des basketteurs! (Latvija — basketbolistu zeme!)

Aleksandrs Vanags, neskaitāmu sporta draugu mīlulis jau no Latvijas laikiem, savukārt sagādājis jaunus laurus latviešu sportistu labajai slavai ar savu stabilo sniegumu RC Strasbourg sastāvā, kas tagad jau trešo reizi izvirzījusies kausa izcīņas finālā. Jācer, ka strasburgiešiem šogad pret Valensjēnu finālā veiksies labāk nekā 1937. un 1947. g., kad kauss tiem „par purna tiesu" aizgāja secen, un varēsim sveikt Vanagu kausa ieguvēju rindās. Līdzšinējās sacīkstēs kausa izcīņas ietvaros Vanags ieguvis 2 vārtus. Pusfināla spēle pret Nansī risinājās 21.705 skatītāju klātienē un beidzās ar RC Strasbourg 3—1 uzvaru. Strasburgieši sevišķi necentās parādīt skaistu spēles veidu, bet bija apņēmušies katrā ziņā uzvarēt. Pateicoties tagad jau 35 g. v. Bihela taktiski un tehniski lieliskajai spēlei, tas arī izdevās. Kā presē atzīmēts, arī Naģijs, Vanags, Vaviņjaks un Demarē labi iederējušies vienības sastāvā un arī šoreiz palīdzējuši kaldināt uzvaru savu iespēju robežās.

Gu—gs

Pasaules sporta laukumos

Šī gada futbola meistari noskaidrojušies visos Vācijas apgabalos. Dienvidu meistars kļuva 1. FC Nuernberg, atstājot 2. vietā SpVgg. Fuerth. Ziemeļos vietu kārtība jau gadiem pazīstamā: 1. Hamburger SV, 2. St. Pauli, bet rietumos pēc ilgāka pārtraukuma meistara godā atkal ticis Schalke 04 vienpadsmits, pēdējā spēļu kārtā pasteidzoties garām Preussen Muenster. Minētās 6 vienības kopā ar dienvidrietumu meistaru FC Kaiserslautern un Berlīnes uzvarētāju Tennis Borussia cīnīsies par Vācijas meistartitulu. — Dienvidvācijā iekļūšanu virslīgā jau nodrošinājušas Stuttgarter Kickers un Viktoria Aschaffenburg vienība — abas bijušas virslīgas dalībnieces.

Anglijas kausu futbolā Londonas Vembleja stadionā 100.000 skatītāju klātienē izcīnīja Newcastle United vienība, pievelcot Blackpool FC ar 2—0 (0—0) rezultātu. Šis ir ņukāsliešu trešais panākums kausa finālā. — Anglijas futbola meistartitulu jau nodrošinājis Tottenham Hotspurs vienpadsmits.

Jaunu pasaules rekordu 150 j peldēšanā uz muguras veikusi holandiete Gērtje Vīlema, beidzot distanci 1:40,4 min. Vecais rekords kopš 1939. g. piederēja viņas tautietei Korai Kintei (1:42,1 min.), kuŗai nu vairs paliek tikai rekords 100 m distancē (1:10,9 min.). Vīlema ir arī pasaules rekordu īpašniece 100 j un 200 m peldējumā uz muguras

Cīriches laikraksts Sport izraudzījis šāgada labākos slēpotājus alpīnās disciplīnās. Tie ir: vīriešiem — 1. italis Zeno Kolo, 2. austrietis Otmars Šneiders un 3. francūzis Džēms Kutē; sievietēm — 1. amerikāniete Andreja Mīda, 2. francūziete Andrē Turnjē un 3. austriete Anelīze Šū-Proksaufa.

Latviešu paukotāju starti ASV

Bij. US paukotājs Imants Krūmiņš, kas tagad dzīvo ASV, kā Delaveras YMCAs pārstāvis startējis Ņujorkas štata rietumu daļas junioru meistarsacīkstēs paukošanā ar zobenu. Pēc neveiksmēm Vācijā, kur Krūmiņam trūka treniņa iespēju, kādreizējais Rīgas meistars savu pirmo startu ASV veicis spoži — izcīnot meistarnosaukumu. Panākums jo teicamāks, zinot ASV paukošanas sporta „kaitēkli" — slikto tiesāšanu.

Pēdējā iemesla dēļ Jaunanglijas valstu grupas meistarklases zobenu cīņās „smagi cieta" Aleksis Aizstrauts, Gunars Krastiņš un Visvaldis Bergs, paliekot 6.—8. vietā. Aizstrautam un Krastiņam gan arī pašreiz nav nekādu treniņa iespēju, bet Bergs pēdējās nav izmantojis. Lielākais pārsteigums bija, ka tik nopietnās meistarsacīkstēs nebija neviena tiesneša un sacensības vadīja paši amerikāņu paukotāji — dalībnieki, latviešus nemaz nelaižot pie vārda.

Z. Kaktiņš

NEPĀRSPĒJAMAS DIMENSIJAS

Korejā ierodas jaunas britu vienības, kuŗu transportu pavadījis kāds angļu kreiseris. Pavadot brīvās stundas Korejas ostā, angļu jūrnieki tiekas ar saviem amerikāņu kollēgām. Kā jau tādā gadījumā parasts, sākas speciālās jūrnieku sarunas. „Well," saka kāds angļu matrozis, „mūsu flotes flagkuģis ir tik liels, ka komandierim jāizmanto automašīna, ja viņš vēlas inspicēt klāju." Amerikāņu jūrnieki pārākuma sajūtā tikai līdzjūtīgi pasmaida: „Mūsu flagkuģa virtuves katli ir tik lieli, ka mūsu pavāram nepieciešama zemūdene, ja viņš grib noskaidrot, vai kartupeļi jau mīksti."

*

Sabiedriskās celtniecības komisāram Varšavā bija uzdots saimniekot pēc iespējas taupīgi. Par saviem panākumiem viņš ziņoja priekšniecībai: „Mēs aplēsām, ka pag. sešos mēnešos esam ietaupījuši 23 milj. ķieģeļu, 500.000 stikla rūšu un 13 milj. darba stundu." — „Nu, lieliski," staroja priekšnieks, „bet cik mājas jūs uzcēlāt?" — „Nevienas. Tas jau ir pats galvenais, kur esam ietaupījuši."

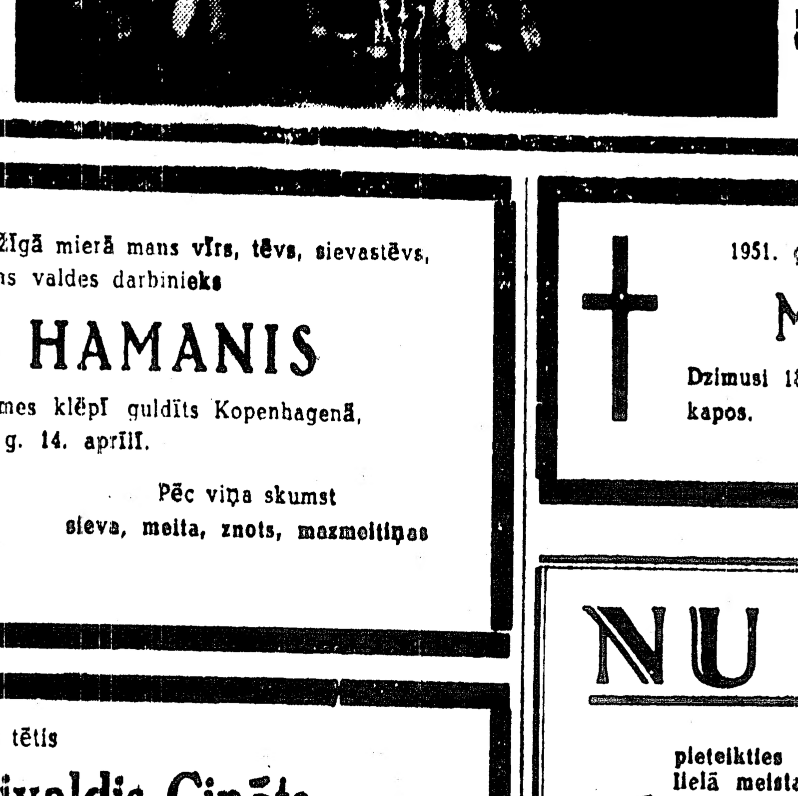

Londonas LLSK basketbola vienība, kas Lieldienās izcīnīja Dzintarjūras kausu.

1. rindā no kreisās: E. Ješinskis, A. Augusts, O. Feldmanis, H. Riekstiņš, A. Bergvalds, R. Bulte, A. Bluķis, R. Kadiķis un S. Rušenieks; 2. rindā — LLSK sekr. E. Upmalis, amerikāņu tiesneši Matisens un Brauns, zāles komandants Grīns, LSPL pr-dis A. Mauriņš un turn. rīkotājs Alksnis

A. Beķera uzņēmums

Raibā pasaule

— Archaioloģiskos izrakumos Vācijā atrasts seno romiešu akmens sarkofags, kurā atradusies jauki izstrādāta stikla vīna pudele. Tajā atradies arī vēl vīns, ko darinājuši senie romieši! Šis 1700 g. vecais vīns neapšaubāmi ir vienīgais pasaulē, tikai paši archaiologi, diemžēl, nevarēja to nogaršot, vīna pudele tagad novietota Falcas vēsturiskajā mūzejā.

— Kādu tirgotāju Vīnē aicināja ierasties pl. 13.30 tiesas ēkas 77. istabā, lai iztiesātu viņa prāvu. Tirgotājs arī ieradās, bet uz durvīm bija uzraksts: 77. istabā nolīktās lietas iztiesā 206. istabā". Pa daudziem gaiteņiem un kāpnēm viņš nonāca pie meklētās istabas 4. stāvā, kur no jauna lasīja uzrakstu: „206. istaba slēgta. Griezties 319. istabā". Tirgotājs skriešus devās uz aizmugures ēku, bet atklāja tur jaunu uzrakstu: „Pagaidām slēgts. Izziņa 219. istabā". Atkal atpakaļ. Arī no 219. istabas nelaimīgo raidīja tālāk uz 79. istabu. Kad tirgotājs lodzīgiem ceļiem atvēra 79. istabas durvis, pulkstenis rādīja jau 13,55, un tiesnesis nolasīja spriedumu par neierašanos laikā . .

— Kalkutā pa 14 dienu aresta piespriedā diviem vīriem, kas uz ielas bija sākuši kautiņu sievietes dēļ. Viens ir 71 g. vecs vienrocis, bet otrs 82 g. vecs vīrs ar vienu kāju.

— Īru farmeri Klikennijā ievēroja, ka lapsa, kas naktīs apciemoja viņu vistu kūtis, sevišķi iecienījuši baltus cāļus. Farmeri nokrāsoja visus cāļus melnus, un pēc tam „lapsu briesmas" tikpat kā izbeigušās.

— Kādā bavāriešu ciemā pie Kīmezera zvaniķim liedza algas paaugstinājumu. Atriebdamies zvaniķis nostādīja elektrisko zvanīšanas ierīci tā, ka zvani atskanēja tieši pusnaktī. Birģermeisters saņēma tik daudz sūdzību, ka zvaniķim prasīto algas paaugstinājumu arī piešķīra.

— Šejennas iedzīvotāji (ASV) sīvā vēlēšanu cīņā ievēlēja par šerifu Danu Rīsu un pēc tam bija pārsteigti par avīzē publicēto jaunā šerifa paziņojumu: „Visi solījumi, ko esmu devis vēlēšanu kampaņas laikā, ar šo tiek atsaukti un uzskatāmi par neesošiem."

— Amerikāņu karavīru uzvešanās Eiropā esot uzlabojusies, jo tie iemācījušies no vāciešiem dzert vairāk alu un mazāk degvīna, — tā konstatējusi Amerikāņu sieviešu līga Ņujorkā.

— Gelzenkirchenā kāda atraitne pārsteigusi savā dzīvoklī laupītāju un to ar spieķi tā sasitusi, ka vīrietis zaudējis samaņu. Spēcīgā sieviete zagli policijai nav nodevusi, bet gan iemīlējusi un devusies ar to laulībā.

— Kāds Lidenšeidas 53 g. vecs tirgotājs, kas finanču pārvaldei jau ilgāku laiku nebija nomaksājis nodokļus, ieradies iestādē, bruņojies ar cirvi.

— Altendorfas zemnieks Šteinnagels, apstaigājot laukus novērojis, ka kāds vīrietis noplēš un nes projām no drēbēm pagatavotu putnu biedēkli. Zaglis paskaidrojis, ka nevarot pieļaut, ka šos apģērba gabalus nonicinot. Drēbes bijušas brūns krekls un tādas pašas krāsas cepure . . .

— Par 100 markām ar savu draugu saderēja kāds Mullingeras (Īrijā) laukstrādnieks, ka salmu kaudzē atradīs saspraužamo adatu. Pēc 82 stundu meklēšanas viņš to arī atrada.

Krustvārdu mīkla

Uzdevis Alfr. Vinčels

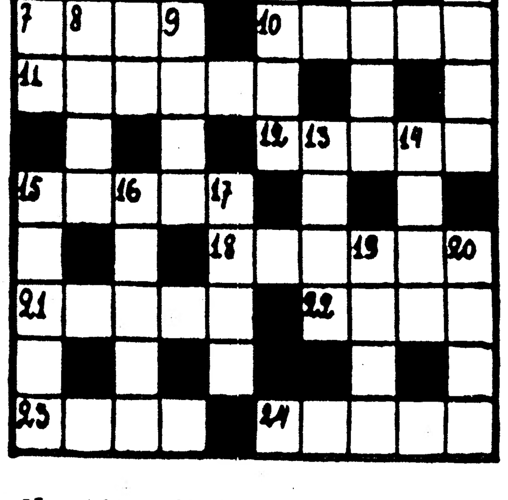

Līmeniski: 1. Plankumots. 3. Lūziena skaņa. 7. Koferis. 10. Trako. 11. Spīdēt. 12. Latviešu slēpotājs. 15. Pieštātnes. 18. Eiropas tautas piederīgais. 21. Organi. 22. Zīmēt. 23. Apstāšanās pavēle. 24. Laipas.

Stateniski: 1. Pārtikas viela. 2. Sievietes vārds. 4. Norība. 5. Šķira. 6. Ritenis. 8. Darba rīki. 9. Architektoniska celtne. 13. Sievietes vārds. 14. Latviešu basketbolists. 15. Pusdārgakmens. 16. Papirosu šķirne Latvijā. 17. Sautēties. 19. Smaile. 20. Stāvi! (svešvalodā).

Iepriekšējās krustvārdu mīklas atrisinājums:

Līmeniski: 1. Sasmaka. 5. Pantera. 9. Boa. 10. Sarmīte. 11. Respīgi. 12. Laid. 13. Kālis. 14. Lūši. 17. Staļins. 19. Atrasta. 21. Pēteris. 24. Toskana. 27. Pora. 28. Arāls. 29. Akri. 32. Ilīrija. 33. Arktika. 34. Not. 35. Atamans. 36. Īsināts. — **Stateniski:** 1. Sasalis. 2. Serbija. 3. Apis. 4. Abējāds. 5. Pārtika. 6. Nāss. 7. Epikurs. 8. Asīrija. 15. Hidra. 16. Drisa. 18. Tie 20. Tin. 21. Paprika. 22. Tirdīja. 23. Sarkans. 24. Toljati. 25. Apkaisa. 26. Asināts. 30. Līga. 31. Ikri.

Vācietēm kājas kļūst resnākas

Baknanga (fm). — Zeķu fabrikas Arva rīkotā plašā aptaujā noskaidrots, ka pēc kaŗa vāciešēm kājas kļuvušas lielākas, ieli resnāki un gurni kuplāki. Lai konstatētu vācu sieviešu kāju vidējos izmērus un tiem piemērotu savus zeķu modeļus, firma izmērījusi 50.000 sieviešu kājas. „Kāju skaitīšanas" rezultātus firma tur vislielākā slepenībā, un materiāli glabājas seifā, kur pieeiešana tikai nedaudziem uzticamiem firmas darbiniekiem. „Publicējot iegūtos skaitļus," paskaidroja firmas pārstāvis, „mēs saviem konkurentiem aiztaupītu gadiem ilgu darbu."

Sieviešu kāju pārveidības pētnieki izskaidro ar kaŗa laiku ietekmi — stundām ilgu stāvēšanu rindās, nepilnīgu barību, satiksmes trūkumu, kā arī gadiem ilgu maršēšanu Hitlera laika organizācijās.

1951. g. 10. aprīlī aizgāja mūžīgā mierā mans vīrs, tēvs, sievastēvs, vectētiņš, pensionēts Rīgas pilsētas valdes darbinieks

EIŽENS HAMANIS

Dzim. 1888. g. 13. jūnijā Rīgā. Zemes klēpī guldīts Kopenhagenā, Vestre Kirkegaard kapos, 1951. g. 14. aprīlī.

Pēc viņa skumst
sieva, meita, znots, mazmeitiņas

. . . Es sapnī par dzimteni
pagalvī liku. —

Mans mīļais vīrs un gādīgais tētis

Kārlis Tālivaldis Cināts

dzimis 1905. g. 21. aprīlī Rīgā, 28. aprīlī aizgāja Aizsaulē Detmoldas slimnīcā.

Viņu mīļā piemiņā paturēs
sieva un dēls Vācijā,
māte un māsa dzimtenē

1951. g. 13. martā Hamburgā mirusi mūsu mīļā

MARIJA ĶIKULIS, dz. Zeimelis

Dzimusi 1899. g. 21. janvārī. Apbedīta 1951. g. 17. martā Bergedorfas kapos.

Sēro piederīgie

NU IR LAIKS

pieteikties Daugavas grāmatu klubā un pasūtināt 1. grāmatu, mūsu prozas lielā meistara

KĀRĻA ZARIŅA — DRĀMAS IKDIENĀ

Stāsti un noveles (388 lpp.), brošētie eksemplāri jau dabūjami.

Bet ja tagad, reizē ar pasūtinājumu un iemaksu, Jūs piesakāties par grāmatu kluba abonentu (neuzņemoties nekādas citas saistības), izsūtīsim Jums glīti iesietu grāmatu par brošētas grāmatas cenu.

TĀDĒĻ LŪDZAM NEKAVĒTIES. Kluba abonentiem paredzētais sējumu skaits nav liels; spriežot pēc pasūtinājuma daudzuma, ko saņemam katru dienu, tas ātri izsīks. Vēlāk šie glītie sējumi vairs nekur nebūs dabūjami.

Kā un kur pasūtināt?

Zviedrijā: ar iemaksu apg. DAUGAVA pasta lēsē 450582 Kr. 11.50

ASV: pārvedot naudu ar International money order uz adr. DAUGAVA, Garvarg. 11, Stockholm, Sweden, vai mūsu pārstāvim: Mr. J. Porietis, 600, Tremont St., Boston, Mass. Dol. 2.40

Kanādā: Mr. V. Ziediņš, 92, Morse St., Toronto, Ont., vai: Mr. A. Kalniņš, 240, Grace St., Toronto, Ont. Dol. 2.60

Holandē: Fr. M. Strazdiņš, Zijlvest 13rd, Haarlem, Fl. 9.—

Brazilijā: Mr. E. Rudzītis, Rua Piauij 197, Sao Paulo. Kruz. 57.50

Norvēģijā: A. Dzelzkalns, Jerpefaret 7, Voksenlia, Oslo. Kr. 16.—

Anglijā: Mr. E. Alknis, 72, Queensbourrough Terrace, London W. 2. Šil. 16/-

Austrālijā: J. Strautiņš, 12, Seventh Avenue, Alberton, S. A. Šil. 21/-

Vācijā: O. Dīķis, (24) Lübeck, Meesenkaserne, Bl. 7. DM 10.—

Beļģijā: Madame E. Valtere, 25, rue Jacques Jordaens, Bruxelles. Fr. 115.—

Francijā: Mlle K. Birzniece, 31, rue de Seine, Paris 6. Fr. 800.—

Venecuelā: Mr. Br. Krolls, Avenida Principal 29, La Castellana, Caracas. Dol. 2.40

Dānijā: Fr. A. Upīte, Box 1269, Kobenhavn S. Kr. 16.—

Abonentiem, kas klubā jau pieteikušies, tuvākajā laikā izsūtīsim cirkulārus par Kārļa Zariņa novelēm un Orvela romānu 1984.

Garvargatan 11, Stockholm, Sweden

DAUGAVA

FREGATA (Merchants) LTD.,

BALTIC SECTION,
122, Wardour Street, London W. 1,
piedāvā eksportam,
it īpaši Vācijā dzīvojoš.,

PĀRTIKAS SAINĪŠUS:

EXP/1 —
5 mārc. kafijas (negrauzd. pupiņās) £ 1/16/—

EXP/3 —
1 mārc. mandeļu; 1 mārc. rozīņu;
1 mārc. dateļu; 1 mārc. vīģu un
1¼ mārc. konserv. ananasu. . . . £ 1/ 8/—

Piesūtām 3 ned. laikā.

Dažās dienās ar gaisa pastu!

AIR/3 —
3½ mārc. kafijas (negr. pupiņās) £ 1/19/6

Pieprasiet jaunāko cenrādi. (194)

PĒC LATVIJAS PARAUGA IZSTRĀDĀTAS GAĻAS PRECES

FLEISCHEREIBETRIEB

E. Forker,

Frankenberg / Eder, Industriehof,
agrāk firma „Fritz Strauss" Rīgā,
Īpašn. E. Forkers,
gaļas preču rūpniecības uzņēmums

TAUTIEŠI!

Varu Jums piedāvāt sekojošās desas un gaļas izstrādājumus pēc Latvijas parauga:

	DM
Cīsiņas	2,50
Smērdesa	2,60
Tīriņdesas	2,80
Brokastdesiņas	2,20
Mednieku desiņas	2,60
Knakdesiņas	2,75
Krakovdesas	2,80
Tējas desas	2,20
Londonas desas	2,30
Rīgas aknu desas	2,30
Asinsdesas	2,30
Rīgas putraimu desas	0,90
Cūku tauki	2,20
Liellopu tauki	1,05
Žāvēts šķiņķis	3,50
Filē desas	4,—
Speķis, trekns	2,50
Speķis, liess	2,60
Šķiņķu speķis	2,80
Žāv. cūku kājiņas	0,70
Žāv. cūku ribiņas	1,45
Kurzemes dūmu desas	4,—
Rīgas dūmu desas (Ung. parauga)	4,—
Slakdesas	3,60
Maskavas dūmu desas	3,20
Kurzemes lauciniekü dūmu desas	3,50

Pasūtinājumiem pāri DM 30.— piegāde bez maksas!

Katrs pasūtinājums palīdz manu uzņēmumu izbūvēt tālāk.

Atkalpārdevējiem citas cenas.

Emīls FORKER,
Fleischereibetrieb,
Frankenberg / Eder — Hessen,
Industriehof.

(218)

Tautietes!

Divi latvieši, 32 un 38 g. v., vēlas sarakstīties ar Vācijā palikušām nopietni domātājām. Saprašanās gadījumā ceļš uz Austrāliju. Priekšroka kaŗa laika atraitnēm un šķirtenēm, ar un bez bērniem. — Rakstīt jaunākam J. un vecākam K. Raitis, Yallourn North, Victoria, Australia. (211)

Nupat iznācis jo plašs

Andr. Ozoliņa

apgāda — grāmatnīcas

jaunākais visu trimdas

GRĀMATU KATALOGS,

kurā 1087 dažādu iespiedumdarbu vidū ir arī 107 piesolīti jaunizdevumi.

Ilustrēts, 52 lpp., cena DM 0,50.

Šis iespējami pilnīgais saraksts sastādīts cītīgā sistēmatizēšanas un reģistrēšanas darbā, lai tautieši varētu orientēties mūsu plašajā grāmatu klāstā. Kataloga beigās tabula par izdevumu cenām pēc kursa ārzemēs

Dabūjams visās lielākajās nometņu grāmatnīcās un ārzemēs pie apgāda pārstāvjiem. Vācijā ērti pasūtināms ar vēstuli, pievienojot DM 0,60 pastmarkās.

Neaizbrauciet bez šī kataloga!

Visās zemēs tas Jums lieti noderēs!

BEZ TAM PIEDĀVĀJU:

Sudrabiņš, Asiņaina gaisma aust, br. 5.—, ies. 7.50
(Tēlojums par cīņām Latvijā)
Siliņš, Dabas vērotāja stāsti . . . . 3.—
Plivjē, Staļingradas traģēdija, ies. 12.—
Reliģija un dzīve, rel. filoz. r. . . . . . 6.—
(Laba dāvana iesvētāmiem!)
Munte, Grām. par San Mikelu I. II. š 5.—, ies. 11.—
Dr. Bīskaps, Lipīgās slimības, rot. . . 3.50
Dr. Vandervelde, Laulības technika . . 5.—
(218)

Meklēju

jogu Baltijas prezidentu Hariju DIKMANI no Rīgas, apm. 56 g. v., dzim. Tukumā. Paziņot J. Roziņam, Kiel, Dampferhofstr. 8. (217)

PASKAIDROJUMS!

Mana apgāda sludinājumam Latvijas 27. numurā par Bīlefeldas 323. tr. vien. jāpiezīmē, ka minētais attiecas uz šīs vienības dalībn. A. Eglīša kunga vadīto grāmatnīcu.

(35) Andr. OZOLIŅŠ, Eutīnā.

Ja kāds ko zinātu par

ARVĪDU KĀRLI,

dz. Līvānu pag., lūdzu rakstīt: R. Jaudzemis, 36, Trith St., Sth. Brisbane, Qld., Australia. (214)

Puiķules pag. leģionāri, —

rakstiet Ernestam Cēsīm, Tresslertown, Loysville, Pa., U. S. A. (212)

Nopietnā precību nolūkā,

vēlos iepazīties ar tautietēm vecumā līdz 30 gadu, kuŗas nevarētu vai negribētu izceļot no Vācijas. Esmu gaŗa auguma, 27 g. vecs. Atbilde garantēta. Rakstīt š. av. kant ar Nr. 206. (208)

ED. PAEGLES:

Ābecīte (5.—), Krāja (1.—), Atklātnes (1.—) daiļdarbiem vēl dabūjamas. Adrese: Ed. Paegle, (13b) Bad Reichenhall, DP-Lager. (169)

Visvaldi LAUGALI,

tevi meklē Kārlis Leimanis, 830 W. Vine Str., Kalamazoo, Mich., USA. (207)

Ja kāds ko zinātu par

DZIDRU un AUSTRU BĒRZIŅU

no Suntažu pag. Pelēdu mājām, lūdzu rakstīt Ernestam Līviņam, Artillerie-Kaserne. Bar. 31, Lubeck. (204)

PASTMARKAS

Tautiešiem Anglijā piedāvāju Eiropas un citu kontinentu pastmarkas par 40—60 proc. zem katalogu cenām.

Pieprasiet marku izvēles grāmatiņas.

K. ŠMITS,
42, Goldington Avenue, Bedford, England. (222)

LATVIJA

Nr. 35 (479), 1951. g. 5. maijā

Neizlietotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

Abonements Vācijā,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksa ar piesūtīšanu DM 4.50 par eks. mēnesī, pasūtinot kollektīvi (vairāk par 3 eks.), DM 4.— mēn., uz ārzemēm DM 5.30 mēn., atsevišķā numura cena DM 0.60; uz ASV un Kanadu pa gaisa pastu DM 8.50 mēn., uz Austrāliju un Jaunzēlandi pa gaisa pastu DM 11.—.

Sludinājumi Vācijā

maksā DM 0,90 par vienslej. nonpareille iespiedumrindas aizņemamo telpu; vienreizīgs 10 iespiedumrindu slud. piederīgo meklēšanai DM 5.—; vienreiz. 5 iespiedumr. slud. DM 3.—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 30% atlaidi.

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas Vācijā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs, kā arī apgāds tieši.

Abonementa un sludinājumu maksu ārzemēs un turienes pārstāvju sarakstu izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCK APGĀDS LATVIJA
(13b) Grafenaschau, Obb.,
Regierungslager,
US-Zone, Germany.

10 km garš parādes gājiens par godu Maotsetungam

1. MAIJS NO PARĪZES LĪDZ PEKINGAI

Frankfurte (el). — Tradicionālos strādnieku svētkus — 1. maiju svinēja tiklab rietumu pasaule, kā arī komūnisti, tikai katra puse to darīja citādi. Austrumu bloka valstīs visur notika plašas parādes ar lielām runām, kas saturēja asus uzbrukumus rietumiem.

Londonā nekādas lielākas sanāksmes nenotika, jo angļi maija svētkus mēdz rīkot pirmās maija nedēļas beigās. Parīzē 1. maija dienā kustību kavēja satiksmes darbinieku streiks. Pilsētas rietumu daļā plašu sanāksmi bija sarīkojuši degolisti, bet Senas austrumu krastā demonstrācijas rīkoja komūnisti. Arī Romā notika divējādi sarīkojumi. Plašus gājienus bija sarīkojuši kristīgo demokratu arodbiedrības savienība, kā arī komūnisti. Arī visās pārējās Italijas pilsētās un pat ciemos notika gājieni un svētku sarīkojumi.

Ženēvā 1. maija sarīkojumus pārtrauca sirēnu kaukšana, kas vēstīja lielu ugunsgrēku. Ļaužu masas plūda no sarīkojumu laukumiem uz Lielā teātra pusi, kas skatuves strādnieku neuzmanības dēļ bija aizdedzies un nodega līdz pašiem pamatiem. Policijai bija tikpat grūti cīnīties ar plašajām ļaužu masām kā visas Ženēvas ugunsdzēsējiem ar milzīgo liesmu jūru.

Jugoslavijas valsts galva maršals Tito, kas slimības dēļ pats nevarēja piedalīties plašajās sanāksmēs un parādē, savā 1. maija vēstījumā pasvītroja, ka Jugoslavijas bruņotie spēki ir gatavi aizsargāt zemes miermīlīgu uzbūvi. Maskavā plašos sarīkojumus varētu apzīmēt ar motto: vārdu cīņa pret amerikāņu imperiālistiem un viņu „vasaļiem". Sarkanajā laukumā Staļins partijas un valdības augstāko varas vīru vidū pieņēma tradicionālo maija parādi. Arī Pekingā notika plaša parāde, ko pieņēma Maotsetungs, kas ilgi nebija redzēts plašākā sabiedrībā. Desmit kilometru garajā parādes gājienā Maotsetungam soļoja garām 750.000 ķīniešu.

Tai pašā laikā ģenerālisims Čangkaišeks Formozas galvaspilsētā Taipehā sarīkoja masu sanāksmi, kurā tika nostiprināta apņemšanās ar visiem līdzekļiem sabotēt komūnistiskos iebrucējus Ķīnas cietzemē. Vairāki desmittūkstoši sanāksmes dalībnieku sveica Čangkaišeku ar saucieniem: „Ilgu mūžu prezidentam!"

Ņujorkā lielās amerikāņu arodapvienības bija rīkojušas savus tradicionālos gājienus. Arī Dienvidamerikā strādnieki svinēja 1. maiju līdzīgi citām valstīm. Buenosairesā prezidents Perons un Evita Perone uzrunāja neparredzamas ļaužu masas, kas galvaspilsētā bija ieradušās ar speciālvilcieniem no dažādām zemes malām.

Eiropai pagaidām briesmas nedraud, — doma mācītājs Nīmellers

Frankfurte (md) — Patlaban neesot gaidāms, ka krievi drīzā laikā varētu iesoļot Rietumeiropā, — vācu un ārzemju avīžniekiem izteicies Hesenes evaņģeliskās baznīcas galva, pazīstamais mācītājs Nīmellers. Maskava patlaban esot vairāk ieinteresēta eksperimentos ar Iranu. Viens no iemesliem, kāpēc Staļins vēl neesot gatavs iekarot Rietumeiropu, pēc Nīmellera domām, ir tas, ka vācu tautas lielais vairums kā rietumu, tā austrumu Vācijā noraida komūnismu. Mācoties no Hitlera kļūdām Staļingradā un citur, Staļins negribot riskēt atstāt sev aizmugurē bez citām naidīgi noskaņotām tautām arī 65 milj. vāciešu.

Mācītājs Mārtins Nīmellers Rietumvācijā ir stipri populāra, bet arī apstrīdēta persona. Šis kādreizējais zemūdenes komandieris un astoņgadīgais koncentrācijas nometņu iemītnieks pēc kara atkal izcēlās ar savu politisko aktīvitāti un savdabīgiem uzskatiem. Nīmellers arī krasi nostājās pret Vācijas remilitārizāciju, aizstāvot uzskatu, ka 21 milj. vāciešu padomju joslā iespējams apvienot ar Rietumvāciju vienīgi tad, ja pēdējā paliek neapbruņota. Pēc Nīmellera ieskatiem, Vācijai būtu jāpaliek neapbruņotai „nevienai nepiederšai zemei" starp rietumiem un austrumiem.

Kremlis nodod . . .

(Turpinājums no 1. lpp.)

arsenālu agresijai pret Pad. savienību."

Tālāk padomju enciklopēdijā norādīts, ka Ečesons esot viens no agresīvā Atlantika pakta organizētājiem un savās runās 1950. g. februārī un martā zem totālās diplomātijas aizsega, kas esot patapināta no Gebelsa, publiski esot aizstāvējis agresīvo gangsteru politīku. Atzinis Kuomintanga valdības atbalstīšanu par neiespējamu, jo to asi nosodītu kā ķīniešu, tā amerikāņu tauta, Ečesons tagad pret Ķīnas tautas republiku piekopjot tiešas agresijas politīku. Viņš esot viens no spēcīgākajiem aizstāvjiem amerikāņu intervencijai pret korejiešu tautu un vispār gatavojot karu pret Pad. savienību un tautas demokratijām.

Nākamie divi gadi izšķirīgi

Vašingtona (fd). — Pad. savienība uzbruks vai nu pirms 1935. g. vai nemaz, — izteicās amerikāņu aizsardzības mobilizācijas šefs Vilsons pirms došanās uz Eiropu, lai šeit ar ģen. Eizenhaueru un citiem lietpratējiem apspriestos par Rietumeiropas apbruņošanas gaitu. Tālāk Vilsons pieminēja, ka tikko kādā amerikāņu lidlaukā vērojis jaunas bumbas, kas esot nesalīdzināmi bīstamākas par visu, ko viņš līdz šim redzējis. Tās neesot atombumbas, bet ja demonstrēšanā varētu būt bijis klāt Staļins, tad laikam nebūtu jābaidās no vispārēja kaŗa. „Ceru, ka mums šie ieroči nekad nebūs jālieto," piezīmēja mobilizācijas šefs.

Japāna sāk aikaŗot pasaules tirgū

Londona (mf). — Kaut gan Japāna pēdējā kaŗā zaudēja 70 proc. no savām bagātībām, tās rūpniecības aktīvitāte atkal jau par trešo daļu pārsniedz 1932.—1936. g. līmeni. Laikrakstā Financial Times lietpratējs Daksberijs, kas nesen atgriezies no Japānas, ziņo, ka kopš 1949. g. Japānas eksports paguvis trīskāršoties, un pasaules tirgū atkal atgriezušās japāņu rotaļlietas, mākslīgas pērles, porcelāns, ceļojuma piederumi, lakas izstrādājumi, dažādi raksturīgie nieciņi, zīdi un citas drānas.

Daksberijs vērojis arī rosību japāņu kuģu būvētavās, tērauda, tekstiliju un citās rūpnīcās un apbrīno viņu ārkārtīgo piemērošanās spēju un neatlaidību. „Japāna pilnā gaitā ir atceļā uz starptautisko tirdzniecību, turklāt ar lielāku ražību un pieredzi, kā arī uzlabotu preču kvalitāti," raksta britu lietpratējs un brīdina, ka „taupīšanas laiks" japāņu ražojumu konkurencei pagājis. Japāņi jau spēj ražot pildāmspalvas, kas pielīdzināmas pasaules labākām un pārdot par 6 šiliņiem. Vissmalkākā izstrādājuma šķiltavas maksā tikai daļu no rietumos parastajām cenām. Tāpat japāņi spējīgi ražot par lētām cenām visāda veida fotoaparātus, ieskaitot Ceisa un Leikas modeļus. Pārējām valstīm, secina Daksberijs, katrā ziņā jārēķinās ar sīvu Japānas ražojumu konkurenci pasaules tirgū.

Amerikāņu spiedze — „vēdekļu-dejotāja" palīdzējusi nogremdēt 35 ienaidnieka zemūdenes

Ņujorka (sf). — Starptautiski pazīstamā amerikāņu izlūkošanas aģente Klēra Filipse nesen ieradās no Oregonas Ņujorkā, lai būtu klāt filmas premjērā, kas uzņemta, dibinoties uz Filipses piedzīvojumiem spiedzes darbā Filipīnās otrā pasaules kaŗā. Filipse ir vienīgā amerikāniete, kas jebkad saņēmusi Brīvības medaļu. Apbalvošanai viņu savā laikā ieteica ģen. Mekarturs.

Filipse, kuŗai tagad 38 gadi, pirmo reiz apprecējās 1941. g. Ziemsvētkos Batānā. Viņas vīru vēlāk sagūstīja japāņi, un tas gāja bojā t. s. „Batānas nāves gājienā". Filipse tad zvērējās atriebt vīra nāvi, ieguva viltotus dokumentus un kā italiete atvēra Manilā naktsklubu. To viņa vadīja 2 gadus, veikdama izcilus aģentes uzdevumus, līdz beidzot viņu nodeva kāda krieviete. Filipsi apcietināja un cietumā mocīja 8 mēnešus, bet kaŗa gaitā amerikāņiem izdevās to atbrīvot. Vadot naktsklubu, Filipsei izdevās no japāņiem iegūt ļoti vērtīgu informāciju, kuŗas rezultātā bija iespējams iznīcināt 35 ienaidnieka zemūdenes. Citā gadījumā viņa sarīkoja vakaru kāda japāņu aviācijas bazes kuģa komandierim un pati uzstājās ar „vēdekļu deju". Šai vakarā viņai izdevās iegūt ziņas, uz kuŗa pamata amerikāņu bumbveži 24 stundas vēlāk japāņu bazes kuģi jūrā nogremdēja. Filipses naktsklubs vispār bija ļoti populārs, kas arī viņai deva labas iespējas ziņu ievākšanai. Divos gados, kamēr viņa vadīja lokālu, Filipse izlietoja 50.000 dolaru medikamentiem un pārtikai, ko slepeni piegādāja amerikāņu kaŗa gūstekņiem dažādās nometnēs. Tagad Filipse precējusies otrreiz ar kaŗa invalidu un adoptējusi 11 g. vecu meiteni.

AMERIKĀNIS — APUSTULISKAIS NUNCIJS

Bonna (al). — Par apustulisko nunciju Rietumvācijā iecelts archibīskaps Dr. A. Minchs, ko jau akreditēšanas vizītē pieņēmis valsts prezidents. Tas ir pirmais gadījums diplomātijas vēsturē, ka Vatikāns par apustulisko nunciju izrauga amerikāni, bet to Bonnas valdības aprindas uzņem ar sevišķām simpatijām. Paredzams, ka tuvākā nākotnē arī Rietumvācija nominēs sūtni pie Sv. Krēsla. Vēl nav izšķirts, vai šo amatu uzticēs katolim vai luterānim.

No gulaša līdz satiksmes signāliem . . .

BĒGLES STĀSTS PAR DZĪVI SARKANAJĀ BUDAPEŠTĀ

Vīne (rm). — Aģentūras INS pārstāvis ieguvis plašāku interviju no ungārietes Katalinas Karadji, kas tikai nesen atstājusi Budapeštu un laimīgi nokļuvusi Austrijā. Vairākos rakstos ungāriete krāsaini attēlo apstākļus un dzīvi Ungārijas galvaspilsētā, ko kādreiz dēvēja par Donavas jautro Parīzi, bet kas tagad drīzāk dēvējama par skumīgo sarkano Budapeštu, un kur krievi neatlaidīgi sovjetizē visu, sākot ar gulašu un beidzot ar satiksmes signāliem.

Staigājot pa agrāko Andraši ielu, kas tagad saucas Staļina iela, grūti pamanīt moderni un eleganti tērptu sievieti. Tādas „rietumu dekadences parādības", kā jaunākās modes Budapeštā vairs nav populāras, un agrāk tik elegantās budapeštietes tagad izskatās stipri paplukušas. Savus tērpus viņas tagad iegādājas gatavus — no standartizētiem krājumiem. Sieviete nedēļā nenopelna pat tik, cik maksā pāris nailona zeķu, turklāt tās vispār grūti dabūt. Pāris nailonu maksā, rēķinot amerikāņu valūtā, 12,80 dol.

Kādreiz visā Eiropā slavenajos Budapeštas restorānos trūkst gaļas. Parastajā ēdienu kartē galvenajā ēdienā piedāvā sēnes, desiņas, kautus putnus vai šķiņķi. Kafija maksā strādnieka vienas stundas algu. Visierastākā aina ielās ir pircēju rindas. Valdība izsniegusi strādniekiem pārtikas kuponus, lai tie varētu iepirkties par oficiālām cenām taukvielas, cukuru, miltus un kartupeļus. Bet ar visiem kuponiem strādnieki stājas „astēs" jau pl. 3 rītā ar citiem pircējiem, lai gaidītu veikala atvēršanu pl. 6. Stāvēšana rindās tomēr ir „provokācija", tādēļ gadās, ka gaidītājus izklīdina vai pat apcietina. Veikalnieki savukārt dabū sodu par „noziegumiem pret kārtīgu pārtikas sadali". Sodi ir bargi; nacionālizēto gaļas tirgotavu direktors Čita par šādu „noziegumu" saņēma nāves sodu.

Iemīļots komūnistu manevrs ir pārdēvēt populārus restorānus, naktsklubus, viesnīcas un ielas. Montgomerija bulvāra Budapeštā, protams, vairs nav, un arī ap 50 citu galveno ielu pārdēvētas Staļina, Molotova un citu „biedru" vārdos. Slavenais Komēdijas teātris tagad saucas Jaunās paaudzes teātris. Nacionālizēti un pārdēvēti arī tādi pazīstami lokāli kā Moulin Rouge, Arizona un Zilā Donava. Pazudušas raibās neona spuldžu reklāmas, un visur spīd vienīgi neizbēgamās sarkanās zvaigznes.

Budapeštieši, neizslēdzot pašus komūnistus, dzīvo pastāvīgās bailēs no aresta. Ārēji redzamas opozicijas pret komūnistiem tikpat kā nav, un vienīgā iekšējās pretestības pazīme ir cirkulējošie anekdoti un joki.

Vienīgā mācāmā svešvaloda ir krievu, četras piektdaļas filmu ir padomju ražojums, un 60 proc. grāmatu veikalu skatlogos ir padomju autoru. Bērnu dārzos rītos mācības sāk ar lūgšanu Staļinam. Skolu un citas bibliotēkas pamatīgi „iztīrītas".

Valdība savu budžetu sabalansē, bet atsevišķas ģimenes saimniecība to nespēj. Strādnieku algas ir starp 48 un 60 dol. mēnesī, apmēram par trešdaļu augstākas nekā pirms kaŗa, bet uzvalks, kas agrāk maksāja 20 dol., tagad maksā 50. Vīni kļuvuši sešas reizes dārgāki, bet taukvielas cēlušās cenā desmitkārt. Vismaz savas četras reizes gadā strādniekiem jāapņemas izpildīt visādas virsnormas, vai nu par godu Staļina dzimumdienai, Budapeštas „atbrīvošanai" vai tmldz. Jau 3—4 nedēļas pirms 1. maija strādniekiem rītos jāierodas darbā stundu agrāk, lai mācītos jaunās dziesmas svētku gājieniem, piemēram: „Imperiālisti domā mūs iznīcināt, bet mēs pierādīsim, ka cīņu uzvarēsim. Mēs pakārsim Trumenu, Bevinu un Tito." Atlīdzībai par pūlēm strādnieki otrdienās un sestdienās dabū gaļu. Pārējo gaļu no Ungārijas izved, apmaiņai pret milzu turbīnām un tankiem.

Atveŗot algas aploksni, ungāru „tautas demokratijas" strādnieks bieži konstatē, ka no algas atskaitīta maksa par piecām ieejas biļetēm padomju propagandas filmas „Berlīnes krišana" izrādē vai līdzīgiem mērķiem. Kafejnīcās vērojams, ka ļaudis izvairās runāt par kaŗu. Ja Ungārijai būtu jākaŗo pret Jugoslaviju, tas būtu komūnistu vadoņu, ne ungāru tautas kaŗš. Ik mēnesi no Ungārijas uz rietumiem dodas simtiem bēgļu, kas pa lielākai daļai cer nokļūt Amerikā. Tādēļ arī šīs intervijas devēja Katalina Karadji ar savu pavadoni jutās ļoti vīlusies, kad noskaidrojās, ka viņi nav tiesīgi iegūt ASV iceļošanas vīzu.

Sodien Vācijā vairāk automobiļu nekā pirms kaŗa

Bonna (df). — Kaut gan pagājuši tikai seši gadi kopš kaŗa, kuŗā tika iznīcināti tūkstošiem vācu automobiļu un daudz auto rūpnīcu, motorsatiksme Rietumvācijā patlaban dzīvāka nekā jebkad agrāk. Pēc Bonnas satiksmes ministrijas pēdējām ziņām, Rietumvācijā atļaujas izdotas 2,16 milj. motorsatiksmes līdzekļiem, kamēr 1938. g. tai pašā territorijā bija tikai 1,80 milj. Tomēr Rietumvācija patlaban stipri cieš no satiksmes pārslogojuma. Ja neskaita ļoti modernos auto ceļus, kuŗu būvē arī izgāja galvenokārt no militāriem apsvērumiem, tad Vācijā ir vēl daudz šauru un līkumotu ceļu, kā arī motorsatiksmei gauži nepiemērotu ielu pilsētās. Daudz ceļu kaŗa laikā sabumboti un nav vēl pilnībā atjaunoti, nedz pietiekami kopti. Reizē ar to, pieaugot motorsatiksmei, vairojas klizmu skaits.

Skaitot Rietumvācijā 47 milj. iedzīvotāju, iznāk viens motorsatiksmes līdzeklis uz 23 personām. Automobiļu no šī skaita ir tikai nepilna trešdaļa. Totiesļoti liels ir motociklu un citu mazmotoru satiksmes līdzekļu skaits, kas izskaidrojams ar degvielu trūkumu un augsto cenu.

Lai cīnītos pret arvien pieaugošajām auto katastrofām, neuzmanīgu braukšanu un satiksmes līdzekļu vadīšanu dzērumā, Bonnas valdība izstrādājusi likumprojektu, kas paredz, sākot ar nākošā gada 31. oktobri, atļaut smagajiem automobiļiem tikai vienu piekabi un obligātu spidometra iebūvi. Bez tam paredzēts, ka satiksmes ministrijai pēc pārbaudes jāatņem braukšanas tiesības visiem nespējīgiem šoferiem, bet neuzmanīgi un piedzērušī šoferi sodāmi ar cietumsodiem un braukšanas atļauju atņemšanu. Tāpat ierosināts, pretēji amerikāņu iestāžu iebildumiem, atjaunot par sīkākiem satiksmes pārkāpumiem nelielo 2 marku naudas sodu, ko vācu policija var iekasēt administrātīvā kārtā turpat notikuma vietā.

RIRDĀNA PADOMJU ANEKDOTI

(40)

SEŠI BAUŠĻI PADOMJU PILSONIM

1. Nedomā! 2. Ja esi domājis — nerunā! 3. Ja esi runājis — neraksti! 4. Ja esi rakstījis — neparakstī! 5. Ja esi parakstījis — neiespied! 6. Ja esi iespiedis — nesaldē nagus!

Sarkano piektās kolonnas draudi ASV

Vašingtona (ip). — Kā nule oficiālā deklarācijā brīdinājis ASV centrālās izmeklēšanas pārvaldes vadītājs Edgars Huvers, ASV komūnistu partija izstrādājusi pati savu iekšējās drošības un lojālitātes programmu, un kaŗa gadījumā tā būtu daudz bīstamāks drauds amerikāņu nācijai nekā nacionālsociālistu „5. kolonna" iepriekšējā pasaules kaŗa laikā.

Savas drošības labā partijas vadība pēdējā gada laikā izdarījusi lielākas tīrīšanas, kuŗu laikā izslēgti ap 20% biedru, kas nebija absolūti uzticami. Tā oficiālais partijas biedru skaits samazinājies no 54.174 uz 43.217. Bet šie izlasītie „kadri" savas programmas reālizēšanai vajadzības gadījumā varētu rēķināties ar desmit reizes lielāku skaitu līdzskrējēju un palīgu, tā ka pretvalstisko sazvērnieku potenciālais skaits tuvojas gandrīz pusmiljonam.

Saskaņā ar pēckaŗa laikā izdoto likumu ,visām komūnistu organizācijām bija jāiesniedz savu biedru saraksti. Kaut arī tie neaptveŗ absolūti visus komūnistus, ASV drošības iestādes, papildinot tos pašas ar savu slepeno informāciju, sastādījusi ap 14.000 personu aptveŗošu bīstamo personu sarakstu. Kā draudu ASV iekšējai drošībai visas šīs personas nodomāts no sabiedrības izolēt tūlīt pēc eventuālas izņēmuma stāvokļa izsludināšanas. ASV cietumu direktors Benets norādīja, ka acumirklī ASV šādam solim neesot sagatavotas, un pieprasīja piešķirt 775.000 dolaru armijas vajadzībām vairs nepiemērotu nometņu pārbūvei par internēšanas nometnēm.

Huvera deklarācijā kongresam norādīts, ka viens no ASV komūnistu pašreizējiem darbības veidiem esot mēģinājums noskaņot tautu pret tālāku pretošanos komūnistu agresijai Korejā. Šai nolūkā sagatavota plaša literātūra, ko izplata amerikāņu ģimenēs, kuŗām kāds piederīgais cīnās frontē, īpaši ja tas cīņu gaitā ievainots. Propagandas brošūras mēģina „iepotēt" domu par šīs cīņas šķietamo bezjēdzību un bezcerību.

DAŽOS VĀRDOS

Lielākā atomeksplozija pasaulē notiks 10 dienu laikā jaunākajā pētījumu serijā Enivetokas atolā, Pacifikā.

Lielākajā tramvaju katastrofā, kādu Vīne jebkad piedzīvojusi, pag. svētdien smagi ievainoja 177 personas.

Amerikāņu jaunākie turboiznīcinātāji piedalīsies Atlantika pakta valstu aviācijas manevros no 21. līdz 26. maijam. Bez amerikāņiem manevros piedalīsies vēl piecu citu Atlantika pakta valstu gaisa spēki.

No Maskavas neatkarīgas komūnistu partijas dibināšanu Francijā pieprasīja arodbiedrību vadītājs Lemoans kādā raktuvju strādnieku sanāksmē Lurhā. Šai idejai jau pievienojušies 30 no 80 Francijas departamentiem. Uzņemts arī kontakts ar Italijas neatkarīgo komūnistu partiju, kas apņēmusies aizsargāt savas zemes robežas pret katru uzbrucēju.

„Vienīgi brīnums var aizkavēt trešo pasaules kaŗu," izteicās amerikāņu senātors Dugless, aicinādams izbeigt strīdus par ģen. Mekartura atcelšanu, jo tie šai bīstamajā laikā apdraud valsti.

Obligāta krievu valodas mācība noteikta Leipcigas universitātē.

Televizija veicinās cilvēces analfabētismu, tāpat kā jau radio un kino sapostījis cilvēku acis un nervu sistēmu, — paskaidroja Harvardas antropologs Hutons. Līdzīgi arī mechaniskā transporta rezultātā cilvēka kājas kļuvušas vājākas.

Vācija var uzrādīt lielākos sasniegumus savas saimniecības atjaunošanā pēc kaŗa, bet diezgan mazs progress vērojams īstas demokratijas iedzīvināšanā, izteicās Mekartura līdzšinējais līdzstrādnieks juridiskos jautājumos Ligits. Turpretim Japānā esot konstatējamas daudz ievērojamākas pārmaiņas japāņu tautas domāšanā un pārejā no totālitārām uz demokratiskām doktrīnām.

Rita Haivorse atzinusies, ka tomēr prasīšot likumīgu šķiršanos no prinča Ali Khana. Pie šī lēmuma viņa esot nonākusi pēc ilgākas apsvēršanas. Viņas vīra plašās intereses un daudzie sociālie pienākumi neļaujot nodibināt tādu ģimenes dzīvi, kādu viņa vēloties sev ar bērniem.

Sudraba slidas ģen. Mekartura dēlam dāvāja Čikagas pilsēta. Pats ģenerālis saņēma zelta atslēgu saviem viesnīcas apartamentiem, kas normāli maksātu 100 dol. dienā, bet ģenerāļa kundzei pasniedza dimantu brošu ar ģenerāļa piecām zvaigznēm. Orchidejas, ar kuŗām sagaidītāji ...ēra Mekartura ģimeni, maksāja ap 5000 dol.

Komūnistu zaudējumus Korejā kopš kaŗa sākuma pag. gada 25. jūnijā amerikāņu iestādes vērtē uz 861.260 vīru, kamēr amerikāņu zaudējumi tai pašā laikā sasniedz 61.744.

Atomeksplozija smadzenēs nespēja glābt ... g. veco amerikānieti Džemisoni, kuŗas smadzeņu audzēju pirms diviem mēnešiem mēģināja ārstēt, bombardējot attiecīgo smadzeņu vietu ar neitroniem, kas atbilst nelielai atomeksplozijai. Paciente tagad mirusi.

Jauno Francijas vēlēšanu likumu ar ... pret 251 balsīm pieņēma otrdien nacionālā sapulce, reizē ar to izsakot uzticību Keja valdībai. Likumam vēl nepieciešams republikas padomes akcepts, bet arī noraidīšanas gadījumā paredzams, ka to pēc tam pieņems nacionālā sapulcē vēlreiz ar absolūto balsu vairākumu, un tad likums varēs stāties spēkā.

„ASV ir gluži neuzvaramas," deklarējis jaunieceltais britu tirdzniecības ministrs sers Hārtlijs Šoukross, brīdinot Pad. savienību nepārvērtēt pirmo panākumu nozīmi, kuŗu tā kaŗa gadījumā varbūt gūtu Eiropā. Anglijai esot jāmēģina mainīt komūnistisko valstu politīka, parādot vienlaicīgi savu stiprumu un labo ticību.

Bīstamākā pilsēta Malajā, 3000 iedzīvotāju lielā Pusinga uzaicināta izbeigt sarkano teroristu atbalstīšanu, vai arī rēķināties ar iedzīvotāju evakuēšanu un pilsētiņas nodedzināšanu, kā tas savā laikā bija jāizdara ar Jenderamu.

Baznīcu par Trojas zirgu izlieto komūnisti Vidējos austrumos, cenšoties ar Maskavas pareizticīgo baznīcas ietekmes stiprināšanu izveidot plašu fronti pret Vatikānu un šādā veidā iespiesties arī tur, kur tas politiski vai militāri pašlaik nebūtu iespējams.

Vinstons Čērčils atlicis uz nenoteiktu laiku paredzēto ceļojumu uz ASV — sakarā ar jauno attīstību iekšpolītiskajā frontē pēc trīju ministru izstāšanās no Etlija valdības. Acumirklīgs lūzums gan novērsts, bet katra jauna attīstība varētu novest pie valdības demisijas un jaunām vēlēšanām.

Uzlabotas tālvadāmās raketes netālu no Niagaras ūdenskrituma palīdz Bella lidmašīnu fabrikai un kādai citai firmai būvēt kādreizējais Hitlera Vācijas V2 speciālists bij. ģenerālmajors Valters Dornbergers un viņa palīgs — Pēnemindes izmēģinājumu stacijas techniskais direktors Verners Brauns.

Par draudiem prezidentam Trumenam apcietināts Ohaijo universitātes students Roberts Gaudlics. Dusmās par ģenerāļa Mekartura atcelšanu Gaudlics bija piesūtījis prezidentam vēstuli, kuŗā deklarēja, ka prezidents ar šo soli esot izpelnījies tiesības uz elektrisko krēslu.

„Ceļojošais Romeo", dzelzceļu inspektors Vācijas austrumu joslā, kas, izdarīdams inspekcijas ceļojumus, bija paspējis trīsreiz apprecēties un bez tam turēja vairākas stabilas draudzenes, no kuŗām galvenokārt aizņēmās naudu, sodīts ar trīs un pusi gadiem cietumā.

Vērsi par dāvanu no Dienvidkorejas republikas kā atzinību par sevišķu varonību saņēmis pulkvežleitnants Dīns Hess un viņa lidotāji. Hess sasniedzis lidotāju rekordu Korejā — 220 lidojumu.

Sagraut sarkanarmieša — atbrīvotāja pieminekli Štetīnē mēģinājuši vairāki simti saniknotu poļu. Tas noticis pēc tam, kad kāds piedzēries sarkanarmijas virsnieks nošāvis četrus poļus un sešus smagi ievainojis. Pieminekli izglābuši miliči un ugunsdzēsēji. Ap 400 uzbrucēju apcietināti.

Sešu mēnešu laikā iemācīties vācu valodu, lai varētu iztikt bez tulkiem, ģen. Čuikovs pavēlējis visiem padomju kontrolkomisijas ierēdņiem Berlīnē.

„Par spiegošanu amerikāņu CIC labā" Ko... savā notiesāti septiņi slovaki, paziņoja Prāgas raidītājs. Vienam piespriests nāves sods, diviem mūža cietuma sods, bet pārējiem ... līdz 20 gadu ieslodzījumā.

Svilpienu „koncertu" čechu komūnistu rakstnieka Kanasa lugas Karhana brigāde izrādes laikā sarīkojuši Austrumberlīnes strādnieki. Lugā visu laiku ir runa par to, kā saīsināt kāda ventiļa izgatavošanas laiku no 12 uz 4 minūtēm. Tanī pat laikā kāda cita strādnieku grupa sarīkojusi traci vācu-poļu draudzības akcijas sarīkojumā, tā protestējot pret Oderas-Neises robežas atzīšanu.

„ASV un Pad. savienības kaŗa gadījumā es iestāšos amerikāņu armijā un cīnīšos pret komūnismu," paziņojis ASV bīskaps Mou...tons, kam padomju valdība nesen piešķīra Staļina miera prēmiju kā kaŗa kūdītāju apkaŗotājam.

180 padomju kontrolkomisijas krievu civilierēdņi marta mēnesī pārbēguši Rietumberlīnē. 17 tautas policistu, 2 komisāri un viens kadets pārbēga vienā dienā (2. aprīlī) un lūdza azīla tiesības.

Demokratiskais sociālisms atzīst katras tautas pašnoteikšanās tiesības — ir klauzula, ko pieņēmusi sociālistiskās internacionāles konference, kas tikko notika Londonā.

Ziemsvētku dāvanu sainīšus, ko vācu Sarkanais krusts nosūtīja Polijā internētiem vācu kaŗa gūstekņiem, Polijas valdība aizliegusi izsniegt adresātiem. Pēc četriem mēnešiem sainīši atsūtīti atpakaļ.

Lai stiprinātu vāciešu un poļu draudzību, Austrumvācijas valdība ieteikusi strādniekiem pavadīt kārtējos un it sevišķi prēmiju atvaļinājumus Polijā.